

Ózd Város Önkormányzata Képviselő-testületének
79/2019. (IX. 26.) határozata
Ózd város településfejlesztési koncepciójának elfogadásáról

Ózd Város Önkormányzatának Képviselő-testülete a fenti tárgyú előterjesztést megtárgyalta és az alábbi döntést hozta:

1. A Képviselő-testület Ózd város Településfejlesztési Koncepcióját a határozat 1. melléklete szerint állapítja meg.
2. A határozat 1. melléklete szerinti Településfejlesztési Koncepciót 2019. szeptember 27. napjától kell alkalmazni.
3. A Képviselő-testület a 125/KH/2010. (VII. 27.) határozatát 2019. szeptember 27. napjával hatályon kívül helyezi.

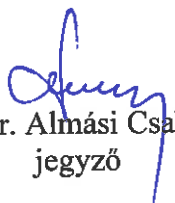
Felelős: 1-3. pontok vonatkozásában:
Polgármester
Jegyző

Határidő: értelemszerűen

4. A Képviselő-testület felkéri a Polgármestert a 314/2012. (XI.08.) Kormányrendelet 30. § (12)-(13) bekezdésében foglalt intézkedések megtételére.

Felelős: Polgármester
Határidő: értelemszerűen

K.m.f.

Dr. Almási Csaba
jegyző

Janiczak Dávid
polgármester

LA-URBE ÉPÍTÉSZIRODA KFT.
Székhely: 1094 Budapest, Tűzoltó utca 21
Telephely: 3525 Miskolc, Patak utca 10. sz.
Telefon: 06-20-9692-361
E-mail: lautner.emoke@gmail.com

1. melléklet a 79/2019.(IX.26.) határozathoz

1. CÍMLAP

ÓZD VÁROS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEINEK FELÜLVIZSGÁLATA

TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

Megrendelő:

ÓZD VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

ÓZD

Városház tér. 1.
3600

Tervező:

LA-URBE Építésziroda Kft.

BUDAPEST

Tűzoltó utca 21.
1094

Ózd, 2019. szeptember 26.

LA-URBE ÉPÍTÉSZIRODA KFT.
Székhely: 1094 Budapest, Tűzoltó utca 21
Telephely: 3525 Miskolc, Patak utca 10. sz.
Telefon: 06-20-9692-361
E-mail: lautner.emoke@gmail.com,

3. TARTALOMJEGYZÉK

ÓZD VÁROS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEINEK FELÜLVIZSGÁLATA TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

1.	CÍMLAP	1
2.	ALÁÍRÓLAP	2
3.	TARTALOMJEGYZÉK	3
4.	BEVEZETÉS	7
5.	JÖVŐKÉP	9
5.1	A település jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetére vonatkozóan	10
5.1.1.	Társadalmi jövőkép	10
	Demográfia	11
	Az intézményrendszer állapota:	11
	Oktatás, képzés	12
	Szociális ellátás	12
	Egészségügyi ellátás	13
	Kultúra-turisztika	13
	Rekreáció, sport	13
	Civil társadalom	14
5.1.2.	Gazdasági jövőkép	14
	Ipar	14
	Építőipar	15
	Mezőgazdaság	15
	Kereskedelem, szolgáltatás	16
	Turizmus, vendéglátás	16
5.1.3.	Táji, természeti és épített környezet	17
	Az épített környezet	17
	Tájvédelem, természetvédelem	17
	Zöldterületi rendszer	18
5.1.3.	Az elérhetőség javítása	18
5.1.4.	A közmű infrastruktúra	20
5.2	Jövőkép a város térségi szerepére vonatkozóan	20
5.3	A településfejlesztési elvek rögzítése	21
5.3.1	Integrált megközelítés, egészben való gondolkodás	21
5.3.2	Fenntartható településfejlesztés	21
5.3.3	Hatékony fejlesztések	21
5.3.4	Közösségi szemlélet és szolidaritás	22
6.	CÉLOK	23
6.1	A település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása	23
6.1.1	Az alapvető cél meghatározása	23
6.1.2	A horizontális fejlesztési célok meghatározása	24
6.2	A település stratégiai (átfogó) fejlesztését szolgáló célok meghatározása	25
6.3	Tematikus célok, és részcélok és a beavatkozások területei egységeinek meghatározása	25
6.3.1	Tematikus célok, és részcélok	25

7.4.2A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei területrendezési terv	94
7.4.3A TERMÉSZETI ÉRTÉKEK VÉDELME	100
7.5 Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésére	102
Összesítő térképek	107
Javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésre	115
8. A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI	115
8.1 A koncepció megvalósítását szolgáló eszköz- és intézményrendszer	115
8.2 Javaslát a változások nyomon követésére, a felülvizsgálat rendjére	116

4. BEVEZETÉS

Ózd város Településfejlesztési Konceptiója a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Kormányrendelet alapján, annak 2. mellékletében meghatározott tartalom szerint került kidolgozásra.

Az épített környezet alakításáról és védelméről 1997. évi LXXVIII. törvény 9/A. § (1) bekezdésének megfelelően a településfejlesztési koncepció hosszú (10 évet meghaladó) időtávra rendszerbe foglalja az önkormányzat településfejlesztési szándékait, ennek keretében a területi adottságok és összefüggések figyelembevételével meghatározza a település jövőképét, javaslatot tesz a helyi környezet, társadalom, gazdaság és az infrastruktúra átfogó fejlesztésére, a műszaki, az intézményi, valamint a táji, természeti és ökológiai adottságok fenntartható hasznosítására.

A koncepció meghatározza a település átfogó fejlesztését szolgáló célkitűzéseket, az azokhoz kapcsolódó részcélokat, valamint a célok értelmezését az egyes településrészekre. A településfejlesztési koncepcióban foglaltakat a települési önkormányzat döntéseiben érvényesíti.

Ózd város Önkormányzatának Képviselőtestülete a 225/2015.(IX.24) számú. határozatával döntött arról, hogy elfogadja a város Integrált Településfejlesztési Stratégiáját, mely módosításra került a 87/2016. (VIII. 30.) számú határozattal. Az Integrált Településfejlesztési Stratégia elkészítése és jóváhagyása megelőzte a Településfejlesztési Koncepció elkészítését, melyre pályázati okok miatt volt szükség.

Ózd Város korábbi Integrált Városfejlesztési Stratégiáját 118/KH/2008. (V.13.) számú határozattal fogadta el a Képviselő-testület, majd az a 159/KH/2010. (IX. 23.) számú határozattal lett módosítva.

A település fejlesztési koncepciója egy hosszútávra szóló dokumentum, amely kijelöli a település elérendő jövőképét a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetre vonatkozóan, valamint rögzíti a településfejlesztés elveit. A településfejlesztési koncepció alapja a közösség véleményére épülő hosszú távú jövőkép. A jövőkép, illetve a hosszú távú célok kiinduló pontot jelentenek a területrendezési eszközök felülvizsgálatához, elkészítéséhez, illetve a középtávú területi és ágazati stratégiai dokumentumok kidolgozásához.

Ózd Város hatályos Településfejlesztési Koncepciója 2010 évben készült, célkitűzései beépültek az integrált települési stratégiába, és a jelen Településfejlesztési Koncepcióba.

A Településfejlesztési Koncepció Ózd város jóváhagyott Integrált Településfejlesztési Stratégiáját előzményként tekinti, az abban elfogadott célrendszer a Településfejlesztési Koncepció alapját képezi. A Helyzetfeltárás, Helyzetértékelés munkarészek, a megalapozó vizsgálat is felhasználásra került, főként annak társadalmi vizsgálatot érintő részei. A kiegészítések a városi főépítész által megadott témákban megtörténtek, ami döntően műszaki jellegű, és az országos illetve települési értékvédelem kérdéskörére terjednek ki.

Ózd Város Önkormányzata 2010-ben készítette és fogadta el a Településfejlesztési Koncepcióját, melyet a 125/2010. (VII.27.) határozattal hagyta jóvá a Képviselő-testület.

Ez a dokumentum nem a 314/2012 (XI. 8.). Kormányrendelet előírásai alapján készült, és az érvényessége is lejárt, ezért kerül sor a felülvizsgálatára.

A korábbi Településfejlesztési Koncepcióban megfogalmazott célok ma is érvényesek, ezek beépültek az Integrált Településfejlesztési Stratégiába.

Ózd Város Önkormányzata az elkészült és jóváhagyott Településképi Arculati Kézikönyvével és Településképi Rendeletével elkötelezte magát a város értékes arculati elemeinek védelmére. Kijelölte a városon belül a településképi értelemben meghatározó elemeket, valamint a helyi értékvédelem területi és egyedi elemeit is, melyek védelme érdekében árnyalt szabályozást dolgoztak ki, melyet figyelembe vesz a Településfejlesztési Koncepció is.

Jelen dokumentum 2030-ig határozza meg Ózd Város jövőképét, melyet a következőképp fogalmazhatunk meg:

5. JÖVŐKÉP

A jövőkép a település adottságira épülő, az önkormányzat fejlesztési szándékait megfogalmazó, a fejlődés irányait és prioritásait, valamint stratégiáját megjelölő hosszú távú célrendszer.

Ózd esetében a fejlődés legkedvezőbb lehetséges irányaként a megkezdett térségi integráción belül koordinált fenntartható fejlődési modell jelölhető meg.

A fenntartható fejlődési modell gazdasági oldalról és a települési funkciók oldaláról az adottságokból következő alkalmasság szempontjait és lehetőségeit, fejlesztési oldalról a területhasználat mértéktartó, más területekkel egyensúlyban lévő fejlesztését tűzi ki célul, mind települési, mind térségi szinten.

Az elérendő cél érdekében fontos térségfejlesztési erő, hogy az azonos érdekeltségű, adottságú, helyzetű, piaci pozíciójú önkormányzatok, gazdasági társaságok, társadalmi és más szervezetek a hosszú távú célkitűzéseken alapuló fejlesztéseiket egymás szándékát erősítő, azt nem zavaró, nem gátló módon a térség kiegyensúlyozott fejlődése érdekében együttműködés keretében végezzék.

Az együttműködés kulcsa az azonos adottság és érdekeltség, ezért célszerű az integráción belül is az ilyen települések együttműködésének erősítése akár kistérségi szinten túl is.

Ózdnak erősítenie kell a térségi központi szerepét, valamint együttműködését a térségen belüli településekkel. Ezen együttműködés keretein belül kell megtalálnia és megőriznie saját, önálló arculatát, önálló települési funkcióit.

Általános célkitűzések: **ÖNÁLLÓSÁG, ÉLETMINŐSÉG, FENNTARTHATÓSÁG**

A város hatályos Településfejlesztési Konceptiója, mely 2010- ben került jóváhagyásra az alábbi általános célokat határozta meg a jövőkép szempontjából, melyek a mai napig érvényesnek tekinthetők, és megtarthatók.

- A település rangjának, szerepkörének megtartása, erősítése.
- A település gazdasági fellendítése, a lakosság jövedelemszerző képességének javítása, területfejlesztéssel.
- Magasabb szintű közlekedési infrastruktúra kiépítése, a közlekedés forgalomtechnikai átszervezése.
- A komplex vízrendezés megvalósítása.
- A vonzó település megteremtése a minőségi életkörülmények, a lakhatás feltételeinek javításával, a települési értékvédelem és a fejlesztés eszközeivel.
- Szegregációs területek minőségi javítása.
- A település környezeti értékeinek megtartása, a környezeti terhelések csökkentése a fejlesztések koncentrált elhelyezésével, a települést terhelő, a fejlesztésekből adódó környezeti ártalmak korlátozásával.
- A település értékeinek és kultúrájának megőrzése és az ebben rejlő lehetőségek kihasználása.
- A település életminőségének megőrzése, javítása, a gazdasági alapok fenntartható fejlesztésével.
- A település népességmegtartó képességének növelése.
- Olyan helyi közösségek kialakítása, amelyek további társadalmi-gazdasági fejlesztések alapját képező vonzó vidéki életmódot hoznak létre.
- A kistérségi, településközi együttműködés erősítése.

Demográfia

A város az 1970-es években még Észak-Magyarország egyik legjelentősebb vonzási centruma volt. A jelentős ipar komoly munkaerőmennyiséget tudott lekötni, a város viszonylag fejlett szolgáltatásokat biztosított a lakók számára, a viszonylag fejlett környezet pedig sokakat vonzott Ózdra. Az ipar hanyatlásával az 1980-as évektől kezdve a népességszám folyamatosan csökkent.

A népességszám 1980-ban még a 45.000 főt is meghaladta, a 2001-es népszámlálás adatai alapján 41.252 fő volt Ózd állandó népessége, lakónépessége 39.845 fő. A 2011-es népszámlálásra viszont állandó népessége 37.380 főre, lakónépessége pedig 34.481 főre csökkent. Az utóbbi két népszámlálás között Ózd állandó népessége összesen 9,4%-al csökkent, évente. Az ezredfordulón még 41.252 fő volt a város állandó népessége, 2013-ra 36.626 főre csökkent.

A folyamat főleg a természetes fogyással, az elöregedéssel és az elvándorlással magyarázható.

Ezeknek a folyamatoknak az eredménye, hogy Ózdon a természetes fogyás vált tendenciává, a természetes fogyás mértéke meghaladja a járási, a megyei és az országos átlagot egyaránt. Ózdon az öregedési mutató is folyamatosan nőtt az elmúlt tíz évben, mely jelzi, hogy a város fokozatosan öregszik.

A város népességszámának alakításában a másik legfontosabb mutatórendszert a vándorlási adatok nyújtják.

Az elmúlt 23 évben Ózdon az elvándorlók száma mindvégig magasabb volt, mint a városba költözőké. A város vándorlási vesztesége a 90-es évek második felében, illetve a gazdasági válság első éveiben volt a legmagasabb, 2002 és 2008 között folyamatosan növekedett a város vándorlási vesztesége, 2008-ban volt a legmagasabb a mértéke, majdnem elérte a 2000 főt az elvándorlók száma, míg a beköltözők száma mintegy 1350 fő volt.

Az elvándorlás súlyos gondot jelent a város számára, amely sajnos már iskolás korban elkezdődik. A gyerekeket középiskolás korban elviszik más településre. A legtöbb esetben, ha elmennek, már nem is jönnek vissza. Ez egy komoly társadalmi veszélyt jelent a város számára, ebből eredően már a gyerekeknél meg kell állítani az elvándorlást és ezt az iskolában kell kezdeni.

Az Önkormányzat ennek megakadályozásának érdekében saját hatáskörben több intézkedést tett. Folytatni kívánja eddigi programjait, melyekkel a helyben kiemelkedően tanulókat anyagilag támogatja.

2030-ra 34.000 fő körül kell stabilizálni a település állandó népességét, az elvándorlás minimális mértékűre csökkentése mellett.

Az intézményrendszer állapota:

A város folyamatosan gondoskodik a meglévő önkormányzati intézményrendszerének megújításán, felújításán, pályázati forrásokból folyamatosan rekonstrukciós munkálatokat végeznek, melyet folytatni kívánnak.

Megállapítható, hogy a város rendelkezik a szükséges alap- középfokú, felsőfokú és részlegesen regionális ellátással, illetve egyes ágazatokban felsőfokú intézményi háttérrel is képes fenntartani mind a humán, mind a közösségi, mind az igazgatási, mind a gazdasági funkciók területén. A meglévő szolgáltatások fejlesztése azonban célja kell, hogy legyen a városnak.

Látható, hogy a város az intézményi ellátás tekintetében térségi, esetenként megyei szintű feladatellátást vállal. A városban természetesen közigazgatási ügyintézés is folyik, ezek egy része csak a város lakosságát szolgálja, míg bizonyos közigazgatási funkciót a kistérség teljes lakosságát érintik.

A város demográfiai viszonyainak megváltozása kapcsán jelenleg is nagyobb figyelem hárul majd a szociális és egészségügyi szolgáltatások meglétére és minőségére.

Szükség van azonban a házi gondozás mellett a már működő bentlakásos és időszakos ellátást biztosító idősotthonok kapacitás bővítésére, esetlegesen új intézmények létesítésére.

- a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat Idősek otthona
- Szent Anna Szeretotthon

A szociális ellátás sajátos területe az esélyegyenlőség biztosítása, melynek érdekében Ózd saját programot dolgozott ki, a következő célcsoportokra fókuszálva:

- mélyszegénységben élők és a romák
- gyermekek
- idősek
- nők
- fogyatékkal élők.

Egészségügyi ellátás

Ózd az egészségügy területén is központi szerepet lát el. Az egészségügyi intézmények terén is gazdagnak nevezhető a város, kórháza és szakrendelő-intézete van, fejlett háziorvosi ellátó hálózattal is rendelkezik. A lakosság egészségügyi ellátása három, egymástól jól elkülöníthető szinten történik:

- A háziorvosi szolgálat keretein belül 14 háziorvosi, 9 gyermekorvosi körzet és 6 fogszakorvosi rendelő működik.
- Az Almási Balogh Pál Kórház komplex szolgáltatásokat kínál. A 9 fekvőbeteg osztály mellett 30 szakmában folyik járó beteg szakellátás. Itt működik az ország legnagyobb aktív reumatológiai osztálya, nem csak Ózd, hanem Kazincbarcika, Edelény, Encs, Szikszó térsége és Miskolc északi agglomerációja több mint 300 000 lakosának ellátását biztosítja.
- A városban 13 gyógyszertár működik.

Kultúra-turisztika

A település gazdag múlttal, történelemmel rendelkezik, melynek megőrzésében a város és lakossága szerepet vállal. Az épített örökség védett és nem védett elemeinek jó állapotban történő megőrzése és folyamatos karbantartása előtérbe kerül.

A szolgáltató szektoron belül a turizmus Ózd vonzáskörzetében alacsony szintet mutat, azonban az Ózdon megvalósult kulturális és turisztikai jellegű beruházások, mint az Ózdi Gyártörténeti Emlékpark és Élménykomplexum vagy a Magyar Nemzeti Filmtörténeti Emlékpark kialakítása alapot ad a turizmusfejlesztéshez az elkövetkező években.

A város bekapcsolódik a térség turisztikai kínálatába. A kulturális és természeti örökség bemutatása mellett Ózd felvállalja ipari és bányászati múltját is, azt tudatosan beépíti arculatába és kihasználja azt a turisztika fejlesztésére is.

A város kiépült közgyűjteményi és közművelődési intézményhálózattal rendelkezik, melyek a város és vonzáskörzete kulturális igényeit szolgálják. Az Ózdi Művelődési Intézmények Városi Művelődési Központ „Olvasó” az Ózdi Művelődési Intézmények igazgatóságának székhelye, a város és térsége kulturális központja. Intézményegységei az ÓMI Városi Könyvtár és a Városi Muzeális Gyűjtemény.

A kormány döntése értelmében Nemzeti Filmtörténeti Élménypark épült Ózdon. Az Ózdi Ipari Park területén megvalósult beruházás keretében felújították az ipari műemléknek minősülő Fűvógépház épületét.

A város sportéletének központja a Marosi István Városi Sportcsarnok, a Városi Stadion és a Városi Thermárium és Tanuszoda.

Ózdon jelenleg is több sportegyesület működik.

Rekreáció, sport

A szervezett sportélet kezdetének 1909. május 20-át tekinthetjük, amikor a Vasgyárban megalakult a labdarúgó szakosztály. Később a községben is megalakult a labdarúgó, az asztalitenisz, a sakk és a

számára is vonzóvá váljon. Bár a város nem tekinthető kiemelt idegenforgalmi célterületnek, rendelkezik olyan kulturális és természeti adottságokkal, amelyek lehetőséget adnak a turizmus fejlesztésére.

A jövőben meg kell vizsgálni azokat a turisztikai adottságokat, melyekre a jövőben egy helyileg fontos idegenforgalom építhető ki.

A városban a szolgáltatási szektor színvonalának fokozása is nagyon fontos, mivel a térség egyik legnagyobb problémáját, az elvándorlást ezzel is lehet mérsékelni.

A településen az ipar korábbi húzóágazati szerepe megmarad. Az Önkormányzat és a gazdasági szereplők egymással harmonikus, együttműködő kapcsolatot alakítanak ki, melyből mindkét fél profitálni tud.

Az ipari tevékenység új technológiák bevezetésével környezetkímélővé válik. Veszélyes üzemi tevékenységnek a települési terület nem ad otthont. A megújuló energiaforrások használata megerősödik, környezeti ipar telepítését kell elősegíteni.

A meglévő termelő jellegű vállalkozások megtartása mellett több újabb KKV indulhat el a városban, melyek letelepedését a város támogatja.

A kihasználatlan, barnamezős területek hasznosítása ütemezetten megtörténik. A város kiemelt hangsúlyt fektet a barnamezős iparterületeinek hasznosítására, az iparterületek esetleges új funkciójának megtalálására, rekonstrukciójára. A volt iparterületek és az Ipari Park (volt Törzsgyár) területe lényegesen alulhasznosított, nagyon leromlott, gyakorlatilag lebontott iparterület. Iskola példája annak, hogy egy jól működő, egy város életének motorját képező ipari üzem a rendszerváltás után hogyan enyészett el, és ment tönkre. A barnamezős, alulhasznosított ipari terület revitalizációja, és helyzetbe hozása és az iparterületek rekonstrukciója a város elkövetkező tíz évének egyik legnagyobb kihívása a szegregációs területek kezelése mellett.

Építőipar

Ózd tömeges lakásépítéssel nem számol. Új lakóházak építése a népesség-csökkenés megakadályozását feltételezve, valamint a lakásállomány összetételének (kolóniák) okán fellépő szükséglet miatt – fokozatosan, elsősorban a családi házas területeken, és a falusias településképbe illeszkedve történik meg. Ennek a területigénynek nagy részét a leromlott, degradálódott, szegregációval érintett lakóterületek rekonstrukciójával, folyamatos átépítésével kell elérni.

A lakóingatlanok két fő fejlesztési lehetősége az új lakások építése és a meglévő lakásállomány minőségének javítása. Ózdon az ingatlanok minőségi fejlesztése jelenti az elsődleges prioritást. A település több lakótelepe és kolóniái felújítást, rehabilitációt igényelnek. A minőségi fejlesztések kizárólag energetikai korszerűsítéssel, a mai energiahatékonysági elvárásoknak megfelelően történnek meg.

A barnamezős iparterületek rekonstrukciója is feladatot ad az építőiparnak, mely a következő évtizedben kiemelt feladat lesz Ózdon.

Mezőgazdaság

Ózd korábbi erős ipari irányultsága miatt elsődlegesen nem mezőgazdasági jellegű település, ugyanakkor a település rendelkezik művelhető földterületekkel, melyek a település egésze számára értékkel és haszonnal bírnak, a mezőgazdaság szerepét növelni kell a város gazdaságában

A mezőgazdasági területek aránya a korábbi ipari berendezkedés és a kedvezőtlen domborzati viszonyok (alacsony minőségű földterületek) következtében alacsony. A város területének mintegy negyedét elfoglaló gyepterületek főként a település É-i, ÉNy-i részére jellemzők.

Ózdnak elsősorban a jövőben olyan termelő beruházásokra lenne szüksége, amely felszívja a helyi munkanélküliséget, de lényeges szegmens lenne az idegenforgalom fejlesztése is, amely segítheti Ózd újra pozicionálását és imázsának alakítását.

Természetvédelmi területekben, természeti értékekben, forrásokban gazdag a város. Vonzáskörzete pedig erdőkben és vadállományokban gazdag, amely alkalmas a természetjárás és a vadászturizmus fejlesztésére, továbbá a városnak alapvetően kedvező a földrajzi fekvése.

5.1.3. Táj, természeti és épített környezet

Az épített környezet

A települést övező természeti környezet minőségi fenntartásával, az értékek védelmével és megőrzésével, valamint megfelelő hasznosításával, a megújuló energiaforrások széles körű felhasználásával, a fenntarthatóság szempontjai érvényesülnek, Ózd környezettudatos településsé válik.

A település vonzó és energiahatékony épített- és természeti környezetet kíván elérni, hogy főbb környezetvédelmi mutatói illeszkedjenek az európai uniós normákhoz. Az épített környezet fejlesztésekor elsődleges szempont az energiahatékony növelése (energiahatékony épületállomány), a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás.

Az értékes épületállomány folyamatos rekonstrukciójával, felújított, gondozott közterületeivel, zöldfelületeivel, közparkjaival, megújított, barátságos településközpontjával vonzó képet sugároz polgárainak és az idelátogatóknak.

Az épített örökség, a hagyományos településszerkezet védelme biztosított a város Településképi Arclati Kézikönyvével és Településképi rendeletével.

Az ipari jellegzetességeket őrző kolóniák épületállományának a karakterének megfelelő felújításával, a település arculatát, vonzerejét meghatározza.

- A telepi jellegű lakókörnyezetben élők száma 2030-ra várhatóan csökken a meglévő szegregált és szegregációval veszélyeztetett területek közül legalább a védett értékek közül több konszolidált állapotba kerül, mely folyamat elindult a Velence telep és az Újtelep esetében.
- Az intézményi épületek teljes egészében, a tömblakások legalább 70%-ban energiahatékonyági korszerűsítésen esnek át a következő 15 évben. A magántulajdonú, az átlagosnál rosszabb állapotú lakóingatlanok esetében is elindulhatnak a rekonstrukciós munkálatok, melyeket várhatóan az állami támogatások (energiahatékonyági pályázatok, CSOK és Családvédelmi támogatások) elősegítenek.
- A barnamezős területek megújítása elkezdődik, megtörténik a volt iparterületek új funkcióval való megtöltése, és legalább részleges hasznosítása a 2030-as évek elejére.

Színvonalas és környezetbarát a közösségi közlekedés, a kerékpárosoknak és a gyalogosoknak kedvező közterületek részben rendelkezésre állnak, megújításuk a zöld város projekt keretében elkezdődött.

A környezettudatos és természetbarát szemlélet terjedése rendezett és esztétikus környezetkultúrát eredményez és növeli a helyi identitást.

Tájvédelem, természetvédelem

A város kiemelt feladatának tekinti a természetvédelmi érdekek érvényesítését, így a külön jogszabályokban kijelölt védett területek megóvását, megfelelő szabályozását. Különös figyelmet szükséges fordítani a tájhasználati konfliktusok kezelésére és megoldására.

A város esetében a tájhasználati konfliktusok lényeges elemeinek tekinthetők az alábbiak, melyek megoldásai feladatként jelentkeznek:

- Az ipari- gazdasági területek tájba illesztése nem teljes mértékben megoldott, továbbá az ipari funkciójú területek a lakóterületek közvetlen szomszédságában épültek

Ma a város elérhetőségét a 25. sz. Kerecsend-Eger-Ózd-Bánréve és a 26. sz. Miskolc- Kazincbarcika-Bánréve másodrendű főutak biztosítják. Mindkét főút a 3.sz. Budapest-Miskolc- Tornyosnémeti elsőrendű főúthoz csatlakozik. A 26-os Miskolcnál, a 25-ös Kerecsendnél. Egyúttal ezek a pontok azok, ahol az autópálya (M3) elérhető. Ózdot ezért perifériális szituációba hozza határmenti elhelyezkedése és földrajzi adottságai. Minthogy a város a Bükk, illetve az Upponyi hegység északi lábainál fekszik, jelentős kerülővel lehet megközelíteni mindkét főúton, a saját és szomszédos megyeszékhely 50 km-nél, az autópálya kapcsolat lehetősége 70 km-nél távolabb van. Speciális helyzetet teremt az is, hogy a város sok szempontból – kereskedelem, szolgáltatások – nem saját, hanem szomszédos megye székhelyéhez gravitál.

A Bükkől keletre eső Sajó-völgyön át közelíthető meg Miskolc a 25-ös és a 26-os utakon, a Bükk nyugati nyúlványain a 25-ös úton érhető el Eger. Salgótarján főúton a Heves-Borsodi dombság déli oldalán a 25-ös, 23-as és 21-es utakon közelíthető meg. Miskolc 62 km, Eger 55km, Salgótarján pedig 71km Ózdtól. Bár Miskolc 7 km-el messzebb van mint Eger, az elérhetőség időben nagyjából megegyezik a 26-os út jobb vonalvezetése és kiépítettsége miatt. A Domaháza- Zabar összekötőút kiépítése óta Salgótarjánba a határ mentén is el lehet jutni. Ez az útvonal rövidebb 18 km-el, lényeges időmegtakarítást azonban nem jelent, mert vonalvezetése és kiépítettsége rosszabb, és jóval nagyobb a veszített magasságkülönbség.

A főváros felé legkedvezőbb a 25-23-21-M3 útvonal, melyen 155 km a távolság, mely 2 óra 15 perc alatt tehető meg. (Ugyanez Eger-Füzesabony-M3útvonalon 195 km, Miskolc felé 239 km.)

Ózd elérhetőségi pozícióját tovább rontja, hogy a 25. sz. másodrendű főút, és annak átkelési szakaszai szűkek és kanyargósak. Különösen veszélyesek és kedvezőtlenek a bánrévei és a sajópüspöki kis sugarú könyökök, valamint Eger felé a nagy veszített magasság a Borsodnádásd-Szentdomonkos közötti szerpentin.

A település és a régió elérhetősége szempontjából az egyik legfontosabb beruházás a 21-es számú főút Hatvan - Salgótarján közötti útszakasz négy-sávósítása, mely teljes egészében 2019-re készül el. Ennek eredményeként nagymértékben lecsökkenthető a menetidő a főváros és a térség között.

Fejlesztési elképzelések

A kormány a 2015-2018 közötti időszakra előirányozta a megyeközpontok gyorsforgalmi úttal való bekötését, mely jelenleg is folyamatban van. Ez két beruházás révén is érinti Ózd elérhetőségét.

- M25-ös út, mely az M3 és Eger között teremt gyorsforgalmi kapcsolatot
- 21-es út négy-sávósítása Bátorfyerenyéig, illetve Salgótarjánig
- 23-25-ös utak korszerűsítése

A budapesti kapcsolat szempontjából Ózd számára az utóbbi fejlesztésnek van nagy jelentősége, mert a legrövidebb út a Budapest felé a 25-23-21-M3 útvonal. A 23-25-ös utak korszerűsítése a térségben az alábbi beavatkozásokat tartalmazza:

- Útszélesítés 2x1 + előző sávokkal 3 sávós kialakításra
- Kíssugarú ívek korrekciója
- Szerpentin korszerűsítése Szentdomonkos és Borsodnádásd között
- Elkerülő 25-ös úti szakaszok megépítése

A megyeszékhely közúti elérhetőségét két – hosszútávú - fejlesztés jelentősen javíthatja:

- 26. sz. főút Sajószentpétert és Kazincbarcikát elkerülő szakaszának kiépítése
- A tervezett 23. sz. főút Bátorfyerenyé elkerülő úthoz csatlakozó, Nagybátöny és Kisterenyévárosrészek urbanizációját segítő, teljes észak-déli kapcsolatát biztosító 2x1 sávós út,
- a 23. sz. főút Nemti 2x1 sávós elkerülő út,

5.3 A településfejlesztési elvek rögzítése

A fentiekben megfogalmazott jövőkép elérése csak a lakosság minden tagjának tudatos tevékenysége által mehet végbe. Ennek érdekében együttműködésre van szükség a közszféra, a gazdaság és a lakosság szereplői között.

5.3.1 Integrált megközelítés, egészben való gondolkodás

Egy-egy település életének különböző dimenziói (gazdasági, társadalmi-szociális, környezeti, kulturális) egymással szorosan összekapcsolódnak, ezért az egyes településfejlesztési beavatkozások csak integrált megközelítés alkalmazásával lehetnek igazán hatékonyak. A települést tehát ebben az értelemben egészként szükséges kezelni.

5.3.2 Fenntartható településfejlesztés

A településfejlesztés során – a globális kihívásokra válaszolva – kiemelten fontos a fenntartható fejlődés feltételeinek biztosítása.

A fenntartható fejlődés a természeti erőforrásokkal való olyan tartós, értékvédő gazdálkodást jelent, amely lehetővé teszi az emberek boldogulását anélkül, hogy a gazdasági fejlődés lerombolná a sokféleséget, a komplexitást és az ökoszisztéma szolgáltatásokat. Az emberek tisztelik a természetet, természeti értékeinket, a helyi közösségek felismerik a rendelkezésükre álló természeti erőforrásokból adódó lehetőségeiket, termelésüket, energiafelhasználásukat és fogyasztásukat erre alapozva szervezik meg. Sokrétű gazdasági kapcsolatok szövik egybe a várost és vidékét, az egymással szomszédos, majd a távolabbi településeket.

A fenntartható fejlődés nemcsak környezeti, hanem gazdasági és társadalmi fenntarthatóságot is jelent.

A környezeti fenntarthatóság irányába hathat a változatos területhasználat megvalósítása, a szétterülés megakadályozása, a környezetbarát és közösségi közlekedési módok előtérbe helyezése, az épületek energiahatékonyságának javítása, a helyi gazdaság és a rövid ellátási láncok támogatása, a megfelelő hulladék- és vízgazdálkodás, valamint általánosságban a város életének minden területén az erőforrásokkal való takarékoság és a környezeti terhelés csökkentése.

A gazdasági fenntarthatóság többek között a több lábon álló helyi gazdaságban, a magas innovációs szintben, a prosperáló helyi kis- és középvállalkozásokban ölthet testet.

A települési lakosság számára a társadalmi fenntarthatóság is elengedhetetlen, mely például a demokratikus döntéshozatalt, a megfelelő életminőség és életkörülmények biztosítását, a szociális jólétet, a működő és összetartó helyi közösségeket jelenti.

Ózd fejlesztése során biztosítani kell, hogy a megvalósuló gazdasági és infrastrukturális fejlesztésekkel párhuzamosan mind a társadalmi, mind pedig a környezeti fenntarthatóság szempontjai érvényesüljenek.

5.3.3 Hatékony fejlesztések

A településfejlesztés során kiemelt fontosságú alapelv a helyi, már rendelkezésre álló erőforrásokra történő építkezés, valamint a költséghatékonyság biztosítása és a területekkel való takarékoság. A hatékonyság érdekében nemcsak új erőforrások bevonására, de a meglévő kihasználatlan erőforrások hasznosítására (kihasználatlan ingatlanok hasznosítása, barnamezős beruházások, helyi termelési tapasztalatok hasznosítása) is törekedni érdemes.

Szintén fontos településfejlesztési elv a hosszú távú (több költségvetési és tervezési ciklusú) gondolkodás, az egyes fejlesztések, projektek esetében a beruházási költség mellett a fenntartás, működtetés költségeivel, s a fejlesztések hosszú távú hatásaival is számolni kell.

6. CÉLOK

Fontos eleme a Településfejlesztési Koncepciónak, hogy jövőkép megvalósulását meghatározó fejlesztési irányok elérendő célként kijelölésre kerüljenek, hogy aztán azok megvalósításán a település döntéshozói, gazdasági szereplői és lakossága együtt munkálkodhasson.

E fejezetben tehát megfogalmazásra kerülnek azok a településfejlesztési célok és feladatok, melyek megvalósulása révén elérhető a fentiekben felvázolt jövőkép.

Ózd város Településfejlesztési Koncepciójának célrendszere a településre kijelölt elvárásokat és kívánatos változásokat tartalmazó célok összefüggő, összetartozó, egységes, egymásra épülő rendszere, amely rögzíti a célok egymáshoz való hierarchikus viszonyát és egyéb kapcsolatait, összefüggéseit, és amelynek elemei az alapvető stratégiai, tematikus, területi és a horizontális célok.

A célrendszer hierarchiájának legfelső szintjén kapott helyet a Településfejlesztési Koncepció jövőképének elérésére kitűzött **alapvető cél**, amely stratégiai célok, tematikus célok és részcélok meghatározásával közelít a megvalósíthatóság irányába.

A következő szinten a **stratégia (vagy átfogó) célok** találhatók. Ezek általános és komplex, hosszú távú célkitűzések, melyek egyértelműen megjelenítik a jövőkép felé való kívánatos fejlődést, egyben a közép-, illetve rövid távú célok kijelölésének alapjait adják.

A következő szintet a **tematikus célok** alkotják. Ezek a stratégiai célokból levezetett középtávú célkitűzések, melyek együttes és összehangolt elérése biztosítja a stratégiai célok érvényesülését. A tematikus célok alá rendeződnek a tematikus részcélok.

A célrendszer a **horizontális célokkal** válik teljessé. A horizontális célok a település fejlesztésének és tervezésének egészét meghatározó alapvető döntések, elvárások és feltételek összessége, melyeket a célrendszer egészének meghatározásánál, a megvalósítást szolgáló eszközök és intézkedések kialakításánál, ezek végrehajtásánál egyaránt következetesen érvényesíteni kell.

6.1 A település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása

6.1.1 Az alapvető cél meghatározása

A MEGÚJULÓ ÓZD

A STABIL GAZDASÁGI ERŐVEL RENDELKEZŐ, KEDVEZŐEN ÉLHETŐ, FOKOZOTTAN VONZÓ, FENNTARTHATÓ VÁROS, A KÖRNYEZŐ TÉRSÉG KÖZPONTJA

lakónépességének erejével, szerepkörének megőrzésével és megerősítésével, vonzáskörzetének erős háttérével, súlyponti pozíciót erősítő intézményi adottságaival, történeti-földrajzi útvonalak találkozásánál való elhelyezkedésével, múltbéli erősségeinek jövőbe való kiterjesztésével.

Mindezt

Kapcsolaterősítéssel

lakosságával, vállalkozóival, Miskolccal, mint megyeszékhellyel, térségével, mint járási székhely, valamint a további szomszédos településekkel, illetve a Heves megyei és Szlovákiai kapcsolatokkal,

Folyamatszabályozással

folyamatosságra, lépések egymásra épülésére helyezve a hangsúlyt,

Konfliktuskezeléssel

környezeti, közigazgatási, valamint közellátási konfliktusok kezelésével kívánja elérni.

- Fejlesztés – megőrzés egyensúlya
- Művi örökség
- Infrastruktúra
- Barnamezős területek
- Klímatudatos építészeti megoldások

A gazdasági erőforrások fenntarthatósága az alábbi elemekre terjed ki:

- Vállalkozói réteg
- Képzett munkaerő
- Kapcsolatok
- Hatékonyság
- Innováció

VERSENYKÉPESSÉG

- Egyediség
- Együttműködés
- Innováció

6.2 A település stratégiai (átfogó) fejlesztését szolgáló célok meghatározása

Ózd alapvető céljainak elérését az alábbi stratégiai célok teljesítésével kívánja elérni:

- Gazdasági szerkezetváltás és az ipartelepítés ösztönzése, üzleti környezetfejlesztés és alternatív gazdaságfejlesztés a foglalkoztatás bővítése érdekében
- Városi imázs fejlesztése
- Környezetorientált városfejlesztés, környezettudatos város rehabilitáció
- Városi közszolgáltatások és közösségi életterek fejlesztése
- Leszakadt, és leszakadó városrészek regenerálása, szociálisan hátrányos helyzetű társadalmi csoportok segítése

6.3 Tematikus célok, és részcélok és a beavatkozások területei egységeinek meghatározása

6.3.1 Tematikus célok, és részcélok

6.3.1.1 Munkahelyteremtés és a meglévő munkahelyek megőrzése

- Ipartelepítéshez szükséges ingatlankínálat fejlesztése
- Kreatív iparágak betelepülésének ösztönzése, segítése
- Környezetipar fejlesztése
- Mezőgazdaság gazdasági szerepének erősítése
- Kereskedelmi funkciók betelepülésének ösztönzése, helyi termékek piacra jutásának segítése
- A közúti és vasúti kapcsolatok fejlesztése a város gazdasági feltárásának segítése érdekében

6.3.1.2 A város ismertségének növelése, fejlesztések indítása, amely alkalmas a városról alkotott kép formálására környezetorientált városfejlesztés, környezettudatos város rehabilitáció

- Barnamezős területek kulturális és turisztikai célú rehabilitációja, ipari örökségre alapozott turisztikai vonzerőfejlesztés
- Természeti örökségre alapozott vonzerőfejlesztés
- Sport, szabadidős és rekreációs szolgáltatások turisztikai célú fejlesztése
- Turistafogadás feltételeinek javítása

A településszerkezet igazodik a földrajzi és topográfiai adottságokhoz. A település organikus növekedése a patakvölgyekben és az ahhoz csatlakozó mellékvölgyekben lévő hajdani falvak összeépüléséből alakult ki, illetve az ipari fejlődés generálta művi beavatkozások (községek becsatolása) tovább növekedett.

A völgyekben történelmileg kialakult települések közötti úthálózati rendszer a város alapszerkezetének is meghatározója lett, és ma is az.

Ezen gerinchálózat mentén lévő településrészek a terepadottságok miatt kevés helyen terebélyesedtek többutcás, hálós szerkezetűvé, a völgyekbe ékelődve, szinte egymástól elszigetelve funkcionálnak. Az önálló falvak összeépülése jellegzetesen falusias beépítésükkel ma is meghatározzák a várostesthez csatlakozó települések városképét.

A településszerkezet további meghatározó eleme a Törzsgyár, melyet az üzem által előidézett fejlődés eredményeként a településrészek körbe vettek.

Így a Törzsgyár a mai város szívébe került, a városszerkezet egyik legkarakteresebb elemévé vált.

A völgyekbe hosszan benyúló egy, vagy egy-két utcás gerinchálózat, melyet a mellékvölgyekbe, vagy dombhátakra fölkúszó legújabb beépítések egészítenek ki.

A várostest közepén, ahol a természetesen organikus módon nőtt város településközpontja lehetne, van jelen a Törzsgyár, mely hajdanán szervezte a településfejlődést, a mai korra viszont a településfejlődés akadályává vált.

A hatvanas - hetvenes években kiépített új városközpont szintén egyutcás, mivel a Sárli telep, a vasútvonal és a dombok közé szorult és főútvonal halad át rajta. Ezen valamit enyhített az elkerülő út megépítése, illetve a Sárli telep bevonása, részleges integrálása a városközpont intézményi területeibe. A városképet itt az e korra jellemző paneles építés határozza meg, mely a jellegzetes építészeti stílusával ridegen hat, a tízemeletes beépítések a dombok látványát eltakarják és elvágják a városközpontot a természeti környezettől.

A Bolyok térségében kialakított lakótelep a település egyetlen szélesebb viszonylag sík területen épült, magán viseli a kor építészeti arculatát. Sokat javít megjelenésén a telepített növényzet megnövekedése, így megjelenése is kellemesebb, mint a városközponti lakótelepé.

A völgyekben lévő városnyúlványok csak önállóan értelmezhetők, a különálló, várostesttől távol lévő falusias vagy iparterületi kolónia jellegű településrészek térszerkezete szintén önálló életet él.

A városrészek lehatárolását a 30. oldalon szereplő ábra mutatja be.

Akcióterületek kijelölése

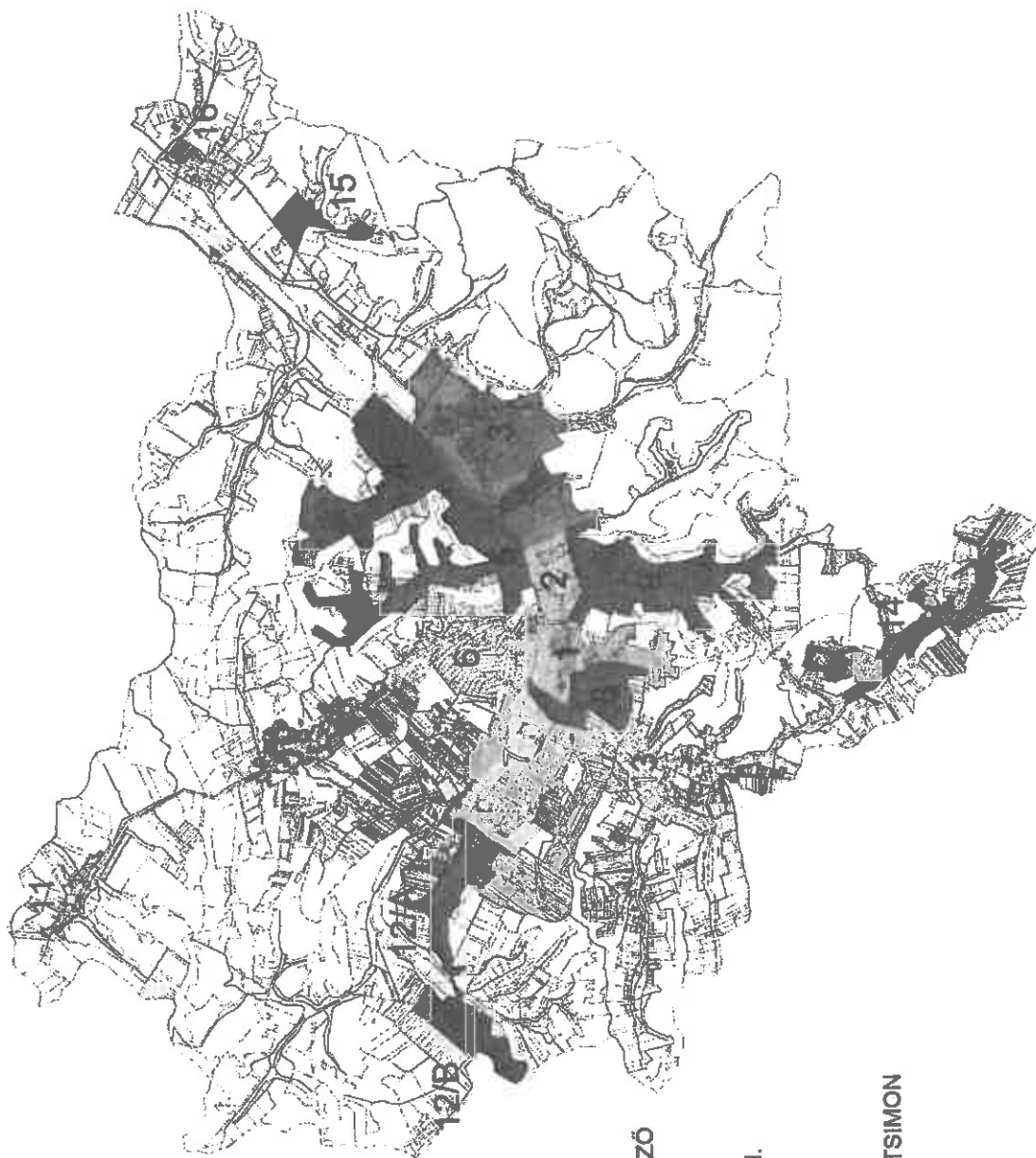
Az akcióterület az integrált településfejlesztési stratégiában kijelölt egybefüggő terület, ahol az önkormányzat a fejlesztéseket alapvetően befolyásoló pozícióban van, és amellyel kapcsolatban középtávon jelentős beavatkozásokat tervez. Az akcióterületeken az önkormányzat a fejlesztéseket alapvetően befolyásoló pozícióban van, tehát vagy szabályozási eszközzel, vagy közvetlen pénzügyi befektetéssel részt vesz a fejlesztésben, vagy alapvetően meghatározza annak sikerességét. Az akcióterületek lényegében a városrehabilitáció és a városfejlesztés sejtjei. Minden egyes városfejlesztési akcióterületet ki kell jelölni, amellyel kapcsolatban középtávon jelentős beavatkozásokat tervez a város. Az akcióterületeknek nem kell behálózniuk az egész város területét, egy akcióterület kiterjedhet több városrészre, illetve egy városrésznek lehet több akcióterülete is. Ózd Város Integrált Településfejlesztési Stratégiájában 11 akcióterület került kijelölésre, amelyek a városfejlesztés gócpontjai lesznek az elkövetkező években.

Az akcióterületek kijelölésére az egyes városrészekben belül az alábbi szempontok figyelembe vételével került sor:

- A Településfejlesztési Konceptió és az Integrált Településfejlesztési stratégiai irányaihoz igazodó, fejlesztési gócpontokhoz kötődő akcióterület lehatárolási elv:

A településrészek térbeli elhelyezkedése

Városrészek

1. VÁROSKÖZPONT
2. TÖRZSGYÁR
3. SAJÓVÁRKONY - ISTENMEZŐ
4. TÁBLA
5. SZENNA
6. RÁCTAG - KEREKHEGY
7. ÚJVÁROSRESZ - BOLYOK I.
8. MEGGYES - CIPÓ
9. ÓZD - FALU
10. URAJ
11. SUSA
- 12/A. ÓZD - BOLYOK - SZENTSIMON
- 12/B. SZENTSIMON
13. HÓDOSCSÉPÁNY
14. SOMSÁLY
15. BÁNSZÁLLÁS
16. CENTER

Forrás: Ózd Város Településképi Arculati Kézikönyve, *sojátszerkesztés*

	<p>VII. Hódospécány-Somsály akcióterület Az akcióterület határoló utcák: Nagyvölgyi utca – Ibolya út – IV. Béla út – Gyergyó utca – Zrínyi Miklós út – Nagyvölgyi utca – Csépany utca – Pál Gazda utca – Hassó utca – Csépany utca – névtelen út – Újtelepi út – Nagyvölgyi utca – Fenyő út – Nyárjasalja út – Arany János utca – Nagyvölgyi utca.</p>		<p>VIII. Sajóvárkony-Tábla akcióterület Az akcióterület határoló utcák: Damjanich utca - Achim András utca – Hárfa utca – Gálvölgye utca – Szőlők aija utca. Lyukó völgy út – Szövetkezeti utca – Sümeg utca – Vasút út – Dózsa György út – Dobó I. utca – Huba Vezér út – Tinódi utca – Mekksey István út – Dózsa György út – Vasút út – Damjanich utca.</p>		<p>IX. Velence telep lakóterületi akcióterület Az akcióterület határoló utcák: Velence telep – Petőfi Sándor utca – Damjanich utca – Volnay J. utca – Velence telep.</p>		<p>X. Újtelep-Kiserdőalja lakóterületi akcióterület Az akcióterület határoló utcák: Óvoda utca mindkét oldala – Kiserdőalja mindkét oldala – Váci Mihály utca keleti oldala – Szabó Lőrinc utca, Újtelep utca sarkától északra a negyedik utcáig, keletre az első utcáig.</p>		<p>XI. Fogadóképi zóna akcióterület Az akcióterület határoló utcák: Volny J. utca – Vasút út – Damjanich utca – Vasút út – Rozsnyói út – névtelen út – Hangony patak – árok – Mekksey István út – Akácós út – Volny utca.</p>
--	---	---	--	--	---	--	--	---	--

Forrás: ITS.

Ózd Város Településfejlesztési Konceptiója és Településrendezési Eszközeinek felülvizsgálata

ÓZD VÁROS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPTÓJA

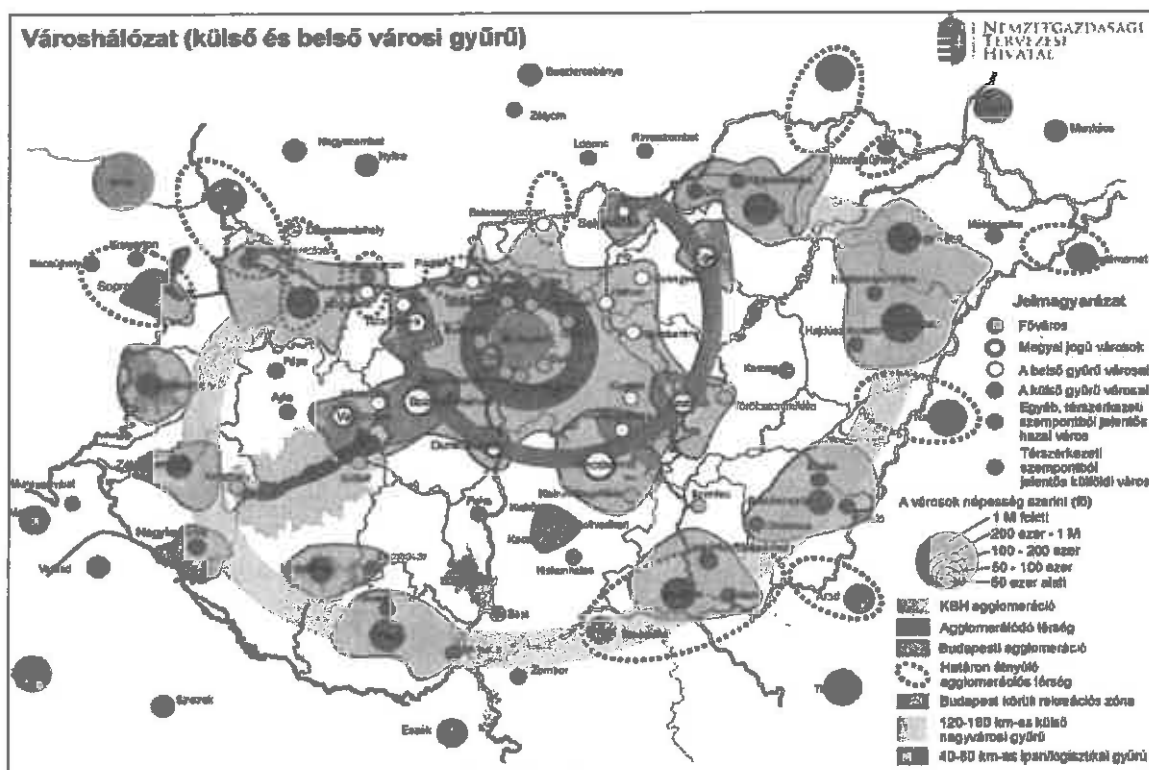
6.5 A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre

ÁTFOGÓ CÉLOK	MUNKAHELYTEREMTÉS, ÉS A MEGLÉVŐ MUNKAHELYEK MEGŐRZÉSE																		
	VÁROSKÖZPONT	TÖRZSGYÁR	SAJÓVÁRKONY-ISTENMEZŐ	TÁBLA	SZENNA	RÁCTAG_KEREKHEGY	ÚJVÁROSRESZ-BOLYOK I	MEGYES-CIÓ	ÓZD-FALU	URAI	SUSA	ÓZD-BOLYOK-SZENTSIMON	SZENTSIMON	HÓDOSCSÉPÁNY	SOMSÁLY	BÁNSZALLÁS	CENTER	KÜLTÉRÜLETEK	
A FOGLALKOZTATOTSÁG SZINTJÉNEK NÖVELTÉSE A GAZDASÁGI VERSENYKÉPESSÉG JAVÍTÁSA ÉRDEKÉBEN	Ipartelepítéshez szükséges ingatlankínálat fejlesztése																		
	Kreatív iparágak betelepülésének ösztönzése, segítése																		
	Környezetipar fejlesztése																		
	Mezőgazdaság gazdasági szerepének erősítése																		
	Kereskedelmi funkciók betelepülésének ösztönzése, helyi termékek piacra jutásának segítése																		
	A közúti és vasúti kapcsolatok fejlesztése a város gazdasági feltárásának segítése érdekében																		
	Humánerőforrás minőségi fejlesztése, munkaerő piaci kulcskompetenciák fejlesztése																		

KÖZÖSSÉGI SZOLGÁLTATÓ VÁROSI MODELLEK MEGTEREMTÉSE, OLCSÓBB FENNTARTHATÓ, MAGAS SZÍNVONALÚ ÉS ÜGYFELBARÁT VÁROSI SZOLGÁLTATÁSOK MEGTEREMTÉSE, VONZÓ LAKÓTERÜLETEK KIALAKÍTÁSA												
VÁROSI KÖZSZOLGÁLTATÁSOK ÉS KÖZÖSSÉGI FELTÉTELEK FEJLESZTÉSE	Városi közszolgáltatások minőségi fejlesztése											
	Lakótelepek és lakóövezetek minőségi fejlesztése											
	Közösségfejlesztést katalizáló terek és programok fejlesztése											
	Városi zöldterületek fejlesztése											
VÁROSI KÖZSZOLGÁLTATÁSOK ÉS KÖZÖSSÉGI FELTÉTELEK FEJLESZTÉSE	A települési arculat megőrzése, megteremtése											
	Helyi identitásra építő kulturális örökség fenntartás											
	A városi infrastruktúra ellátó rendszereinek fejlesztése											
	A VÁROS ISMERTSÉGÉNEK NÖVELTÉSE FEJLESZTÉSEK INDÍTÁSA, AMELY ALKALMAS A VÁROSRÓL ALKOTOTT KÉP FORMÁLÁSÁRA											
LEZAKADT ÉS LEZAKADÓ VÁROSRÉSZEK REGENERÁLÁSA, SZOCIÁLISAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TÁRSADALMI CSOPORTOK SÉGÍTÉSE	Alacsony presztízsű lakóterületek fejlesztése, a szegregátumokban élők életminőségének javítása											
	Rászorult személyek ellátásának javítása											
	Alacsony státuszú lakosság munkaerő piaci integrációjának és társadalmi együttélésének elősegítése											
	Biztonságos város											
	A volt munkás kolóniák minőségi fejlesztése											
	Szociális gazdaság fejlesztése, foglalkoztatási programok indítása											
LEZAKADT ÉS LEZAKADÓ VÁROSRÉSZEK REGENERÁLÁSA, SZOCIÁLISAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TÁRSADALMI CSOPORTOK SÉGÍTÉSE	Integrált szociális városrész rehabilitációs programok megvalósítása											

Ózd az Ózdi Járáshoz tartozik, annak természetes központja. A járásban két városi jogállású település található (Ózd, és Borsodnádásd), a járási központ a térség történelmi fejlődése okán Ózd. A járás urbanizációs indexe (városban élők aránya) 68,96%, vagyis a városiasodás jellemző a térségre. Igaz viszont, hogy Ózd vezető szerepe megkérdőjelezhetetlen, a járás népességének 62,91%-át adja. Ózd a járás legnagyobb, a megye 2. legnagyobb települése.

Az Országos Fejlesztési koncepció és Területfejlesztési koncepció szerint Ózd külső gyűrű városai között, agglomerálódó térségbe esik. A nagyvárosi gyűrű városai fontos térszervező adottságokkal rendelkeznek. Ózd olyan helyi gazdasági környezetet próbál létrehozni, amelyben az ipari szerkezetátalakításra építő húzóágazatokon (kohászat, acélgégyártás, gépgégyártás, textilipar, elektronika, finommechanika) kívül a jövő beazonosított kitörési pontjainak (modern feldolgozóipar, ipari örökség hasznosítása, kreatív- és kulturális ipar - Nemzeti Kulturális Dokumentációs Logisztikai Központ, turizmus) feltételeit is biztosítani igyekszik. A közvetlen városi vonzáskörzeten túl Putnok felé elsősorban szlovákiai térségek felé nyithat a Rimaszombat-Rozsnyó vonalon.

Városhálózat (külső és belső városi gyűrű)

Forrás: Országos Fejlesztési koncepció és Területfejlesztési koncepció

A belső gyűrűhöz tartozó városok közül a meghatározó települések a térségben: Eger, Gyöngyös, Hatvan, Jászberény és Szolnok. Ezen városok feladata a tökevonzó képesség növelése, a logisztikai adottságok erősítése, a magas hozzáadott értéket képviselő és magasan kvalifikált munkaerőt foglalkoztató versenyképes gazdaság fejlesztése, valamint a szolgáltatási választék bővítése. A külső nagyvárosi gyűrű egyes városai nem rendelkeznek több megyére kiterjedő térszervező potenciállal, ennek ellenére fontos szerepet tölthetnek be a gyűrűn belüli térkapcsolatok fenntartásában és megyéjükön belüli térszervezésükkel. Ide sorolható Szombathely, Zalaegerszeg, Nagykanizsa, Kaposvár, Békéscsaba, Nyíregyháza, és a domborzati és történelmi okok miatt a gyűrűn kívül elhelyezkedő Sopron és Szekszárd. Fontos termelési-szolgáltatási funkciókat és markáns gazdasági, esetleg innovációs profilokat már most is megjelenítenek, és ez a jövőben tovább erősíthető. E városokban a határon átnyúló nemzetközi foglalkoztatási és gazdasági együttműködés a városfejlesztések fontos iránya lehet. Nagyvárosaink mellett számos kisebb város (pl. Kőszeg, Mohács, Sarkad) rendelkezik a fentiekhez hasonló, de jóval kisebb területi hatókörű, jelenleg is létező és potenciális funkciókkal. E nem megyei jogú városok sorából térségi jelentőségük és nagyságuk miatt kiemelkedik Baja és Ózd.

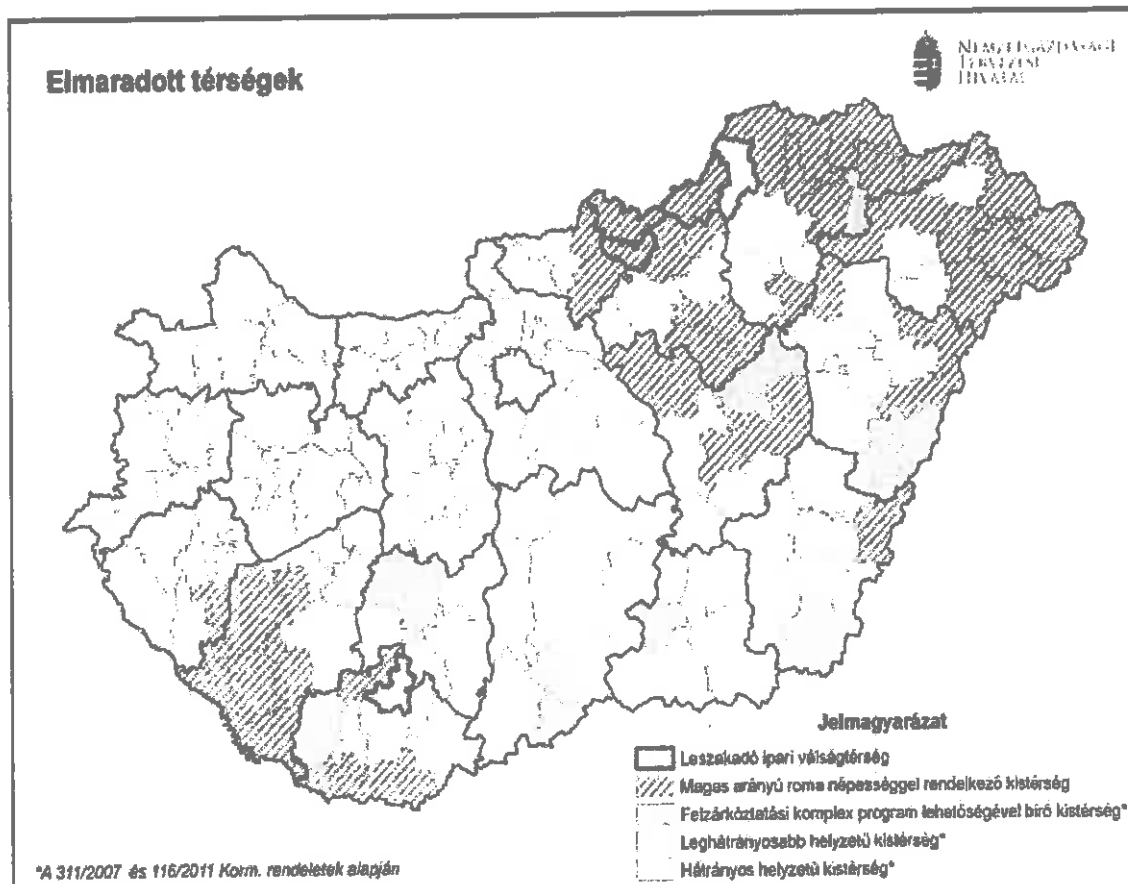
alakultak ki, a korábbi történeti korszakok építészeti hagyományait magukkal hozva (falusias környezet), valamint a hagyományokkal szakítva, a modern városépítészet rendező elvei szerint, több funkciós településként, a munka- és lakóhely biztosításának a céljával, többnyire újonnan vagy részben újonnan épültek. A szocialista városok a politika és a gazdaságpolitika által kiemelt települések voltak, s így a redisztribúciós rendszer kedvezményezettjei lehettek. A szocializmusban a kormányzat a szocialista városokat centralizációs céllal hozta létre, létesítésüknek elsődleges célja az urbanizálatlan térségek ipari fejlesztése volt, s általában egyetlen óriási termelőüzem vagy egy nehézipari ágazat dolgozói számára épültek, azaz speciális ipari funkciók hozták létre. Így természetesen a telepített ipar vagy a már meglévő ipar felfuttatása határozta meg a település jellegét és későbbi fellendülését; ugyanakkor hanyatlását is ez okozta.

A szocialista közép városokban az iparban foglalkoztatottak mindvégig túlsúlyban voltak, átlagosan 60% körüli arányban.

E településeken nem volt meghatározó a szolgáltató ágazatokban dolgozók aránya. A helyi társadalom túlzott homogenitást mutatott, ami részben következménye, részben oka is a gazdasági diverzifikáció szinte teljes hiányának. A szocialista városok (előd) településeinek többsége már 1949-ben is döntően ipari jelleget mutatott, azonban egy részükénél ennek semmiféle előzménye nem volt meg.

Az egykori szocialista iparvárosok egy része ma Magyarországon továbbra is a válságövezetek közé tartozik. Magyarországon az egykori ipari övezetek nagy részén megtalálhatóak azok a különböző környezeti problémákkal sújtott területek, melyeket összefoglalóan rozsdáövezeteknek nevezünk. Többnyire nagymértékű és strukturális munkanélküliség sújtja ezeket a térségeket, a korábban meghatározó gazdasági, ágazati szerkezet pedig valószínűleg már hosszú távon sem állítható vissza, vagy fejleszthető a kívánatos mértékben (Országos Területfejlesztési és Fejlesztési Koncepció).

Ózd és térsége tehát egyszerre tekinthető külső perifériának, leszakadó ipari válságtérségnek, magas arányú roma népességgel rendelkező térségnek és átfogó programmal segített hátrányos helyzetű térségnek.

Elmaradott térségek Magyarországon

Forrás: Országos Fejlesztési Koncepció és Területfejlesztési Koncepció

Közigazgatási vonzáskörzet

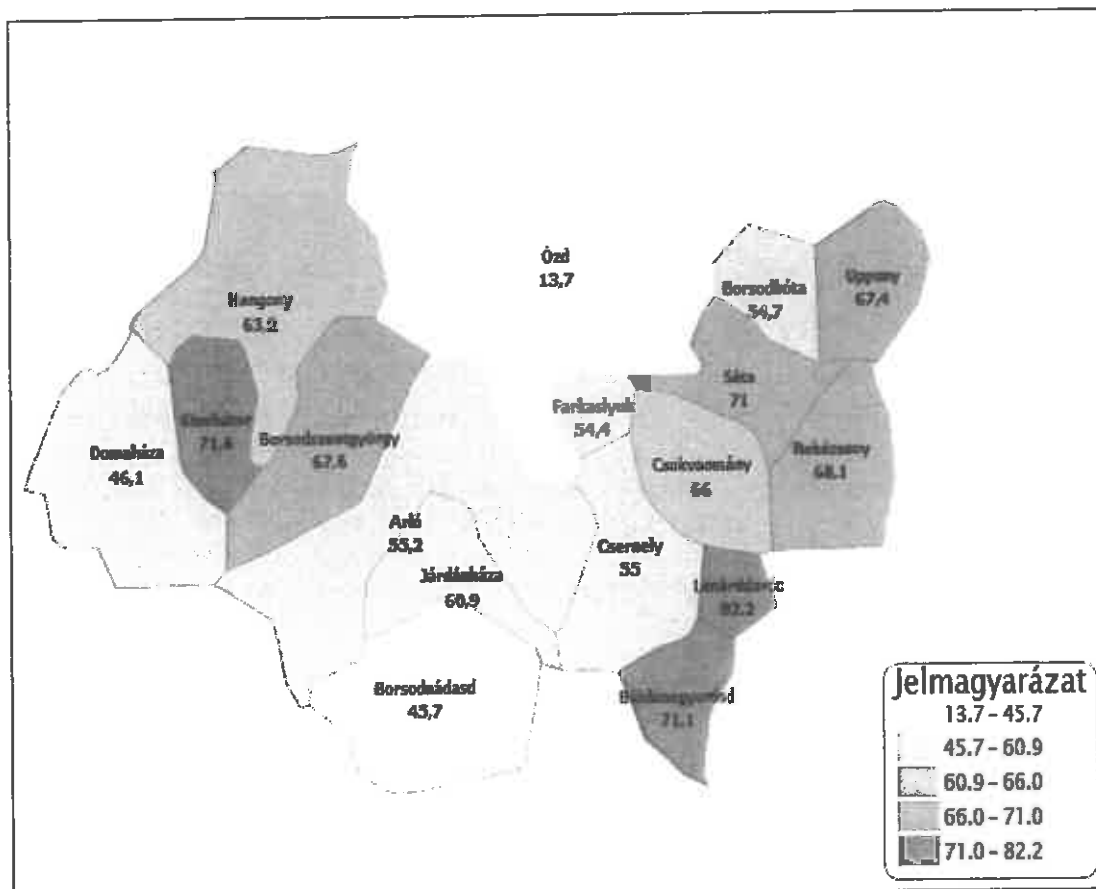
Ózd az Ózdi járás székhelye, így jelentős gazdasági és közigazgatási szerepet tölt be. A járásban összesen 17 település található, összesen közel 53 ezer lakossal. Ezek közül a járásszékhely közel 34 ezer fős népessége jelentősen kiemelkedik, egymaga adja a járás népességének közel 64%-át. Két település (Borsodnádasd, Arló) népessége haladja meg a 3.000 főt.

Ózdon járásközponti szerepe miatt több, térségi hatókörű közfunkciót ellátó intézmény található:

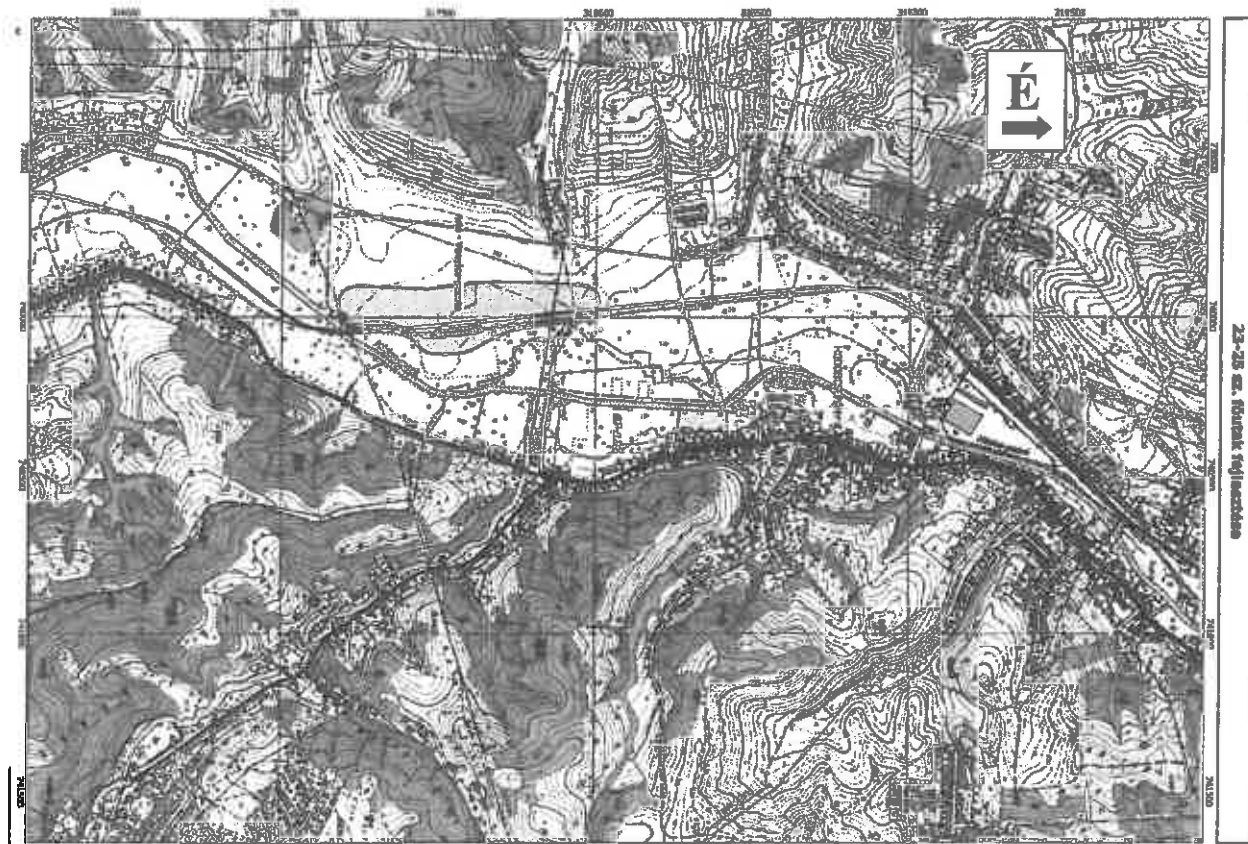
- Ózdi Rendőrkapitányság
- Ózdi Járásbíróóság,
- Ózdi Járási Ügyészség,
- BAZ Megyei Kormányhivatal Ózdi Járási Hivatala
Földhivatali Osztály
Társadalombiztosítási Osztály
Foglalkoztatási Osztály
Kormányablak és Okmányirodai Osztály
- Almási Balogh Pál Kórház.
- NAV BAZ Megyei Adó- és Vámigazgatósága Ügyfélszolgálat
- Észak-magyarországi Regionális Egészségbiztosítási Pénztár Ózdi Ügyfélszolgálat

Foglalkoztatási vonzáskörzet

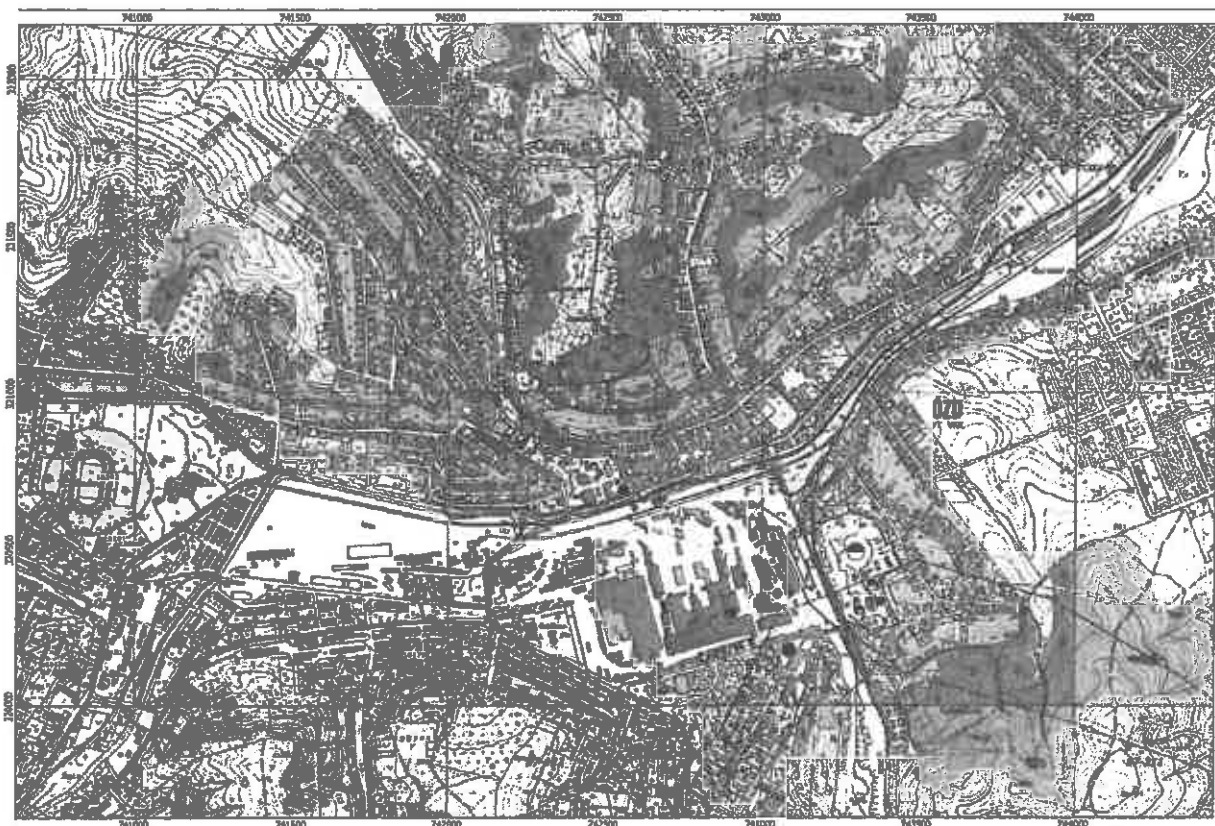
A foglalkoztatási vonzáskörzet azonosítására a KSH népszámlálásokban szereplő ingázási adatok szolgálnak alapul. Ózdon a foglalkoztatottak csupán 13,7 %-a ingázik, vagyis jár el más településre dolgozni. Az alábbi térképen jól látható, hogy a járás többi településén az ingázási arány 45% felett van, sőt egy esetben meghaladja a 80%-ot, két esetben pedig 70%-ot. Ezek a magas ingázási arányok egyértelműen jelzik a munkalehetőségek beszűkülését, főleg a kisebb települések esetében. A járás délkeleti részén szintén igen magasak az ingázási arányok, amely elsősorban a járásközpont és a megyeszékhely foglalkoztatási jelentőségét igazolja.

Az ingázók aránya az Ózdi járás településein, 2011 Forrás: KSH Népszámlálás, 2011

A 23- 25-ös főút tervezett nyomvonala *Forrás: Önkormányzat adatszolgáltatása*
Tervező: Via Futura Mérnöki Tanácsadó Kft. és Partner Mérnöki Iroda Tervező, Kivitelező és Szolgáltató Kft.

A 23- 25-ös főút tervezett nyomvonala *Forrás: Önkormányzat adatszolgáltatása*
Tervező: Via Futura Mérnöki Tanácsadó Kft. és Partner Mérnöki Iroda Tervező, Kivitelező és Szolgáltató Kft.

hatására javultak a foglalkoztatási viszonyok a városban, azonban csak átmeneti eszközt jelent. Jelenleg több mint 1.200 embert foglalkoztatnak a közmunka programok.

Javaslat:

A Településfejlesztési Konceptió és az ITS legfontosabb stratégiai célja a gazdasági szerkezetváltás és az ipartelepítés ösztönzése, üzleti környezetfejlesztés és alternatív gazdaságfejlesztés a foglalkoztatás bővítése érdekében

A település gazdasági aktivitásának és ez által foglalkoztatottsági helyzetének javítása kiemelt feladat. A foglalkoztatottság megyei aktivitási aránya elmarad az országos átlagtól. A helyi foglalkoztatottsághoz kevés gazdasági társaság járul hozzá. Képzett munkaerőt foglalkoztató vállalkozások száma kevés.

A regisztrált munkanélküliek együttes száma magas. Problémát jelent, hogy a településen mélyszegénységben élők alulképzettek, nehéz a munkához jutásuk. Az alacsony iskolai végzettségűek helyi foglalkoztatására szinte csak a közmunka keretében van lehetőség.

Forrás: ITS

Funkció vizsgálat (intézményi ellátottság, funkcionális és ellátási kapcsolatok)

A város viszonylag sok funkciót lát el, alapvetően nagyságából és népességszámából fakadóan kell biztosítani ezeket az ellátásokat. Az Ózd város által ellátott feladatok, illetve a város által biztosított szolgáltatások, funkciók lényegesen gazdagabbak, mint egy kisebb kistérségi központ esetében. A város alapvető közszolgáltatások közül szinte mindent biztosít a város és a kistérség lakói számára. Így az oktatás terén több óvoda működik a városban, szintén sok az általános iskola és a középfokú oktatási intézmények száma is magas. A szociális és egészségügyi intézmények terén is gazdagnak nevezhető a város, kórháza és szakrendelő intézete van, fejlett a háziorvosi ellátó hálózattal is rendelkezik.

A városban a városi, járási szintű közigazgatási ügyintézés mellett megyei szintű közigazgatási ügyintézés is folyik, ezek egy része csak a város lakosságát szolgálja, míg bizonyos közigazgatási funkciók a kistérség teljes lakosságát érintik.

A város Önkormányzata és Polgármesteri Hivatala jelentős foglalkoztató is. A régebbi nagy foglalkoztatók megszűnése után a városban és térségében mind a mai napig komoly problémát okoz a munkanélküliség, ami nehéz helyzetbe hozza az alacsony státuszú rétegeket. Azonban a nagyobb nemzetközi cégek (Industrial C&S Hungary Kft, Johnson Electric, Tesco, Interspar, Lidl, Aldi, Penny) megjelenésével mérséklődött ez a gond valamelyest.

A legnagyobb foglalkoztatók többsége az iparban alkalmazza a munkaerőt, mint például az ÓAM Ózdi Acélművek Kft.

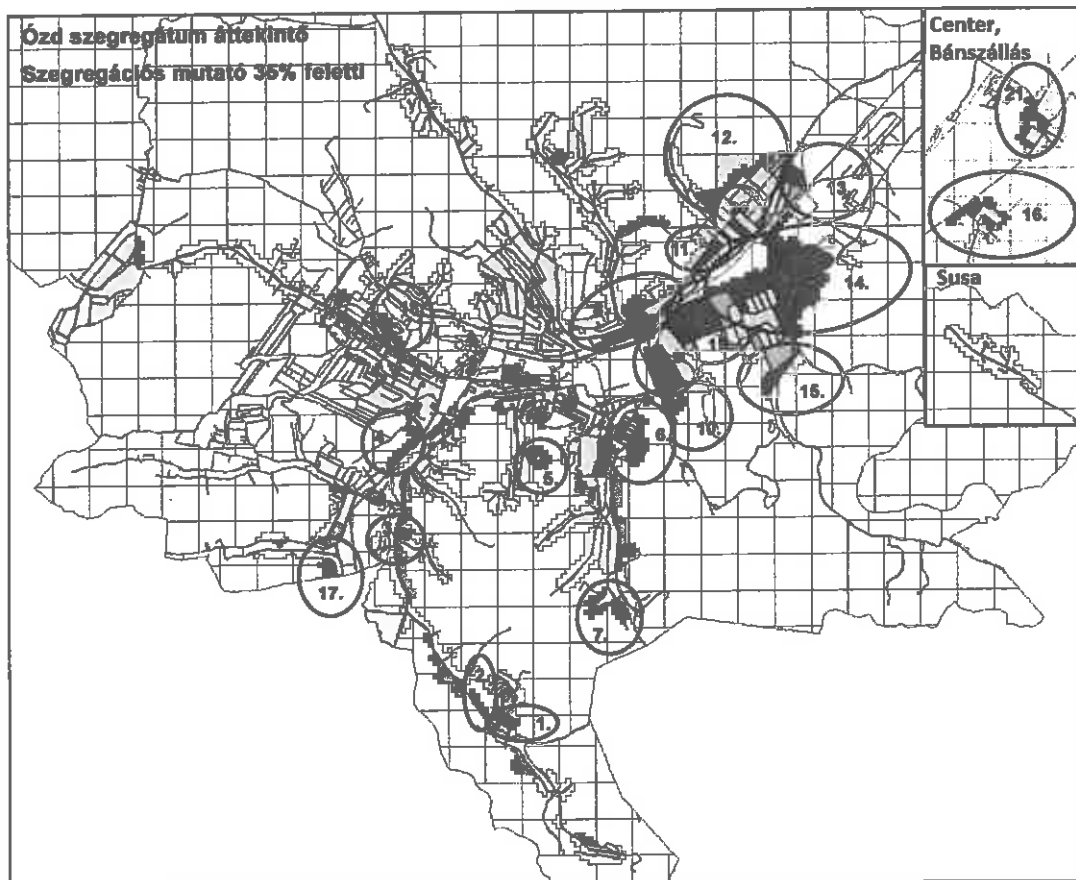
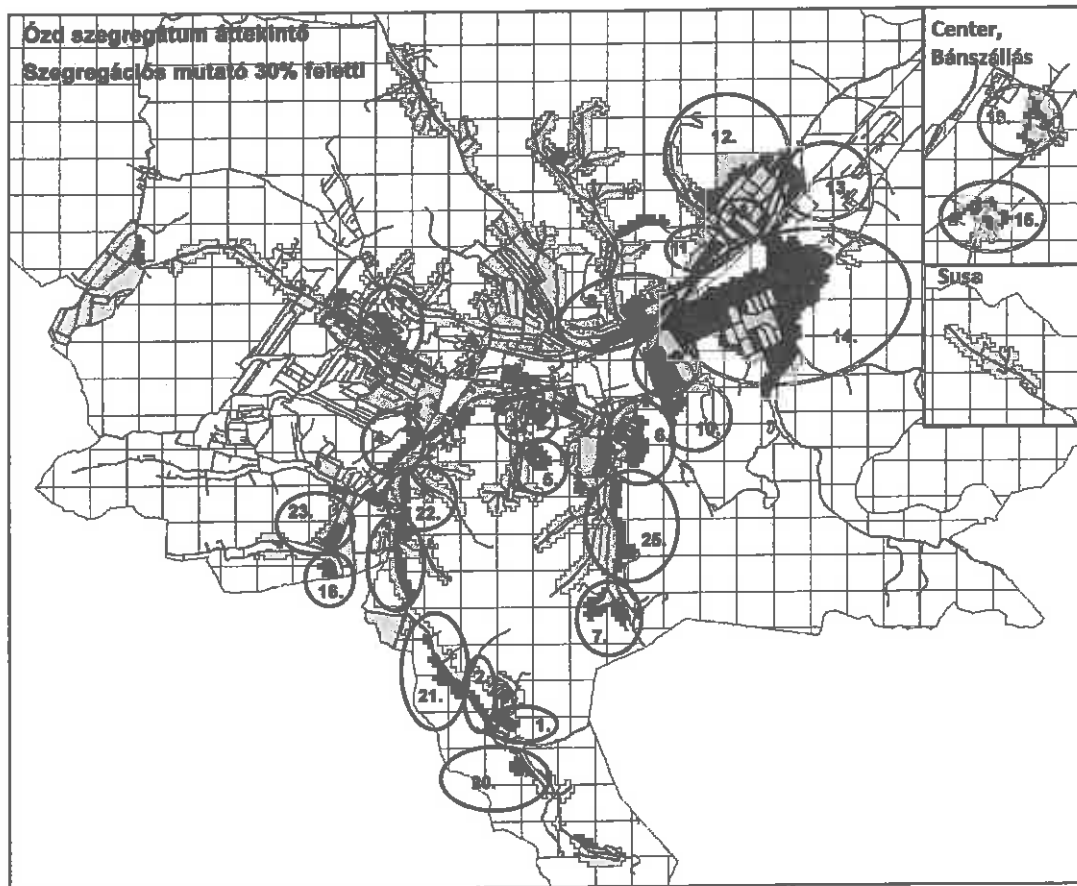
Javaslat:

A munkanélküliség mérséklődése csak abban az esetben várható, ha egyrészt befektetők által munkahelyek létesülnek, másrészt pedig folytatódik az egyes szervezetek által megvalósított átképzések, illetve piacképesebb szakmák tanítása.

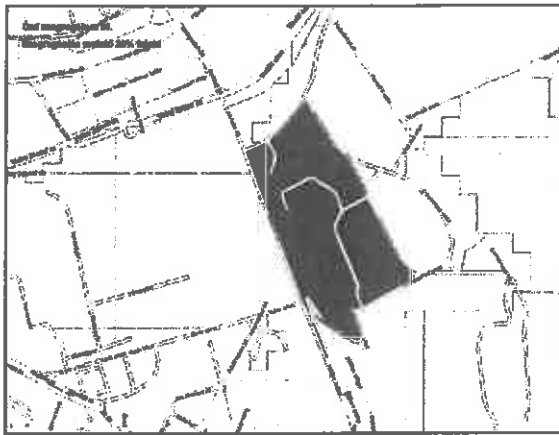
Szegregáció

A szegregációval érintett területek lehatárolása a Központi Statisztikai Hivatal adatszolgáltatása alapján készült el.

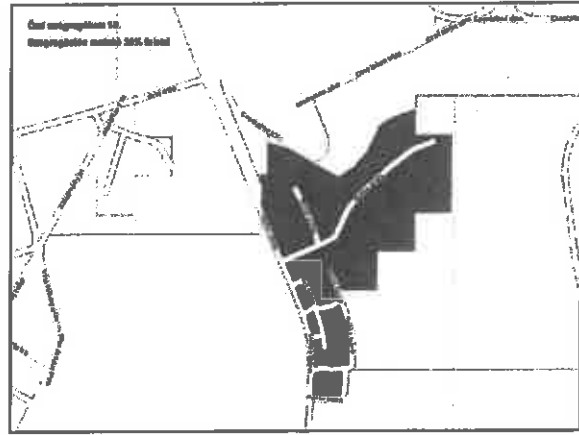
Az adatkérés részeként a 2011-es népszámlálás adatai alapján a KSH elvégezte a településen található szegregátumok lehatárolását. A lehatárolás a 314/2012-es Kormányrendelet 10. mellékletében meghatározott szegregációs mutató alapján történt. A szegregációs mutató a 2011-es népszámlálási adatokból állítható elő. A 314/2012-es Kormányrendeletben foglaltak szerint azon területek tekinthetők szegregátumnak, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők

Az ábrák forrása: ITS, a KSH adatszolgáltatása alapján

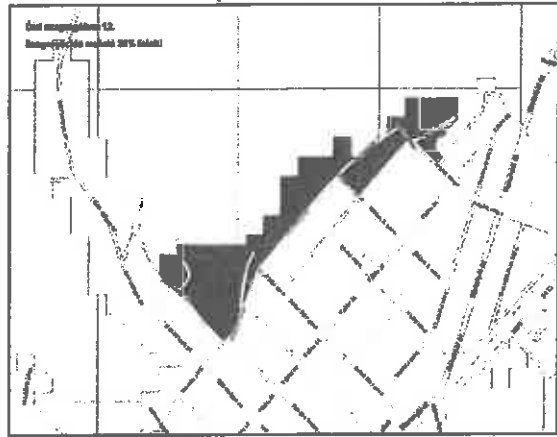
9. Mecsey István út és környéke

10. Hétes telep

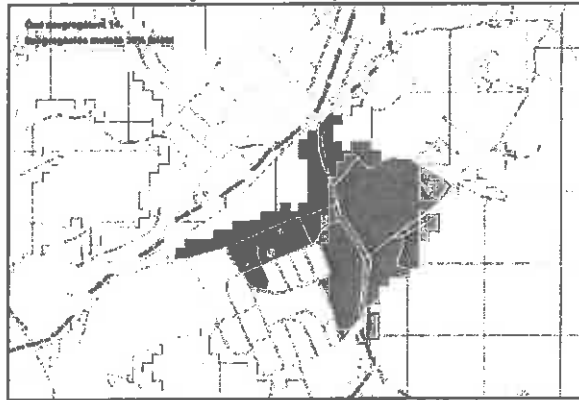
11. Kossuth Lajos út és környéke

12. Szőlőkalja út és környéke

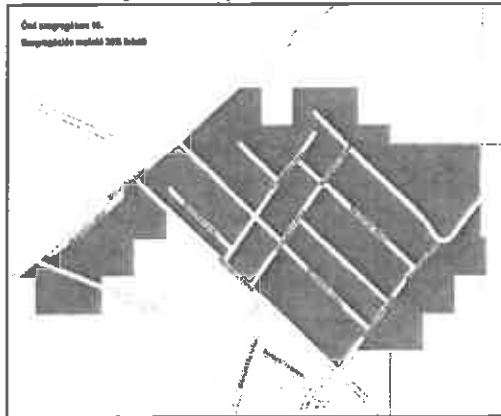
13. Rozsnyói út - Móricz Zsigmond utca

14. Sajóvárkony

15. Őrs vezér utca

16. Bánszállás

4. szegregátum

Zrínyi Miklós út északkeleti része Gyergyó utcától – Zrínyi Miklós út nyugatra forduló szakasz déli része

5. szegregátum

Vasvári Pál utca Csákány utcától keletre lévő része

6. szegregátum

Óvoda utca mindkét oldala – Kiserdő alja mindkét oldala – váci Mihály utca keleti oldala – Szabó Lőrinc utca Újtelep utca sarkától északra a negyedik utcáig, keletre az első utcáig

7. szegregátum

Toldi Miklós utca nyugati része – Szondi György utca déli része – Karu utca mindkét oldala

8. szegregátum

Sziklás tető mindkét oldala – Kőalja út északi része – Szilás tető Damjanich út között – Akácós út – Velence telep első keresztutca nyugatra – Velence telep első keresztutca északra – Petőfi Sándor utca – Velence telep – Volny József út – Vasút utca – névtelen utca – Kőalja út

9. szegregátum

Mekcsey István út – Istenmező utca- Csontalma utca – Hétes telep – Akácós út

10. szegregátum

a Hétes telep és Hétes völgy területe

11. szegregátum

Kossuth Lajos utca- Achim András utca- Tábla út – Madách Imre utca – Kőalja út

12. szegregátum

Munkácsy Mihály út – Május 1. utca – Szőlőkálja út – belterületi határ – Lyukó völgy által körülhatárolt terület

13. szegregátum

Rozsnyói út és a Móricz Zsigmond utca

14. szegregátum

Dózsa György út mindkét oldala vasúttól délre – forrás utca mindkét oldala – névtelen utca – Kovács-Hagyó Gyula út mindkét oldala – Dobó István utca keleti része Jánossza völgyig – Dobó István utca nyugati oldala – Huba vezér utca – Előd vezér utca – Tétény vezér utca – Álmos vezér utca – Ond vezér utca – Előd vezér utca – Zsolt vezér utca – Mekcsey István út – Mekcsey István út északi része Tinódi utcától Dózsa György útig

15. szegregátum

Őrs vezér utca leágazó szakasza délkeleti része – Őrs Vezér utca leágazó szakasza nyugati része első keresztutcától délre

16. szegregátum

A szegregátum a város külterületén található

17. szegregátum

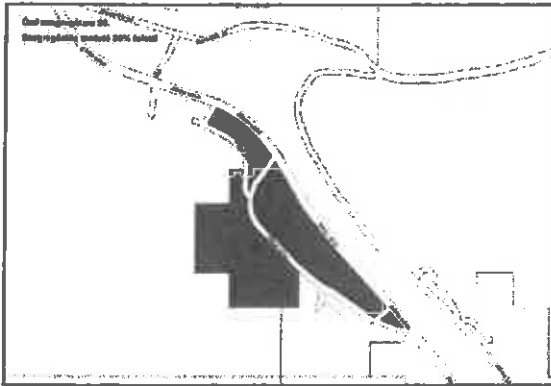
a Semmelweis utca észak-déli szakasza

18. szegregátum

Bolyky Tamás utca északi része Kölcsey utcától – névtelen utca – Nagy Imre út – Bolyki főút – Lehel vezér út – névtelen utca

19. szegregátum

Tinódi utca – Etele utca – Honvéd utca – Mekcsey István út

20. Akna utca

21. veszélyeztetett terület: Deák út

22. Csépany út

23. Nyárjasalja – Fenyő utcák

24. Radnóti Miklós utca

25. Pázmányi út – Cserdalápa utca

Szegregációval veszélyeztetett területek területi lehatárolása

3. sz. veszélyeztetett terület

Csépany út keleti része Deák út elágazástól Pál gazda közig – Pál gazda köz mindkét oldala

8. sz. veszélyeztetett terület

a Sziklás tető mindkét oldala – Kőalja út északi része Sziklás tető Damjanich út között – Petőfi Sándor út – Velence telep harmadik keresztútca délre – Velence telep első keresztútca nyugatra – Velence telep – Volny József út – Vasút utca – névtelen utca – Kőalja út

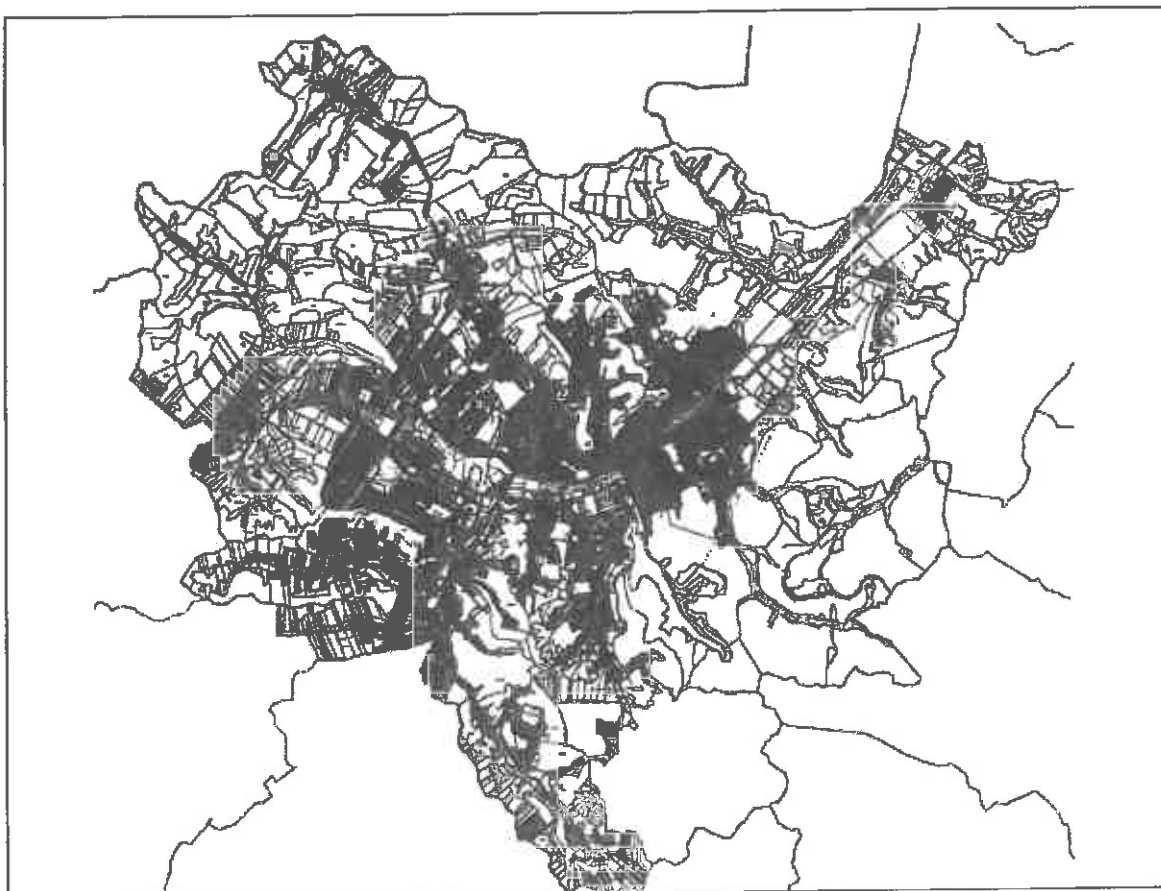
12. sz. veszélyeztetett terület

Földes Ferenc utca – Tábla út – Lyukó völgy – Munkács Mihály út – Május 1. utca – Szőlőkalja út – belterületi határ – Lyukó völgy

13. sz. veszélyeztetett terület

Rozsnyói út – névtelen utca – Móricz Zsigmond utca – Sümeg utca – Szövetkezeti utca – Móricz Zsigmond utca

14. sz. veszélyeztetett terület

Ózd város szegregációval érintett területei

Ózd településfejlesztési koncepciója – 2010

Javaslat:

A korábbi Integrált Városfejlesztési stratégia is részletesen foglalkozott a város szegregációval érintett területeivel, melynek kihatása van a készülő Településrendezési Tervre. Az IVS - ben megadott szegregációval érintett területek csak egy szűkebb területi lehatárolása az, mely közvetlen szabályozási beavatkozást igényel. A nagyobb kiterjedésű szegregációs területek nem igényelnek településrendezési eszközökkel történő beavatkozást.

A korábbi Településfejlesztési Koncepció és az arra alapuló Településrendezési terv lehatárolta a településrendezési beavatkozást igénylő szegregációval érintett területeket, melyek beépültek a Településrendezési tervbe és a szabályozás fenntartása is indokolt. Ezek a területek az alábbiak:

1. Bánszállás telep
2. Debreceni utca- Kölcsey utca térsége
3. Velence telep és környéke
4. Petőfi út 2-6. sz.
5. Zrínyi út családi házas övezet eleje (részleges)
6. Iparvasút utca
7. Hétes telep, Csontalma (részleges)
8. Kiserdő alja, Új telep és környezete, Bartók Béla utca (részleges)
9. Őrs vezér utca és környezete
10. Sajóvárkony, Mekksey út – Dózsa György út – Dobó utca és környezete
11. Kovács – Hagyó Gyula út vége – Berkenye utca
12. Tábla városrész (részleges)
13. Somsály (részleges)
14. Somsályfő, Akna utca
15. Karú térsége
16. Kovács – Hagyó Gyula út eleje

soros beépítésű lakóterületek, is, melyek jellemzője, hogy egy telken több eltérő tulajdonú lakóépület helyezkedik el.

Az önkormányzat elképzelése szerint a legrosszabb helyzetben lévő területeken ingatlanegységek egy részének felvásárlásával segítené elő, környezetüket rendezné, majd új, korszerű lakóépületeket emelne a helyükön, vagy korszerűsítené azokat, összhangban a településkép és hagyományos értékek védelmével.

Barnamezős, felhagyott ipari területek ugyancsak konfliktussal terheltek, a leromlott, degradált állapot nem kedvez a város élhetőségének és imázsának sem, ezek rekonstrukciója és életre keltése feladata a városnak.

Ki kell emelni, hogy egyes szegregált területek műemléki jelentőségű területeken jelennek meg, illetve helyi területi és egyedi védelmet is élveznek, így a szegregációval érintett területek revitalizációjakor az értékvédelemmel összhangban kell cselekedni.

Összefoglaló javaslatok:

A település társadalmával kapcsolatos kiemelt célként a társadalmi folyamatok irányítását és az életminőség javítását határozhatjuk meg. Ezen belül rész célként jelentkezik a helyi közösség építése, a foglalkoztatás növelése, és az életminőség javítása. Fontos, hogy erősödjön a település népesség megtartó ereje, erősödjön az itt lakók helyi identitása, településhez való kötődése, növekedjen a település társadalmi befogadó képessége és szociális biztonsága, valamint növekedjen a helyi foglalkoztatottság.

A cél érdekében közösségfejlesztési folyamatokat szükséges kezdeményezni, és megvalósítani. Közösségfejlesztő módszer a lakosság aktív bevonása közösségi felmérés, beszélgetés, interjú révén. Szükséges egy közösségi felmérés eredményeire épülő helyi cselekvési terv készítése, amely a településen élők szükségleteit, saját jövőjükre, településükre vonatkozó elképzeléseit tartalmazza, és aminek megvalósításában a lakosok aktív szerepet is vállalnak. Meg kell teremteni a helyi nyilvánosság fórumait (honlap, közösségi oldal, nyomtatott, illetve elektronikus újság, hírlevél; hirdető táblák, hirdető oszlopok, információs felületek), a meglévőket folyamatosan fejleszteni, karban tartani szükséges. Tájékoztató, közösségi információs pontokat kell kialakítani.

A közösségfejlesztés érdekében szükséges:

- **a helyi hagyományok feltárása** (helyi hagyomány, közös ünnep, jeles napok, ünnepi szokások, hagyományéltetés, identitáskeresés, ünnepi szimbólum, közösségi önreprezentáció, közösségi emlékezet): a közösség bevonásával és aktivizálásával a jelenlegi helyi társadalom számára is releváns ünnepi hagyományok összegyűjtése, hiteles feltárása, jelen helyzethez történő adaptálása azzal a céllal, hogy a jeles napokhoz kötődő események újbóli megszervezése által erősödjön a helyiek identitástudata;
- **a helyi értékek feltárása**, mely az értékek felismerését és dokumentálását, azok rendszerezését, szakszerű feldolgozását és közzétételét szolgálja. Az értékfeltáró és értékőrző tevékenység széleskörű, helyi összefogáson alapuló közösségi folyamat. A helyi értékek közös védelme erősíti az összetartozás tudatot.
- **a helyi történelem feltárása**, a mindennapok megörökítése. A helyi lakosok, a könyvtárak, muzeális és közművelődési intézmények bevonásával helytörténetet kutató közösségek alapítása, működtetése; „falukönyv”, közösségi kalendárium készítése; helyi események adatbázisának építése; helytörténeti, helyismereti, népismereti tábor, helyi szellemi kulturális örökség feltárása, bemutatása.
- **a közösségi eredmények** (esemény, akció, projekt, folyamat, „dolog”) bemutatása, mely a település polgárainak, közösségeinek tevékenysége, együttműködése keretében a közösségfejlesztési folyamat eredményeként, következtében, illetve keretében valósul

nagyobb létszámban bevonni munkanélkülieket, illetve tartósabban lehet őket foglalkoztatni.

- Figyelmet kell fordítani a barnamezős iparterületek rekonstrukciójára és a helyi ipar felélénkítésére és új iparágak megteremtésére a meglévő értékeken alapulva.

Az életminőség javításához szükség van

- Az egészség megőrzésére, mely hozzájárul a halandóság csökkentéséhez.
Cél a betegségteher túlnyomó részét adó, jelentős mértékben az életmódtól függő krónikus nem fertőző megbetegedések számának csökkentése, az egészségkockázatos magatartási formák arányának, valamint a környezeti kockázati tényezők mérséklése.
- Az egészségtudatos magatartás társadalmi-gazdasági helyzetfüggő egyéni választás. Az egyének az egészségtudatos magatartással a saját, valamint társadalom többi tagjának jólétére is pozitív hatással lehetnek. Ennek elemeit képezheti például az egészséges táplálkozás, a rendszeres sportolás, vagy a prevenció programokon és szűréseken való részvétel.
- Az egészség megőrzésének leghatékonyabb módja a megelőzés, és a különböző szintereken zajló egészségfejlesztés. Mindez lehetővé válhat az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek terjesztésével, az egészséget javító szabadidős elfoglaltságok támogatásával.
- Az Önkormányzat, amit tehet, hogy fenntartja az alapfokú egészségügyi ellátását, valamint az ellátáson belül egészségmegőrző programokat szervez, és biztosítja a prevencióhoz szükséges feltételeket (szűrővizsgálati lehetőségeket).
- a település egészséges környezetének megteremtésére és fenntartására, mely biztosítható:
 - egy ökológiai elvek alapján működő egészséges épített környezet létesítésével és felelős fenntartásával, az erőforrások hatékony kihasználásával,
 - az épületek energiahatékonyságának javításával,
 - rendezett közterületek kialakításával, a zöldfelületek fejlesztésével,
 - a szegregált lakókörnyezet felszámolásával, ezen leromlott településrészek fejlesztésével, felzárkóztatásával, az ott élő hátrányos helyzetű lakosság életkörülményeinek javításával, szegregált élethelyzetek felszámolására irányuló komplex programokkal
- az alapellátást nyújtó önkormányzati intézmények infrastruktúrájának és szolgáltatásainak fejlesztésére, ezáltal a szolgáltatások minőségének és a szolgáltatásokhoz való hozzáférés támogatására, a helyi közösségi szolgáltatások fejlesztésére
- szociális biztonság megteremtésére, bűnmegelőzési-, közlekedésbiztonsági programok szervezésével, jogkövető magatartás alkalmazásával
- a turisztikai vonzerőben rejlő potenciál kibontakoztatására
- az embert érő környezeti terhelések csökkentésére, tudatosságnövelésre
- Az emberi egészséget és életminőséget veszélyeztető kibocsátásokat korlátok között kell tartani, azokat megfelelően szabályozni szükséges.

7.1.3 Intézményi ellátottság változása

A város viszonylag sok funkciót lát el, alapvetően nagyságából és népességszámából fakadóan kell biztosítani ezeket a funkciókat. Ózd által ellátott feladatok, illetve a város által biztosított szolgáltatások, funkciók lényegesen gazdagabbak, mint egy kisebb kistérségi központ esetében. A város alapvető közszolgáltatások közül szinte mindent biztosít a város és a kistérség lakói számára. Így az oktatás terén több óvoda működik a városban, szintén sok az általános iskola és a középfokú oktatási intézmények száma is magas. A szociális és egészségügyi intézmények terén is gazdagnak nevezhető a város, kórháza és szakrendelő intézete van, fejlett a háziorvosi ellátó hálózattal is rendelkezik.

A városban természetesen közigazgatási ügyintézés is folyik, ezek egy része csak a város lakosságát szolgálja, míg bizonyos közigazgatási funkciót a kistérség teljes lakosságát érintik. Többek között városi bíróság, ügyészség, önkormányiroda, Társadalombiztosítás, NAV, valamint a kistérségi központ is

Magyarország kiemelkedő, korszerűen felszerelt, melegen hengerelt betonacélt, köracélt, hengerhuzalt és hegesztett betonacél-síkhálót gyártó és értékesítő üzeme. Az ÓAM Kft. a 150 éves hagyományokkal rendelkező ózdi acélipar folytatójának tekinthető.

Az 1990-es évek elején bekövetkező gazdasági szerkezetváltás, a nehézipar leépülése Ózdot és a térségét érzékenyen érintette, a város és vonzáskörzete elvesztette korábbi gazdasági súlyát. Az elmúlt húsz évben az ipar foglalkoztató szerepe dinamikusan csökkent, az egykori nehézipari vállalatok megszűntek. Pozitív változás azonban, hogy a város gazdasági szerkezetváltásának fő iránya az elektronikai-összeszerelő ipar felé tolódott, így a műszer és elektronikai ipar jelentős szerepet tölt be a város életében, amely a térség húzó gazdasági ágazatává alakult. Ózdon több nagy és középvállalkozás található ezekben az ágazatokban, amelyek egyben a legnagyobb foglalkoztatói a térségnek. Megyei viszonylatban alacsony a térségben a vállalkozói sűrűség, alacsony fokú a helyi tőkeakkumuláció és tőkehiány jellemzi a helyi vállalkozásokat országos összehasonlításban.

- A város gazdasági szerkezete torz. A mezőgazdaság szerepe a város gazdaságában alacsony szerepet tölt be, hiányoznak a helyi termékek.
A helyi termékek előállítás, termelése terén ennek a problémának az enyhítése érdekében az Önkormányzat közfoglalkoztatás keretében az elmúlt években sokat tett. A termékeket a helyi intézmények hasznosítják, illetve értékesítésre kerülnek.
- A város kiterjedt és széleskörű üzleti infrastruktúrával rendelkezik. Probléma azonban, hogy a jelenleg magántulajdonban lévő ipari területek infrastrukturális folyamatossan leépültek az elmúlt két évtized alatt. Az ipari park, amely az egykori kohászati gyár területén jött létre, a várostest közepén helyezkedik el, ahol a természetesen organikus módon nőtt város településközpontja lehetne. A gyártelep valaha katalizátora volt a település fejlődésének, a mai korra viszont a településfejlődés akadályává vált, így szükséges funkcióváltását sürgetni. Az Ózdi Ipari Park nagyobb volumenű ipar megtelepedésére, mára már nem alkalmas. Az ipari park döntően elaprózódott magántulajdonú területekből áll, igen kedvezőtlenül a város központjához közel helyezkedik el. Ez egy rehabilitálatlan barnamezős terület, és jövőbeni rehabilitációjára sincs esély. Súlyos problémát jelent, hogy a telephelyet kereső cégek a barnamezős területek hasznosítására kevésbé motiváltak, ráadásul a talajszennyezés elhárításának költsége is jelentős összegeket emészt fel, mindezek hatáására a megtérülés bizonytalan.
- A helyi gazdaságfejlesztés szempontjából az egyik legnagyobb problémát a kedvezőtlen közlekedési kapcsolatok jelentik. A város közlekedés földrajzi adottságainak kiaknázását nehezítik a rossz közlekedési kapcsolatai, amely nehezíti a befektetők vonzását. A közúti közlekedési feltételek alakulása szoros kölcsönhatásban van az adott térség gazdasági helyzetével, mert a vonalas infrastruktúra fejlettsége, ezáltal a térség elérhetősége releváns hatással van a belföldi és külföldi befektetések alakulására.
- Az évszázados tradicionális ipari munkakultúrának köszönhetően Ózdon korábban jelentős szakképzett munkaerő állt rendelkezésre, azonban az ipar leépülése során ez az adottsága romlott.

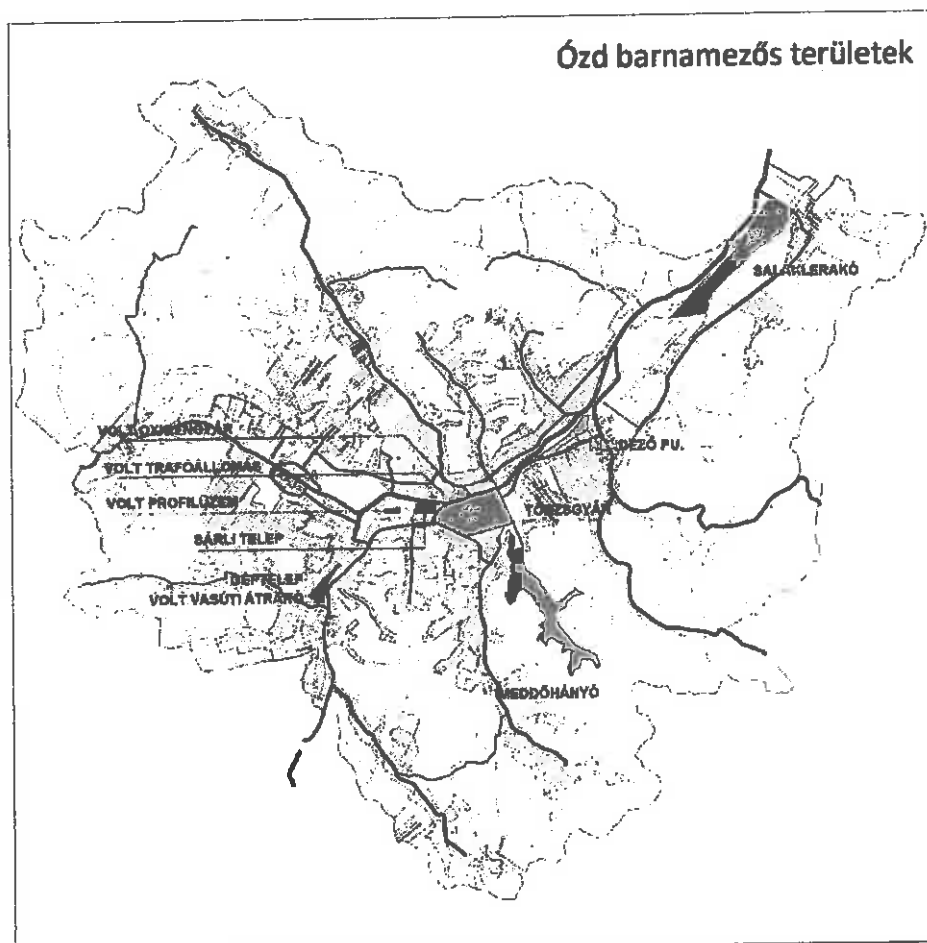
A járási és megyei átlagnál alacsonyabb a mezőgazdaságban működő vállalkozások részesedése, ami a település fekvésével, környezetével és gazdasági lehetőségeivel egyaránt összefüggésben van. Az ipari termelést folytató működő vállalkozások terén a város jelentős helyzeti energiával büszkélkedhet, amely a település ipari múltjára, hagyományaira épül, és az itt felhalmozódott szakértelemre támaszkodik. A szolgáltatások szerepe a városban belül jelentős, Ózd rendelkezik nagyobb vonzást biztosító lakossági és egyéb szolgáltatásokkal.

A humán erőforrás-ellátottságának mennyiségi oldala erős, remélhetőleg a minőségi oldalában is javulás várható. A közeli városok fejlett oktatási-képzési intézmény-rendszere kedvező feltételeket kínál a minőségi fejlődés generálására. Hátrányként kezelendő a vándorlási veszteség, mely a képzettebb rétegek körében jellemző leginkább.

állandó keresletet biztosít. Befektetési lehetőségek Ózdon: nehézipar, könnyűipar, élelmiszeripar, logisztika, kreatív ipar, turizmus, környezetvédelmi ipar.

A gazdasági fejlődés egyik kulcsfontosságú tényezője a térségbe áramló működő tőke nagysága, amely nemcsak a munkahelyteremtés, hanem a technológiai transzfer és a beszállítói kapcsolatok szempontjából is kiemelkedően fontos. A befektetői érdeklődés felkeltésének, a befektetés-ösztönzésnek elengedhetetlen előfeltétele az, hogy a kistérség olyan telephelykínálattal rendelkezzen, amely képes kielégíteni a befektetői igényeket.

A telephelyet kereső cégek a barnamezős területek hasznosítására a legtöbb esetben kevésbé motiváltak. A városközpont közel eső területek telekára viszonylagosan magas, ráadásul a talajszennyezés elhárításának költsége is jelentős összegeket emészthet fel. A barnamezős területek megítélése sokkal rosszabb, mint a zöldmezős területeké.

A város barnamezős területei a helyzetértékelés kiegészítése tervanyagból *Forrás: saját szerkesztés*

A barnamezős rehabilitáció segítséget ad a városok környezetbarát módon való újjáélesztésére, a zöldterületek megóvására, a környezetvédelmi és a közlekedési infrastruktúra fejlesztésére. A rehabilitációt végző vállalkozások számára üzleti lehetőséget biztosít, mellyel a helyi vállalkozások megerősödése is segíthető. Eredményként mérsékelik a szociális és környezeti problémákat, csökkenhet az elhagyott ingatlanok száma, nő a foglalkoztatás és az adóbevételek mennyisége. Magyarország kormánya 2019. július hónapban kérelemmel fordult az Önkormányzatokhoz, mert frissíteni kívánják a rendelkezésükre álló adatbázisokat a barnamezős iparterületek vonatkozásában.

Az EBR42 Önkormányzati Információs Rendszeren belül, az Egyedi Adatgyűjtések között a Barnamezős területek felmérése - 2019 néven elérhetővé vált a városban lévő, nyilvántartott barnamezős területek listája, melyet a felkérés alapján a vizsgálati munkarész óta eltelt időben pontosításra került, és térképi ábrázolása is megtörtént, kiegészítve a helyrajzi számos listát.

Ózd Város Településfejlesztési Konceptiója és Településrendezési Eszközeinek felülvizsgálata
ÓZD VÁROS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

A város területén lévő, barnamezős területek rehabilitálása és gazdasági újraélesztése: Elsősorban azoknak a barnamezős, egykori ipari használatban lévő területeknek a fejlesztése, amelyek még alkalmasak gazdasági hasznosításra. Tekintve, hogy a város barnamezős területeinek nagy része szennyezett, igen költséges a kármentesítése. A város területén lévő barnamezős területek rehabilitálása és gazdasági újraélesztése érdekében szükséges a befektetésre alkalmas barnamezős területek számbavétele, szükség esetén kármentesítésének segítése és gazdasági célú rehabilitálása. A városi barnamezős területek, rozsdadozások rehabilitációja, amely hozzájárul gazdasági szereplőket célzó, a vonzó üzleti környezet megteremtéséhez, a város térségi-gazdasági központi szerepének erősítéséhez.

– Kreatív iparágak betelepülésének ösztönzése, segítése

A gazdasági szerkezetváltás folytatásának egyik középtávon realizálható alternatívája a kreatív iparágak fejlesztése, amely a kreatív iparágak betelepülésének segítségével realizálható. Ennek részeként a legfőbb cél a város területén lévő barnamezős területek rehabilitálása, funkcióváltása, kulturális célú rehabilitációja. Több olyan, egykor gazdasági célra használt barnamezős terület van Ózdon, amelynek újjáélesztése kizárólag funkcióváltással lehetséges. Ózdon a gyártelep déli területeinek elindult a kulturális célú hasznosítása, amely magával vonzza a kreatív iparágak megtelepedését a jövőben.

Ennek a prioritásnak a legfőbb beavatkozási területei:

Barnamezős területek kulturális célú rehabilitációja, funkcióváltása

Kreatív iparágak betelepülésének ösztönzése

Az ipari örökségre alapozott turisztikai befektetések-ösztönzése

– Környezetipar fejlesztése

A környezetipar lehet a másik olyan gazdasági ágazat, amely középtávon segítheti a település gazdasági szerkezetváltását. A környezetipar három szempontból is kiemelt célterület lehet a város gazdaságfejlesztésében. Egyrészt hozzájárul alacsony képzettségű emberek foglalkoztatásához, másrészt segíti a várost a klímaváltozásához való alkalmazkodásban, harmadrészt innovatív vállalkozások betelepülését segítheti. A környezetipar fejlesztése három beavatkozási terület mentén fejleszhető középtávon:

A környezetipar fejlesztése jelentheti Ózd számára középtávon a másik jelentősebb gazdasági szerkezetalkító iparágat. A prioritás lényegében a helyi energiapotenciálok kiaknázása érdekében az energiatermelés és felhasználás fejlesztését fogalmazza meg foglalkoztatás orientált fókusszal. Ennek legfőbb elemei a zöld-áram termelés fejlesztése (biomassza, biogáz, geotermikus, nap), illetve a kisléptékű energiatermelő rendszerek fejlesztése és helyi felhasználás ösztönzése.

Hulladék újrahasznosítás, hiszen a jövő sem tudja nélkülözni az anyagokat, a termelési feltételeket, s a növekvő emberi szükségletek kielégítését. Ebből a szempontból jelentősnek tarthatjuk a hulladék-feldolgozó, valamint az anyagok újra hasznosítására épülő ipar felfejlődését, vagy az energetikában a másod- és harmadlagos energiahasznosítás lehetőségét biztosító ipart.

Kiemelt cél az energiaültetvények bővítése a városban, amennyiben ennek fedezetét közfoglalkoztatással lehet biztosítani a jövőben is. Egyrészt az energetikai célú, fás szárú biomassza energiaültetvények telepítése jelentős zöldfelületek kialakításának lehetőségét teremti meg, másrészt az ültetvények telepítése, gondozása pedig foglalkoztatással társul, elsősorban az alacsony képzettségű munkaerő tekintetében. A városi energiaültetvények a város megújuló energiaigényét szolgálják ki.

Megújuló energiaforrások meghonosítása a városban

Napelemparkok helyének kijelölése

Biomassza hőerőmű fejlesztés

lesz kedvező Ózd szempontjából, ha megvalósul egyúttal a Borsodnádásd és Szentdomonkos közötti szerpentin kiiktatása. Ebben az esetben Ózd megközelítőleg 30-45 perces távolságra kerülhet a gyorsforgalmi út végpontjához.

- **Miskolc:** A megyeszékhely közúti elérhetőségét két fejlesztés jelentősen javítaná: a 26. sz. főút Sajószentpétert és Kazincbarcikát elkerülő szakaszának kiépítése és a 25. sz. főút Putnokot, Sajópüspököt és Bánrévét elkerülő szakasz és/vagy Center-Sajónémeti-26-os út közötti átkötés megépítése. A két beruházás együttes megléte, mely kiiktatja a nehezen járható átkelési szakaszokat lényeges javulást jelentene Miskolc, illetve Kazincbarcika és Putnok elérhetőségében.
- **Eger:** Elérhetőségének javulása a fentiekben jelzett 25-ös úti korszerűsítéseket igényli.

Vasúti kapcsolatok fejlesztése

Ózd Miskolcra és Budapestre vasúton történő elérhetőségének javításához szükséges fejlesztések az alábbiak szerint foglalhatók össze:

- Kazincbarcika – Bánréve - Ózd vasútvonal villamosítása
- Bánrévei delta korszerűsítése
- Vasútvonal meghosszabbítása a pályaudvarig – intermodalitás létrehozása
- Vasutat kiszolgáló létesítmények fejlesztése
- Közvetlen gyorsvonati kapcsolat visszaállítása (InterPici vonatok)

A városi iparterületek megközelítésének javítása:

- Olyan közlekedésfejlesztési beruházások generálása, amely a város iparterületeinek feltárását és jobb megközelítését segítik.
- Nemzetközi közlekedési kapcsolatok fejlesztése: Szlovákia és Lengyelország irányában a közlekedési kapcsolatok fejlesztése, elsősorban Ózd - Rimaszécs

7.1.5 Tájrendezés, környezeti adottságok

Természeti környezet

Ózd Város közigazgatási területe három kistájat is érint. A város középső, legnagyobb területe az Ózd-Egercsehi-medence része, az ÉNy-i területek a Pétervásárai-dombság, míg a DK-i területek az Upponyi-hegység kistájak részét képezik.

A termőföld Magyarország kiemelkedően fontos erőforrása. A feltárt természeti adottságok alapján elmondható, hogy Ózd talajadottságai megfelelőek a különféle mezőgazdasági tevékenységek, leginkább a szántóföldi növénytermesztés, a legeltetés és az erdőgazdaság számára.

A természeti adottságok mellett maga a táj, tájkép is kiemelkedő értékű a térségben. Mindezt kiegészítik az országos védelem alatt álló területek, természeti értékek, és az ökológiai hálózati elemek.

A külterületet elsősorban kisebb mértékben ugyan, de érintik felszíni tájsebek, melyek felhagyott bányászati tevékenység hátrahagyott nyomaiban nyilvánulnak meg.

Tájhasználati konfliktusok

A táj ökológiai, ökonómiai és tájképi értékeit rontó tevékenységek tájhasználati konfliktusok forrásaivá válhatnak.

Funkcionális tájhasználati konfliktust az egymást akadályozó, egymás területét megszüntető, rendeltetését zavaró, egymással konkuráló területhasználatok okoznak.

Tájökológiai tájhasználati konfliktusról beszélünk, az egymást károsító, pusztító, megszüntető, egymás létét veszélyeztető területhasználati módok fennállása esetén.

A rendezetlenség, a rendetlenség, a megoldatlanság, a befejezetlenség, a folyamatosság érzékelhető megszakadása, hiánya vizuális-esztétikai tájhasználati konfliktust eredményez.

Gondoskodni kell a tájak esztétikai adottságait és a jellegét meghatározó természeti értékek, természeti rendszerek és az egyedi tájértékek fennmaradásáról. A külterületen és belterületen egyaránt számos kőkereszttel, haranglábbal, szoborral találkozhatunk. Ezek általában jó állapotúak, védelmük és fenntartásuk érdekében ajánlott egyedi tájérték kataszter készítése.

Táj- és természetvédelmi szempontból a település egyik legjelentősebb értékét képviselik a nagy számban megjelenő idős fák. Fontos feladat ezeket feltérképezve egy fakataszter készítése. Ezt követően pedig kiemelt figyelmet kell fordítani azok megőrzésére és ápolására. A legértékesebb fákat ajánlott helyi jelentőségű természetvédelmi oltalom alá helyezni.

Az esetleges fejlesztések során törekedni kell a barnamezős beruházások előnyben részesítésére, amennyiben ez nem lehetséges, törekedni kell arra, hogy az újabb fejlesztési területek a már meglévő hasonló funkciójú területek közelében helyezkedjenek el, mert így a természetközeli területek kevésbé lesznek az esetleg káros hatások által érintve. Az új fejlesztési területek kialakítása, meglévő területek fejlesztése során kötelező telken belüli védőfásítással, védőerdők telepítésével kívánatos elősegíteni a fejlesztések tájba illesztését. A gazdasági területeket övező védőfásítást – a legjobb hatás elérése érdekében - ajánlott háromszintes (fa, magas cserje, alacsony cserje) összefüggő, sűrű növényzetből kialakítani.

A meglévő erdőterületeket meg kell tartani, a tájidegen fajokot a természetből ki kell szorítani, fel kell váltani. Az újabb erdők telepítésénél csak honos és a tájra jellemző fajokot kell ültetni az ökoszisztéma érdekében. Az akácerdők és fekete fenyvesek tájidegennek számítanak, fokozatos leváltásuk fontos feladat.

A bányászat környezetre gyakorolt negatív hatásának legfőbb jelei a tájban, a bányászati tevékenység közben keletkező és a sokszor évtizedekig rekultiváció nélkül maradó meddőhányók. Ezek a mesterségesen létrehozott lerakók, amellyel hogy jelentősen rontják a táj esztétikai állapotát, a bennük lévő veszélyes anyagok miatt jelentős hatást gyakorolhatnak környezetükre. Megfelelően alkalmazott rekultivációs eljárásokkal a meddőhányók a környező tájba illeszthetők és az általuk a környezetre gyakorolt negatív hatás minimalizálható.

Természetvédelmi javaslatok

A különböző életközösségek, geológiai, vízrajzi, tájképi értékek megóvásának leghatékonyabb eszközei a természetvédelmi területek. A védettségi kategóriákba egyrészt az élővilág táj- és természetvédelem szempontjából legértékesebb területeit jelölik. A védettség jogszabályokban, illetve védetté nyilvánítási határozatban rögzített tilalmakat, korlátozásokat jelent az adott területen, amely jelentősen befolyásolja e területek távlati terület felhasználását, hasznosítását, ezek gyakorlatban való alkalmazása fontos feladat.

Az országos településrendezési és építési követelményekről szóló Korm. rendelet értelmében a mocsár és a nádas természetközeli területnek minősülnek. Tervezett természeti területként szükséges kezelni az erdő, gyeperő, nádas, művelési ágú termőföldeket. Ezeken a területeken kiemelt figyelmet kell fordítani a tájkép, a természetes életközösségek (növénytakarások) és élőhelyek megóvására. (Tvt. 15.§)

A Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény 25., 26., és 27. § értelmében Az ökológiai hálózat magterületének, ökológiai folyosónak és pufferterületének övezetében csak olyan övezet és építési övezet jelölhető ki, amely az ökológiai hálózat magterülete és az ökológiai hálózat ökológiai folyosója természetes és természetközeli élőhelyeit és azok kapcsolatait nem veszélyezteti.

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 8. § 2. bekezdése alapján a védett természeti területnek nem minősülő Natura2000 területen tilos engedély nélkül olyan tevékenységet folytatni, illetve olyan beruházást végezni, amely a terület védelmi céljainak a megvalósulását akadályozza.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

7.1.6 ZÖLDFELÜLETI RENDSZER FEJLESZTÉSE

Zöldfelületi rendszer elemeinek fejlesztési javaslatai

A fejlesztési és rendezési döntések során mérlegelni kell a környezet állapotára való hatások mértékét. Ózd település célja emberközpontú, egészséges város kialakítása, az életminőség javítása. A kitűzött cél elérésében meghatározó szerepe van a zöldfelületi hálózat elemeinek.

Annak érdekében, hogy a települési zöldfelületek elláthassák összetett funkciójukat, mind mennyiségi, mind minőségi szempontból, az alábbiakat kell szem előtt tartani:

Az egységes zöldfelületi rendszer hiányos, a zöldfolyosók egyre keskenyebbek, sok helyen mozaikossá váltak. A faszor nélküli lakóutcák fásítása amennyiben a meglévő közterületi szélesség lehetővé teszi, mindenképpen javasolt. A foghíjas utcafásítások kiegészítése, pótlása (természetesen őshonos és tájba illő fajokkal) szintén kívánatos.

Az utcafásítások esetében ügyelni kell a légvezetékek alá ültetendő növények megfelelő kiválasztására. A nagytermetű fák durva visszavágása, csonkolása esztétikai szempontból előnytelen, ezért ezeken a helyeken ajánlott alacsony fák, illetve közepes termetű cserjék ültetése.

A közparkok, közkertek, rendszeres és igényes fenntartás mellett is 10-15 évenként átfogó felülvizsgálatot, felújítást igényelnek. A rekonstrukció elmaradása esetén a zöldfelületek leromlása következik be.

A településen viszonylag sok idős fa található. Az idős fák segítik az idő folytonosságát, a tudat folytonosságát, ezért kiemelkedő szerepük van egy helytörténeti láncolatának megtartásában, a történeti tudat erősítésében. Ők az emlékezet megtartói. Ezért törekedni kell minden idős fa megtartására, megvédésére. Javasolt egy települési fakataszter készítése, illetve az arra érdemes, értékesebb fák helyi szintű védelem alá helyezése.

A belterületen lévő kereszttek, szobrok védelme, környezetük méltó módon való kialakítása fontos feladat.

A zöldfelületi fejlesztések esetében törekedni kell a helyi lakosság bevonására, mivel az emberek általában jobban megbecsülik az általuk létrehozott alkotásokat. A munka világából hosszan kirekesztődött, a munkától elszokott személyek foglalkoztatása, kiegészítve motivációs, integrációs elemekkel a zöldfelületi fejlesztések esetében is javasolt.

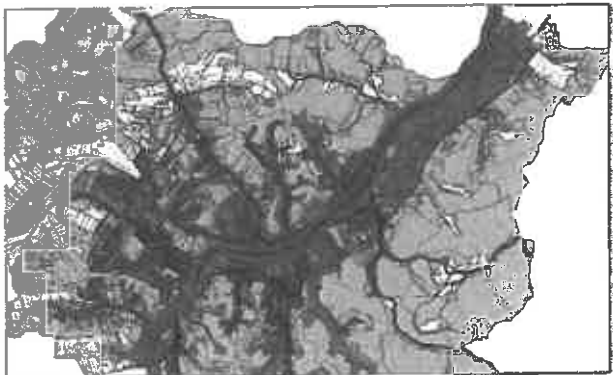
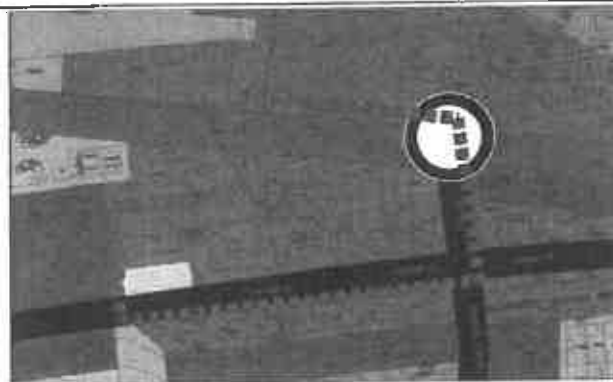

A jövőben nagy mennyiségben ültetésre javasoljuk az alábbi növényeket:

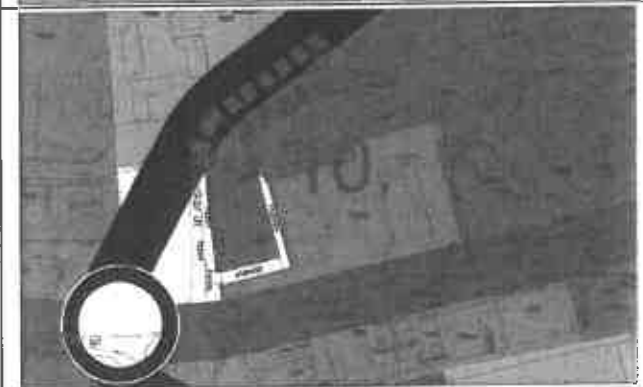

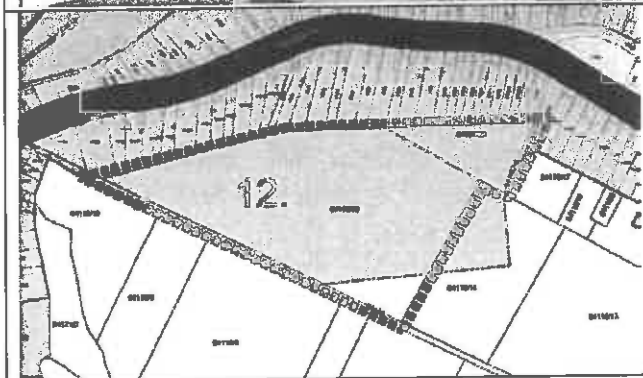
- Nagy forgalmú utak mentén: magyar kőris (*Fraxinus angustifolia* ssp. *pannonica*), magas kőris (*Fraxinus excelsior*), kislevelű hárs (*Tilia cordata*), kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*), kocsányos tölgy (*Quercus robur*)
- Kisebb forgalmú, széles utcák mentén: mezei juhar (*Acer campestre*), korai juhar (*Acer platanoides*), virágos kőris (*Fraxinus ornus*), kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*), kocsányos tölgy (*Quercus robur*)
- Kis forgalmú, kis utcák mentén: tatár juhar (*Acer tataricum*), májusfa (*Padus avium*), madárberkenye (*Sorbus aucuparia*), barkóca berkenye (*Sorbus torminalis*)
- Út menti sövényként: húsos som (*Cornus mas*), veresgyűrű som (*Cornus sanguinea*), kétbibés galagonya (*Crataegus laevigata*), egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), csíkos kecskerágó (*Euonymus europaeus*), kutyabenge (*Frangula alnus*), kökény (*Prunus spinosa*), gyepűrózsa (*Rosa canina*), rekettyefűz (*Salix cinerea*), ostorménfa (*Viburnum lantana*), kányabangita (*Viburnum opulus*)

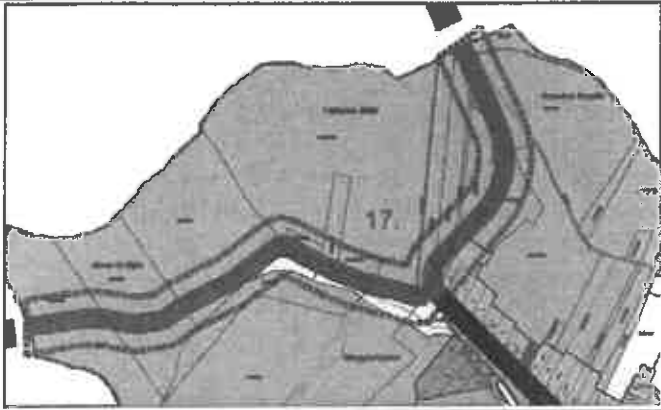
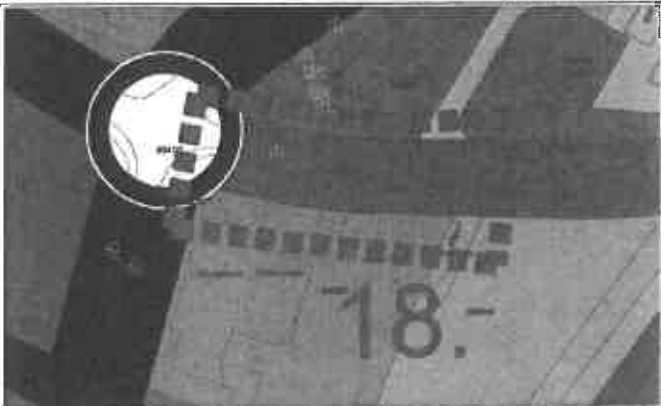
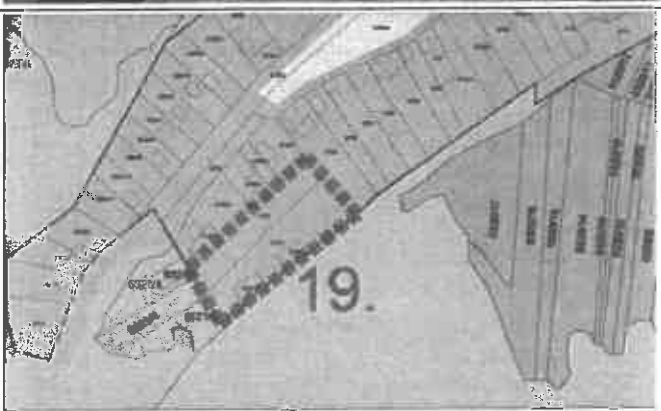

Zöldfelületi ellátottság alakulása

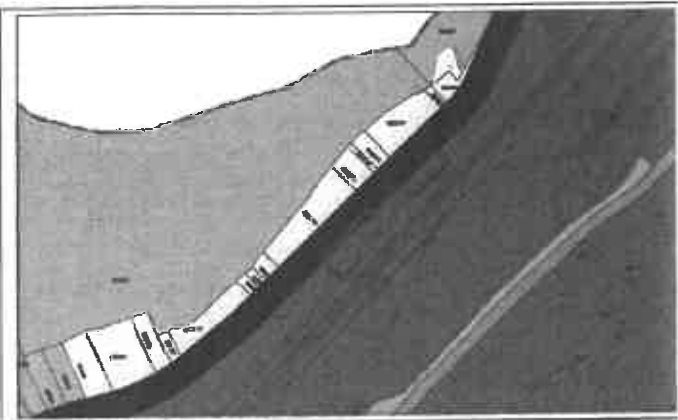
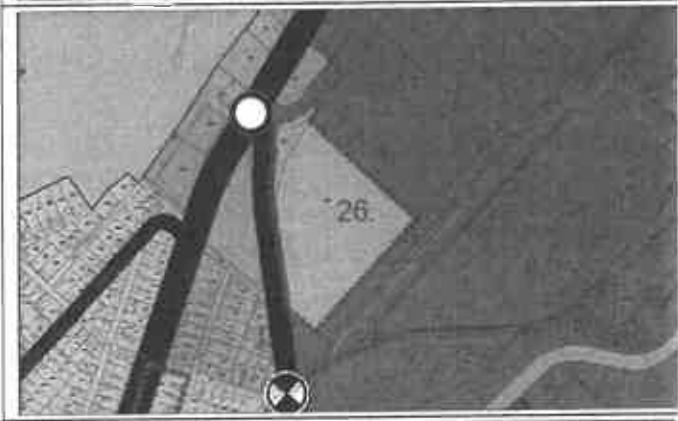

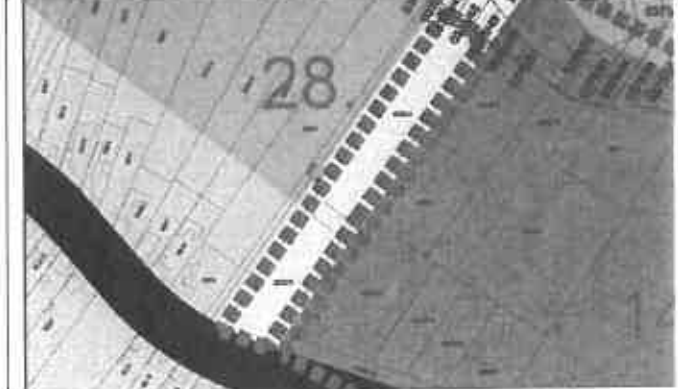
A településrendezés során elvárás, hogy a tervek gondoskodjanak a közigazgatási területen belül a klimatikus viszonyok megőrzéséről. Cél, hogy a települési klíma javítása érdekében a belterületen a

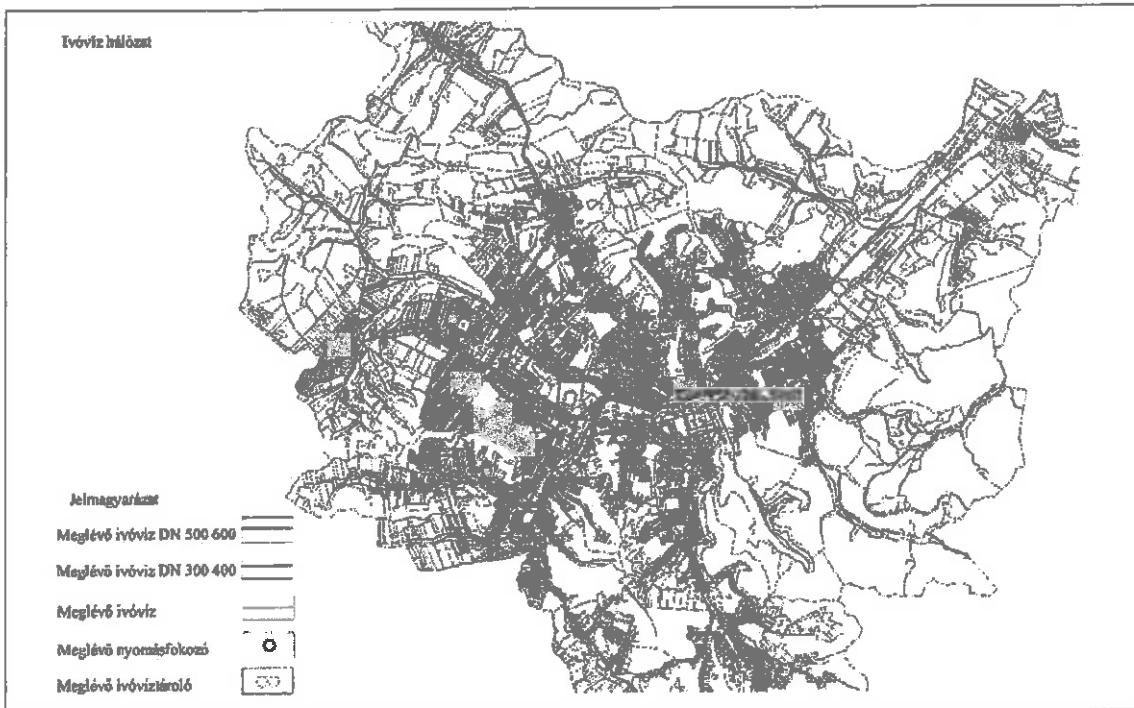
7.2.2 Elhatározott jelentősebb módosítási szándékok:

	<p>A Bátortereny - Ózd közötti 23. és 25. számú országos főút tervezett fejlesztése kapcsán annak Ózd közigazgatási határán belüli szakaszát felül kell vizsgálni, és a TRT-ben a szükséges korrekciókat el kell végezni a már elkészült útépitési tervekhez igazodóan. Erre külön eljárásban kerül sor, de a felülvizsgálat során át kell vezetni. A 25.számú főútvonal hosszútávú nyomvonal is megmarad, és a Csépany út Vasvár út, Malom út szabályozási szélességét is (a jelenlegi fejlesztés alapján)is korrigálni kell. A Piac úton az új Piaccsarnok mellett szabályozási vonal módosítása. A Brassói úton a 25. számú fkl. út új nyomvonalához kell illeszteni a szabályozási vonalat.</p>
	<p>2. A Városközpont területén a Vasvár úton a beépítések következtében olyan területek alakultak ki, melyek közterületi funkciója már okafogyottá vált (pld.: Vasvár út 52., Vasvár üzletház alatti terület, stb.). Ezen területek felülvizsgálata, és a kialakult állapotokhoz igazodóan besorolásuk szükség szerinti módosítása indokolt Vt övezetbe. A Vasvár út 52 beépített része is Vt legyen, ne közterület a Szabályozási terven, a ház kialakult úszótelkéhez igazodjon.</p>
	<p>3. Az Ózd Bajcsy-Zsilinszky utcában található 5259 hrsz.-ú, volt Kék Acél Étterem több mint egy évtizede pékséggként funkcionál. Hasonló a helyzet a Gyár út 10/b alatti 5190/5 hrsz.-ú volt ÓKÜ telefonközpont, jelenleg ruhaipari üzem esetében is. Célszerű ezen területek övezeti besorolásának felülvizsgálata, és a tényleges funkcióhoz igazodó módosítása általános, de nem zavaró hatású gazdasági területbe, egységesen a teljes tömbben.</p>
	<p>4. Az Ózd Mekcskey út térségében található 4819/1 hrsz.-ú üzem megnevezésű ingatlan évtizedek óta ipari-szolgáltató célra van hasznosítva (hűtőgép javító üzem, nem zavaró hatású gazdasági - fémipari tevékenység, gépjármű javítás stb.). Célszerű annak felülvizsgálata és a falusias lakóövezetből a tényleges funkcióra való módosítása általános, de nem zavaró hatású gazdasági területbe.</p>

	<p>9. Az Ózd Lomb utcában található volt Reuma kórház területe jelenleg Különleges egészségügyi területnek van kijelölve. Az ingatlan jelenleg hasznosíthatatlan, melynek esetleges funkcióváltását is biztosító és engedő besorolás meghatározása célszerű, Vi vegyes intézményi övezetbe.</p>
	<p>10. Módosítani szükséges az Inkubátor Ház mögött az övezeti besorolások határát a telekalakítási vázrajz szerint Vi általános intézményi övezetre.</p>
	<p>11. Az Ózd-Uraj Remete völgyből érkező élővízfolyás nyomvonala a Kárpáti utcánál az Uraj patak és környezete meder-rekonstrukciója során áthelyezésre került, ezért szükséges annak átvezetése az övezeti besorolás módosításával, lakóterület kijelölésével.</p>
	<p>12. Az Ózd-Szentsimon Szurdoktető térségében lakóterület céljára kijelölt terület rész övezeti besorolásának felülvizsgálata indokolt az ilyen célú felhasználási igény hiánya miatt. Megvizsgálandó annak pld.: megújuló energia (napenergia) termelésére szolgáló területként történő hasznosítása, övezeti besorolásának ennek megfelelő módosítása. (04116/12 és 04116/20 helyrajzi számok)</p>

	<p>17. A Susa-Jéne és Susa-Rimaszécs között tervezett út szabályozási szélességét annak jellegének megfelelő szélességűre kell módosítani az elkészült tervek alapján.</p>
	<p>18. A Piac út – Brassói út – Zrínyi út csomópontban az út szabályozási szélességét módosítani szükséges a tervezett kerékpárút fejlesztéshez igazodóan és a 25-ös főút rekonstrukciójával összhangban.</p>
	<p>19. Az Egyházvölgy végén D-i oldalon, a családi házzal beépített telkek mögött azon telkeket melyek szintén Kertvárosias lakóövezetbe (Lke) tartozó területet Védőerdő (Ev) területbe indokolt átsorolni, mivel ez a terület már teljes beerdősült.</p>
	<p>20. (22/1, 22/2.) A jelenleg nyilvántartott bányaterületek környezetében több olyan terület is található, mely alkalmas lehet homokbánya céljára. A besorolását ennek megfelelően célszerű meghatározni.</p>

	<p>25. 9255 hrsz.-ú terület átsorolása a használatnak megfelelően: hulladék átrakó és hulladékgyűjtő udvar övezetbe.</p>
	<p>26. Börtön projekt elmaradása miatt a terület átsorolása egyéb fejlesztési célra, a tömbben szabályozott iparterületi besorolással, a kijelölt természetvédelmi védő zóna figyelembe vételével.</p>
	<p>27. Törzsgyár területén belül egykori Finomhengermű területének átsorolása központi vegyes területből GIP2-SZ2 területbe, vagy annak megfelelő új szabályozású övezetbe. A terület a MaNDA további fejlesztési területei között nem szerepel, illetve időközben a használaton kívüli csarnokrész is teljes egészében lebontásra került.</p>
	<p>28. Bolyki főút 8832/8 hrsz.-ú terület KP1 közpark besorolásának felülvizsgálata, átsorolása forgalomképes Gksz területfelhasználásba, üzleti vagyonként történő hasznosításhoz. A szabályozási terven kialakított utak maradjanak meg.</p>

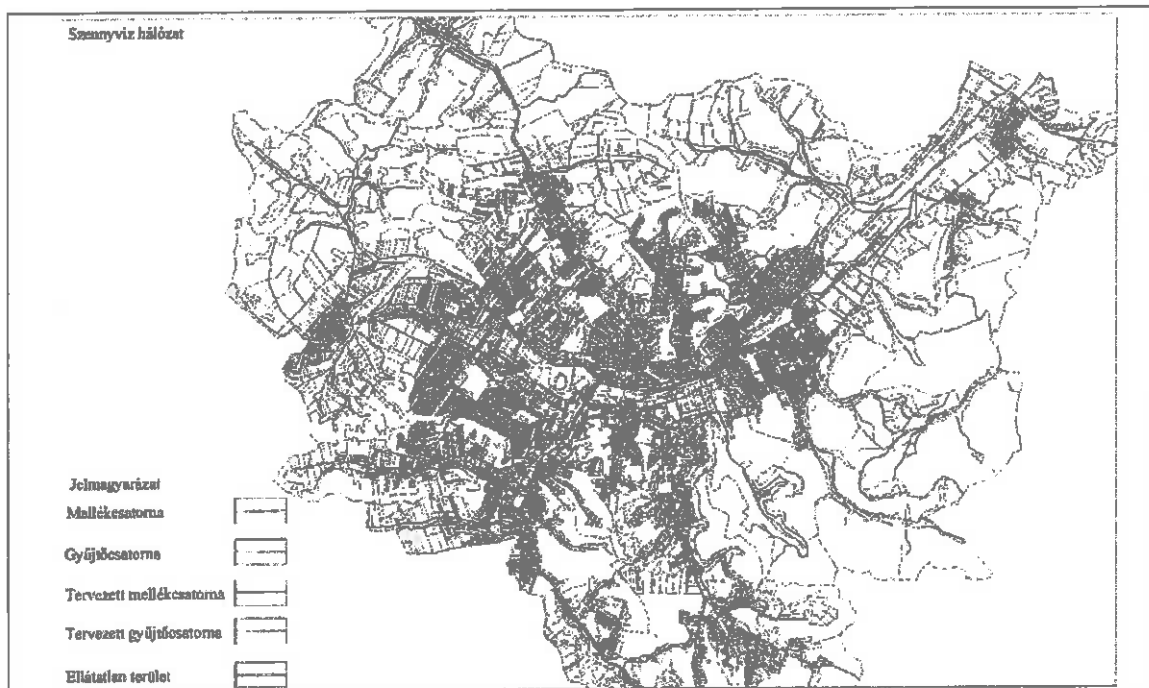
Forrás: E-közmű, üzemeltetői adatszolgáltatások saját szerkesztése

Szennyvízelvezetés

Fontos fejlesztési feladat tehát, hogy csatornázott településrészekben az ingatlanokon keletkező szennyvizeket – lehetőség szerint minden esetben – az üzemelő csatornára kell vezetni, az egyedi szennyvízgyűjtőket fel kell számolni, helyüket rekultiválni kell (tartály kiemelése, a talaj fertőtlenítése, betömedékelése). A csatornahálózatra történő rácsatlakozás lehetőségét biztosítani kell.

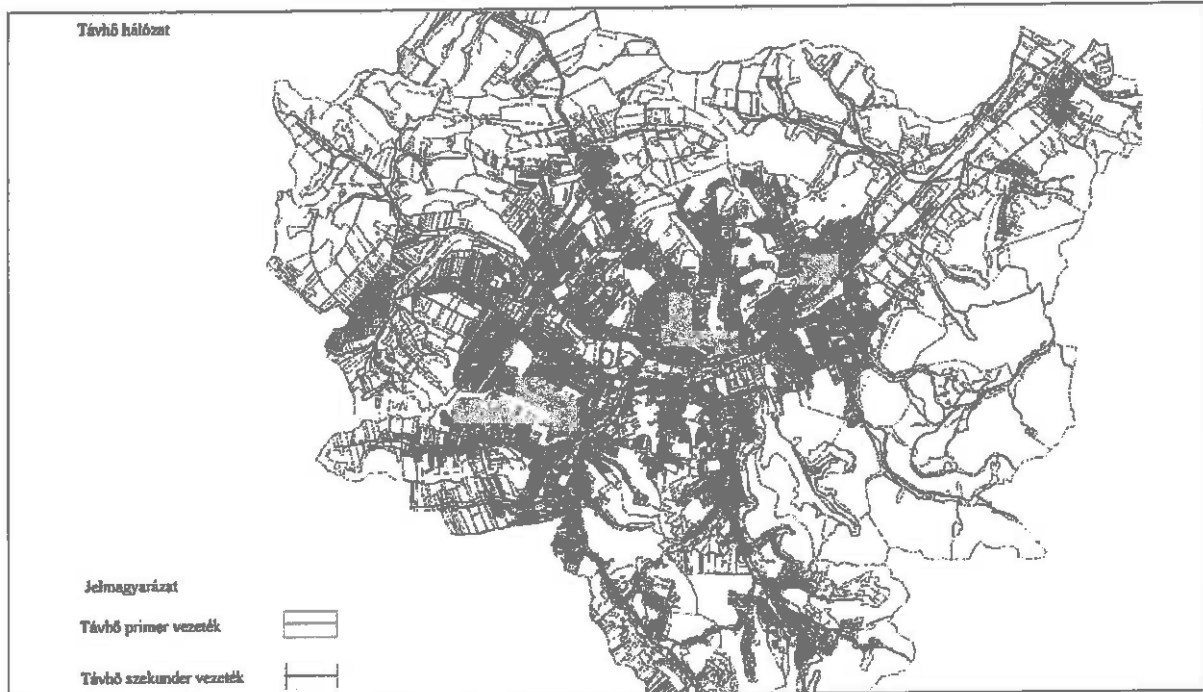
A városban terveztként jelölt és a szennyvíz program keretében folyamatban lévő szennyvízcsatorna hálózat megépítésével csökken az ellátatlan területek nagysága.

Ellátatlan terület térképen jelölve.

Forrás: E-közmű, üzemeltetői adatszolgáltatások saját szerkesztése

Távhőellátás

Forrás: Eközmű, üzemeltetői adatszolgáltatások saját szerkesztése

A meglévő forróvíz távhőellátó rendszer felszámolásának nincs realitása hosszabb távon sem, mert a szerelt technológiával épült lakóépületek tömbös fűtése műszaki követelmény, másrészt a lakásállomány nem nélkülözhető s nem váltható ki.

Követelmény viszont a városközpont jelenleg magasvezetésű csőszakaszainak (2xNÁ400) mélyvezetéssel való felújítása köpenycsőben hőszigetelt csőanyag felhasználásával.

A szolgáltató folyamatosan kutatja új fogyasztók rákötését a távhőrendszerre, növelve ezzel a rendszer kihasználtságát, és hatásfokát.

Földgázellátás

A gázellátottság közel 100%-osnak tekinthető a városban középnomású ellátó hálózattal. Fejlesztési feladatok az új lakó- és iparterületek kiszolgálása terén jelentkeznek. Amennyiben a fogyasztók igénylik, a gázszolgáltató kiépíti az elosztóhálózatot.

A gázellátási programot három tényező együttese alapján kell kialakítani. Első a fejlesztésre felhasználható területegységek nagysága, valamint elhelyezkedése, illeszkedve a közvetlen környezet adottságaihoz; a második a fejlesztés felhasználási jellege; míg végül az erőforrás adottságaiból eredő lehetőségek jellege és mértéke a fontos tényező.

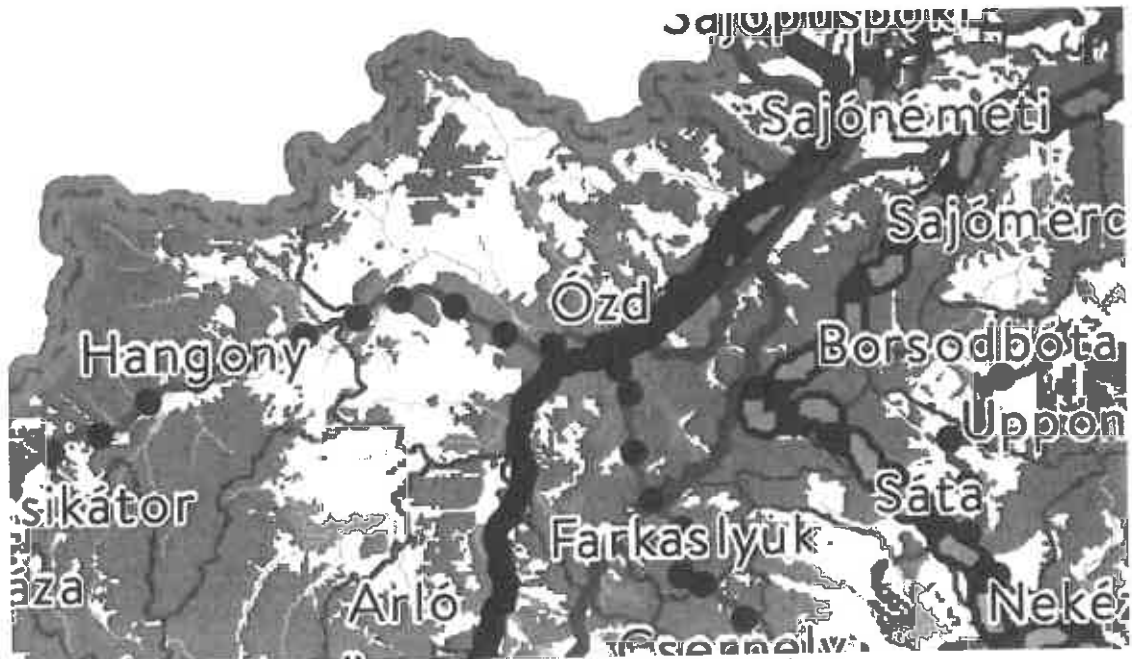
A program célja, a jövő következményeinek valós megfelelése. Ez két területre irányoz elő ipari jellegű tevékenységet, Center-Sajóvárkony között, valamint Bolyok-Szentsimon között.

A keleti iparterület gázprogramja

Az ország földgázellátását biztosító nagynyomású gázszállító vezeték hálózat északkeleti csomópontjaként tekinthetünk az Ózd-Center területén levő gázátadó állomásra, amelyet betáplál az északi fő vezeték és ide kapcsolódik a szlovák kooperációs vezeték is. Ez ellátást biztosít a kommunális célokra, de további szakasza Kisterenye-Salgótarján felé végez szállítási feladatokat.

Az iparterületen áthaladó nagynyomású gázszállító vezetékek az iparterületek kialakítását erősen befolyásolhatják. Nyomvonal változtatás szükségessége is felmerül, amelyet azonban egyetlen lépcsőben célszerű megvalósítani a centeri csomóponttól indulóan.

7.4.1 Országos Területrendezési terv

Kivonat az Ország szerkezeti tervéből 2. melléklet a 2018.évi CXXXIX törvényhez

Forrás: Lechner Lajos Tudásközpont

Országos területfelhasználási kategóriák

- Erdőgazdálkodási térség
 - Mezőgazdasági térség
 - Vízgazdálkodási térség
 - Települési térség
- ### Közlekedési hálózatok és egyedi építmények
- Gyorsforgalmi út (meglévő)
 - Gyorsforgalmi út (tervezett)
 - Főút (meglévő)
 - Főút (tervezett)
 - Nagysebességű vasútvonal (tervezett)
 - Egyéb országos törzshálózat: vasúti pálya (meglévő)
 - Egyéb országos törzshálózat: vasúti pálya (tervezett)
 - Nemzetközi kereskedelmi repülőtér (meglévő)
 - Közös felhasználású katonai és polgári repülőtérre fejlesztendő repülőtér (meglévő)
 - Országos kerékpárútvonal
 - Országos kikötő (meglévő)
 - Határkikötő (meglévő)

Energetikai hálózatok és egyedi építmények

- Atomerőmű (meglévő)
- Atomerőmű (tervezett)
- Egyéb 50 MW vagy annál nagyobb névleges teljesítőképességű erőmű (meglévő)
- Egyéb 50 MW vagy annál nagyobb névleges teljesítőképességű erőmű (tervezett)
- 750 kV-os átviteli hálózat: távvezeték (meglévő)
- 750 kV-os átviteli hálózat: távvezeték (tervezett)
- 400 kV-os átviteli hálózat: távvezeték (meglévő)
- 400 kV-os átviteli hálózat: távvezeték (tervezett)
- 270 kV-os átviteli hálózat: távvezeték (meglévő)
- 270 kV-os átviteli hálózat: távvezeték (tervezett)
- 220 kV-os átviteli hálózat: távvezeték (meglévő)
- 220 kV-os átviteli hálózat: távvezeték (tervezett)
- Földgázvezeték (meglévő)
- Földgázvezeték (tervezett)
- Kőolajvezeték (meglévő)
- Termékvezeték (meglévő)

Vízi létesítmények

- VTI-tározó (meglévő)
- VTI-tározó (tervezett)
- Országos vízkészítési-cső-tározó (meglévő)
- Országos vízkészítési-cső-tározó (tervezett)
- Kiemelt jelentőségű vízi építmény (meglévő)
- Országos jelentőségű csatorna (meglévő)
- Országos jelentőségű csatorna (tervezett)
- Elsőrendű árvízvédelmi fővédvonal (meglévő)
- Elsőrendű árvízvédelmi fővédvonal (tervezett)

Hulladékgazdálkodási létesítmények

- Veszélyeshulladék-lerakó (meglévő)
- Veszélyeshulladék-égetőmű (meglévő)
- Radioaktív hulladék-tároló (meglévő)

Alaptérképi elemek

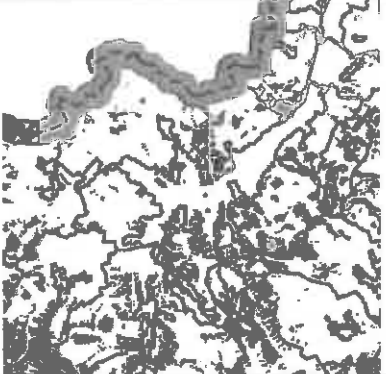
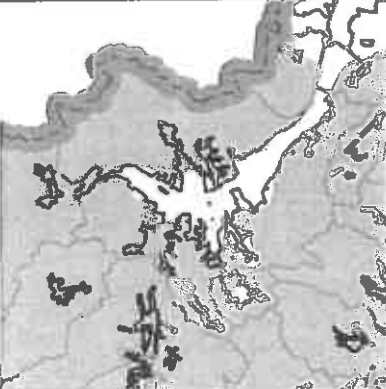

- Országhatár
- Megyehatár
- Település közigazgatási határa

Kivonat az Ország szerkezeti tervéből 2. melléklet a 2018.évi CXXXIX törvényhez

Jelmagyarázat Forrás: Lechner Lajos Tudásközpont

miniszter a 19. § (4) bekezdésben meghatározott rendeletében állapítja meg. Amint a rendeletek megjelennek a vizsgálat kiegészítésre kerül.

Addig is a jelenleg hatályban lévő az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény vonatkozó előírásait is bemutatjuk az alábbiakban a még meg nem határozott övezeteire.

3.2 számú melléklet	Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete – Nem érinti a települést
3.3 számú melléklet	Jó termőhelyi adottságú szántóterület övezete – Nem érinti a települést
3.4 számú melléklet	Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete
	Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete
3.5 számú melléklet	Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete
	Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete
3.7 számú melléklet	Országos vízminőség-védelmi terület övezete
	Országos vízminőség-védelmi terület övezete
3.8 számú melléklet	Nagyvízi meder és a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése keretében megvalósuló vízkár-elhárítási célú szükségtározók – Nem érinti a települést

A Városias települési térsége mutatja az önálló települési egységeket és a tervezett fejlesztéseket.

A műszaki infrastruktúra hálózatok és egyedi építmények tekintetében az alábbiak érintik Ózd város igazgatási területét:

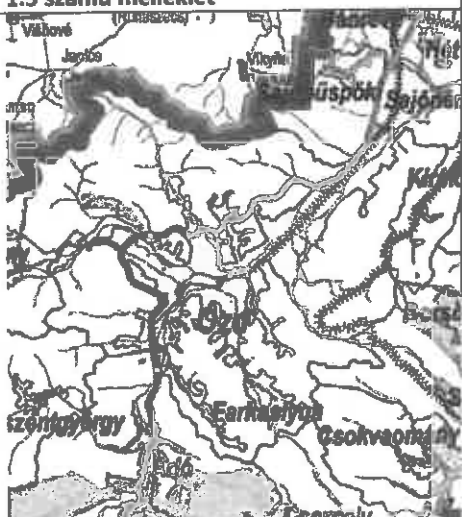
Térségi jelentőségű szennyvíztisztító telep.

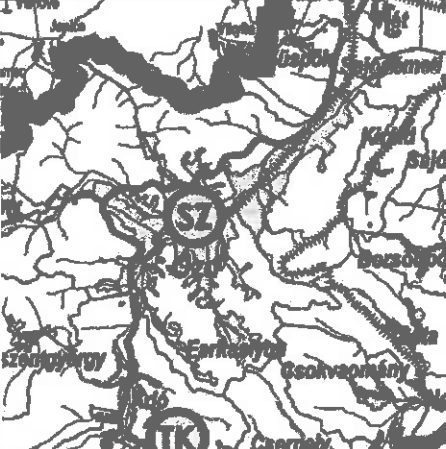
Főútvonal (meglévő nyomvonal), Térségi jelentőségű mellékút.

Földgáz szállító vezeték, Térségi szénhidrogén hálózat, 120 kV-os elosztó hálózati távvezeték elemei.

Megjegyzendő, hogy az OTRT terület-felhasználási rendszerében szereplő vízgazdálkodási térség elemei a megyei terv területfelhasználási rendszerében nem jelenik meg.

Ózd város érintettsége a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Területrendezési terv sajátos megyei térségei szerint

1.1 számú melléklet	Védett természeti területek – Nem érinti a települést
1.2 számú melléklet	Kiemelten fontos érzékeny természeti terület övezete
	Kiemelten fontos érzékeny természeti terület
1.3 számú melléklet	Komplex tájgazdálkodást igénylő térségek – Nem érinti a települést
1.4 számú melléklet	Borvidéki térségek – Nem érinti a települést
1.5 számú melléklet	NATURA 2000 területek
	NATURA 2000 természet-megőrzési területek

1.12 számú melléklet 	Turisztikai központok Szervezőközpont és turisztikai térségközpont
1.13 számú melléklet	Szélerőmű elhelyezéséhez vizsgálat alá vonható terület – Nem érinti a települést
1.14 számú melléklet	Kiemelt térségek által érintett területe – Nem érinti a települést
1.15 számú melléklet	Térségi tájrehabilitációs terv készítésére kijelölt területek – Nem érinti a települést
1.16 számú melléklet	Tervezett egyéb mellékúthálózati elemek – Nem érinti a települést

Ózd város érintettsége a Megyei Területrendezési terv térségi övezetei szerint

Borsod-Abaúj-Zemplén Megye térségi övezeteinek lehatárolását a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 10/2009.(V. 5.) számú rendelet 3. számú melléklete tartalmazza.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 10/2009. (V. 5.) számú rendelete döntött a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Területrendezési Terv szabályzatáról.

A Rendelet célja, hogy meghatározza a megye egyes térségei terület-felhasználásának feltételeit, a műszaki infrastrukturális hálózatok összehangolt térbeli rendjét, tekintettel a fenntartható fejlődésre, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek megőrzésére, illetve természeti erőforrások védelmére, és fenntartható használatára.

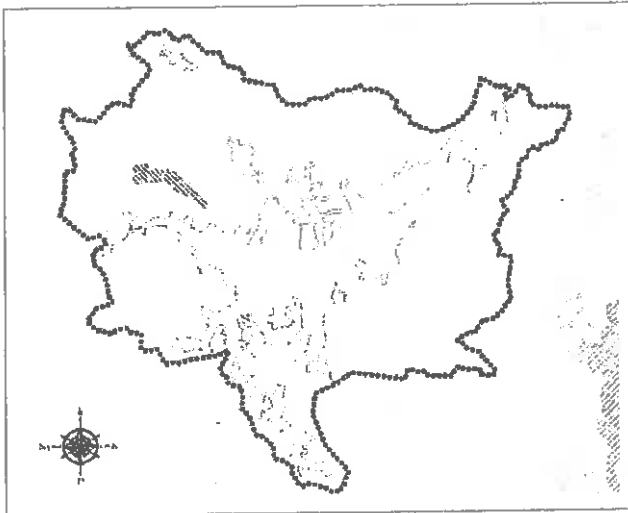
3.1 számú melléklet	Magterület, pufferzóna, ökológiai folyosó övezetei
	– Magterület övezete – Ökológiai folyosó övezetei

3.5 számú melléklet	Világörökség terület övezete, történeti települési terület övezetei
	– Történeti települési terület övezete
3.6 számú melléklet	Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete – Nem érinti a települést
3.7 számú melléklet	Felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területének övezete – Nem érinti a települést
3.8 számú melléklet	Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezete
	– Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület
3.9 számú melléklet	Együtt tervezhető térségek övezete – Nem érinti a települést
3.10 számú melléklet	Kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület övezete – Nem érinti a települést
3.11 számú melléklet	Rendszeresen belvívjárta terület övezete – Nem érinti a települést
3.12 számú melléklet	Nagyvízi meder övezete – Nem érinti a települést

A településen található tájképi értékek az alábbiak:

- a kiemelkedő jelentőségű tájképi látványelemek, egyedi tájértékek
- gazdag és értékes műemlékállomány
- a vízfolyások árterének vizes élőhelyei
- a maga nemében egyedülálló növény-és állatvilág, a területen előforduló értékes madárfajok vonulási, illetve fészkelő helyei
- a régi kúriákhoz kapcsolódó gazdag építészeti, kertépítészeti hagyományok
- őshonos fafajú erdők, facsoportok, fasorok, erdősávok
- karakteres tájképi elemek az egykor legelőként hasznosított domboldalak

Natura 2000:

A települést érintő Natura2000 területek (forrás: gis.teir.hu)

Nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló terület. Az Európai Unió által létrehozott Natura 2000 területek egy olyan összefüggő európai ökológiai hálózat, amely a közösségi jelentőségű természetes élőhelytípusok, vadon élő állat- és növényfajok védelmében keresztül biztosítja a biológiai sokféleség megővését és hozzájárul kedvező természetvédelmi helyzetük fenntartásához, illetve helyreállításához. A Natura2000 hálózat két típusa a madárfajok védelmére kijelölt Különleges Madárvédelmi Területek (SPA), valamint a növény-, és egyéb állatfajok védelme érdekében kijelölt Különleges Természetmegőrzési Területek (SCI és SAC) alkotják.

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földterületekről szóló 14/2010. (V.11.) KvVM alapján a települést az alábbi Natura 2000 terület érinti:

- **Ózdi Harmaci-dombok kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (HUBN20027)**

Kiemelt fontosságú cél a következő fajok / élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása / helyreállítása:

- meszes alapközetű féltértermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*) (*fontos orchidea-élőhelyek)
- piros kígyószisz (*Echium russicum*), leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*)

Specifikus célok:

- A területen található nagy kiterjedésű sztyeppesedő félszáraz gyepek, valamint a hozzájuk köthető növény- és állatvilág kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása / elérése, kiemelten a félszáraz gyepek cserjésedésének, akácodosásának visszaszorításával mechanikai, szükség esetén vegyszeres kezelésekkel
- A késő tavaszi avartüzek megakadályozása a leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*), és a piros kígyószisz (*Echium russicum*) populációk védelme érdekében.
- Az inváziós fafajjal (akác) fertőzött erdőállományok természetességének fejlesztése
- A területen található, a félszáraz- és sztyeppprét élőhely típusokba nem sorolható másodlagos gyepek kedvező természetvédelmi helyzetének (cél a jelölő gyepek élőhely típusokká / 6210, 6240/ alakulás) elérése, elsősorban legeltetéssel/kaszálással, illetve a cserjésedés, akácodosás visszaszorításával mechanikai, szükség esetén vegyszeres kezelésekkel

Az örökségvédelmi hatástanulmány készítéséhez a szükséges területeken a régészeti terepbejárás is megtörtént.

Meg kell említeni, hogy az állami nyilvántartás több helyen pontatlan, helyesbítésre szorul. A hatástanulmány alapján az állami nyilvántartás pontosítására vonatkozó eljárást a jogosult régész munkatársak megindítják.

A Településfejlesztési Konceptióban a jelenlegi állami nyilvántartás állományát mutatjuk be, melyet adatszolgáltatásként kaptunk meg.

Külön jogszabályban megállapított műemlék épület, műemlék épület telke, műemléki környezet

Városunkban a 2000- es évek elejétől folyamatosan a mai napig tart a műemléki értékek felmérése, védetté nyilvánítása, felújítása és védelme. Az örökségi emlékek felmérésére a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal átfogó akciót kezdeményezett, melyekhez megalapozó vizsgálatok is tartoztak. Ekkor került kijelölésre a város műemléki jelentőségű területe és annak műemléki környezete, és kerültek védettség alá a Gyári Igazgatási Központ és a Törzsgyár meghatározó épületei.

A műemléki védelem alatt álló épületek egy részének felújítása is megtörtént a 2000- es évek közepén, így megújult a Kaszinó és az Olvasó és a Zeneiskola épülete is. Hatalmas eredménynek számít továbbá a MANDa és az Emlékpark projekt megvalósítása, mely a Törzsgyár zárvány területeinek megnyitásával, az épületek megújításával és új rendeltetésével a városközpont területeit és funkcióit gazdagította.

A Miniszterelnökség Kulturális Örökségvédelemért Felelős Helyettes Államtitkárság nyilvántartási hatóságának adatszolgáltatása alapján az alábbi műemlékek illetve műemléki területek érintik Ózd területét:

Sorszám	Törzsszám	Cím	Név	Helyrajzi szám
1	10649	Kőalja u. 26.	lakóház	2287
2	10649	Kőalja u. 26.	melléképületek	2287
3	917	Dobó István utca 2-4.	Sajóvárkonyi r. k. templom	4286
4	918	Dobó István utca 2-4.	Nep. Szt. János szobor	4286
5	1261	Szentsimon, Barátság út 2.	R.k.templom	17004
6	1265	Uraj, Rákóczi u. 17.	Rk. templom	14001
7	10649	Kőalja út 26.	Lakóház és melléképületei	2287
8	11132	Gyár út 2.	Ózdi Tiszti Kaszinó	5267
9	11133	Gyár út 4.	Ózdi Olvasó Egylet Székháza (Liszt Ferenc Művelődési Ház)	5266
10	11134	Gyár utca 24.	Ózdi Városi Múzeum (az egykori Ózdi Gyártelepi Társulati Elemi Népiskola)	5190/3
11	11135	Rombauer tér 1.	Ózdi Hivatalház (Laborépület) főépülete	5035
12	11136	Törzsgyár	Ózdi Gyári Uszoda	11072/1
13	11137	Törzsgyár	Ózdi Téglagyár épületei (illetve az Eckart- és Wernicke-kemencék)	11020/C, 11020/D
14	11138	Törzsgyár	Fűvógépház	11140

3	16180	Nagyverőkö alja dűlő	014/8
4	16181	Kajla fő	0575/12
5	16182	Borbáseleje dűlő	0535/1
6	16183	48-as utca	5386, 5387/2, 5380/3, 5380/4, 5380/5, 5379, 5378, 5375, 5396, 5397/1, 5397/2, 5281, 5282, 5285/2, 5285/1, 5288/1, 5290, 5291, 5293, 5296, 5300, 5304, 5312, 5317, 5315/1, 5318, 5319/6, 6935, 5374/2, 5374/3, 5374/4, 5374/5, 5253, 5246, 5387/1
7	16185	Madách u. 21.	2546, 2547, 2548, 2543, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2533, 2532, 2485, 2484, 2483, 2482, 2481, 2480, 2479, 2478, 2477, 2476, 2475, 2474, 2473, 2472, 2452
8	16186	Hámán Kató út 108.	2593/1, 2593/2, 2563, 2562, 2558, 2557, 2556/2, 2555/1, 2554, 2553, 2552, 2551, 2550, 2549, 2543, 2542, 2541, 2540, 2539, 2538, 2537, 2536, 2535, 2534, 2533, 2532, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2623/1, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2699, 2722, 2721, 2720, 2719, 2718, 2717, 2716, 2715, 2700, 2701, 2702, 2703, 2704, 2705, 2706, 2707, 2708, 2709, 2710, 2711
9	16188	Kenderföldek	066/1
10	16189	Előd vezér utca 1.	4493, 4487, 4486, 4485, 4484, 4483, 4494, 4532/1, 4495, 4496, 4497, 4498
11	16190	Bihariék legelője	0447/48
12	16191	Pap-földek	8626
13	16192	Stadion	8640/3, 8640/2, 8640/1, 8617, 8618, 8619, 8620, 8621, 8624/2, 8625, 8626, 8627, 8628/5, 8628/4
14	16193	Március 15. út 52.	214, 294, 295, 296, 460/1, 459, 458, 457, 456
15	16194	Béketelep	8087/15, 8087/11, 8087/12, 8087/13
16	16195	Zrínyi út 1.	8626
17	16196	Szálás hegy	21550, 21634, 21637, 16577/14, 16555/3, 16577/15, 16635/3, 16635/2, 16563/14, 16577/33, 16577/32, 16577/31, 16577/30, 16577/29, 16577/28, 16577/27, 16577/26, 16577/25, 16577/21, 16577/20, 16577/19, 16577/18, 16577/17
18	16197	Búzás völgy-dűlő	0437/1
19	16198	Sajóvárkonyi kápolna	4129, 4128, 4127, 4126, 4016/1
20	16199	Dobó István út	3738/1
21	16201	Kistói dűlő	4286
22	16202	Derítő telep	061
23	16203	Csapod alja	9257, 056/2
24	16204	Kohászati Művek	4974, 4975, 4976/6
25	16206	Bíben-völgy	16756/3, 16756/4, 16756/6
26	16207	Szentsimon-Kenderföldek	04102/7, 04103, 04104/2
27	16208	Bika-pad	04013/5, 04012
28	16209	Bakortvány-tető	04027/8, 04027/4
29	16210	Szilaja	04087, 04088
30	16211	Kertmegi-dűlő	17516, 17517, 17518
31	16212	Vizslás	0375/130

Ózd közigazgatási határában miniszteri határozattal vagy rendelettel védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek:

Sorszám	Azonosító	Név	Védési Jogszabály	Helyrajzi szám
1	16184	Kőaljzatető	1620-121/1951 KM	0494/2, 0493/5, 2369, 2364, 2363, 2362, 2361, 2360/2, 2359, 2358, 2357, 2351, 2350, 2348, 2344, 2340/1, 2337, 2336, 2335, 2332, 2307, 2329, 2333, 2334/5, 2338, 2339, 2340/2

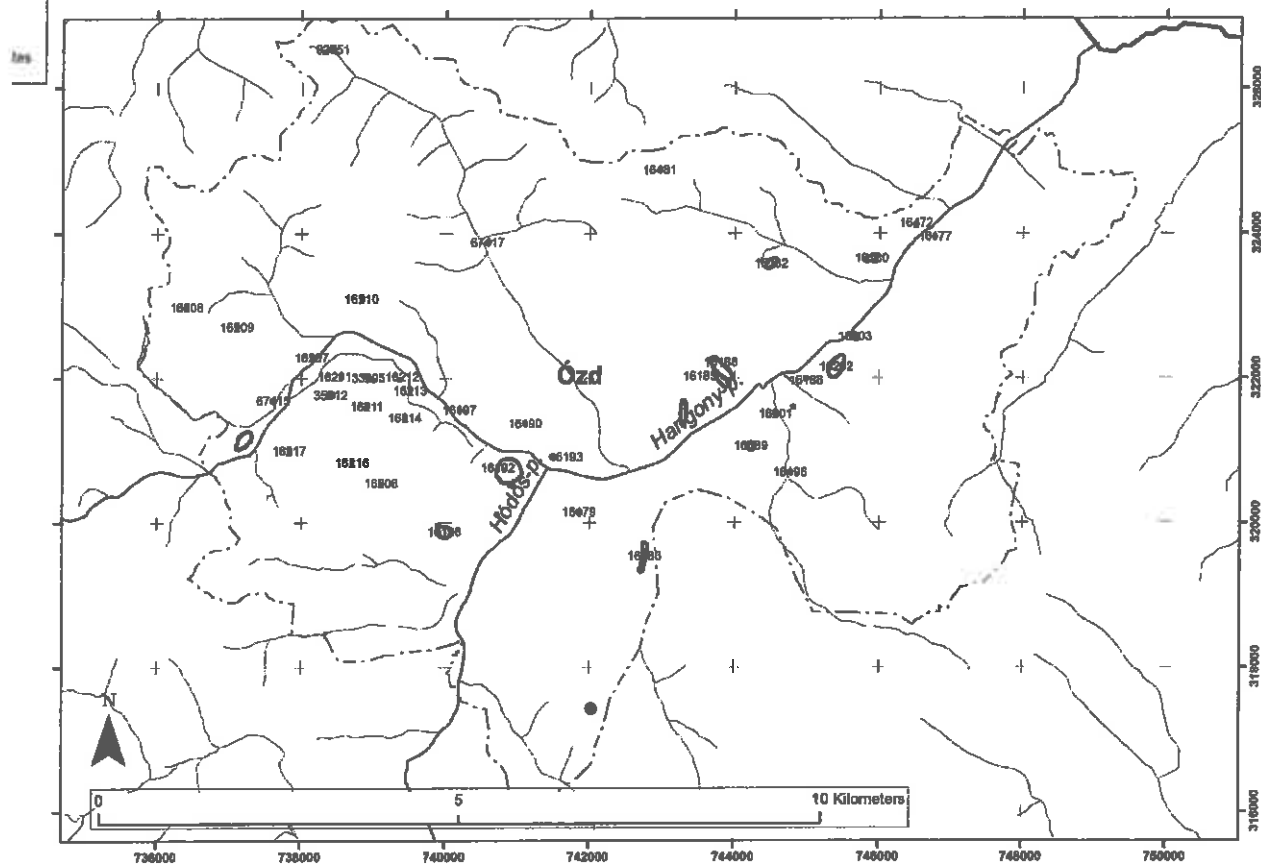
Összesítő térképek

Fentiek alapján öt térképen kell bemutatni az Ózd határában található régészeti lelőhelyekre vonatkozó ismereteinket:

1. A hivatalos régészeti lelőhely nyilvántartás által ismert régészeti lelőhelyek. E régészeti lelőhelyek shp-állománya a tanulmány mellékleteként szereplő

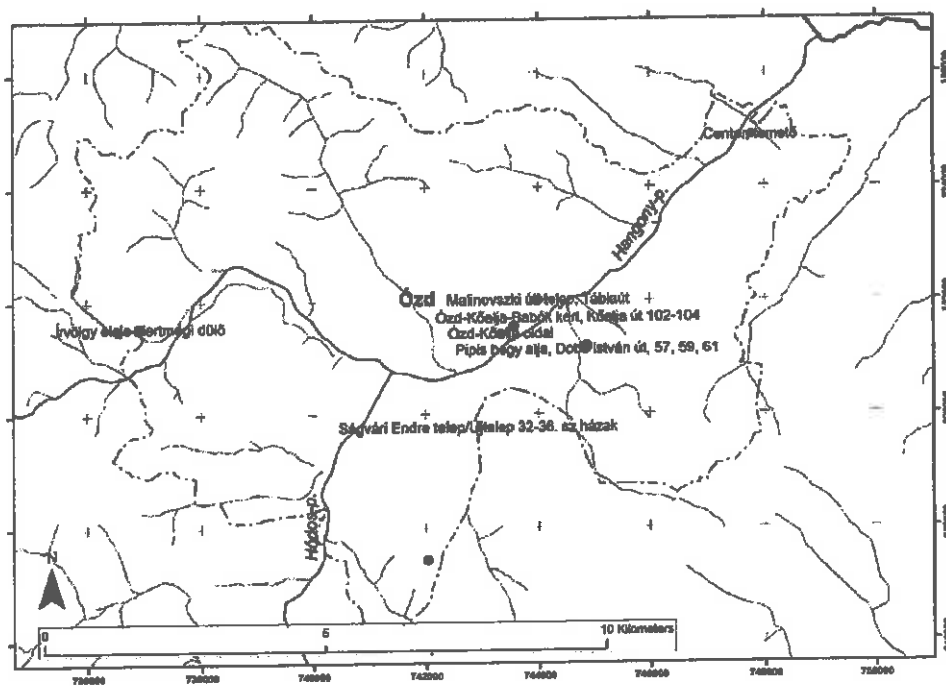
001_Ozd_Lh_hivatalos_nyilvantartas.shp-ben található

E régészeti lelőhelyek elhelyezkedését, a lelőhelyek hivatali azonosítójának feltüntetésével az alábbi térkép mutatja:

Fenti kutatások alapján a hivatalos lelőhely nyilvántartásban szereplő régészeti lelőhelyek elhelyezkedése 18 esetben módosítandó, mert ezek rossz helyre lettek bejelölve.

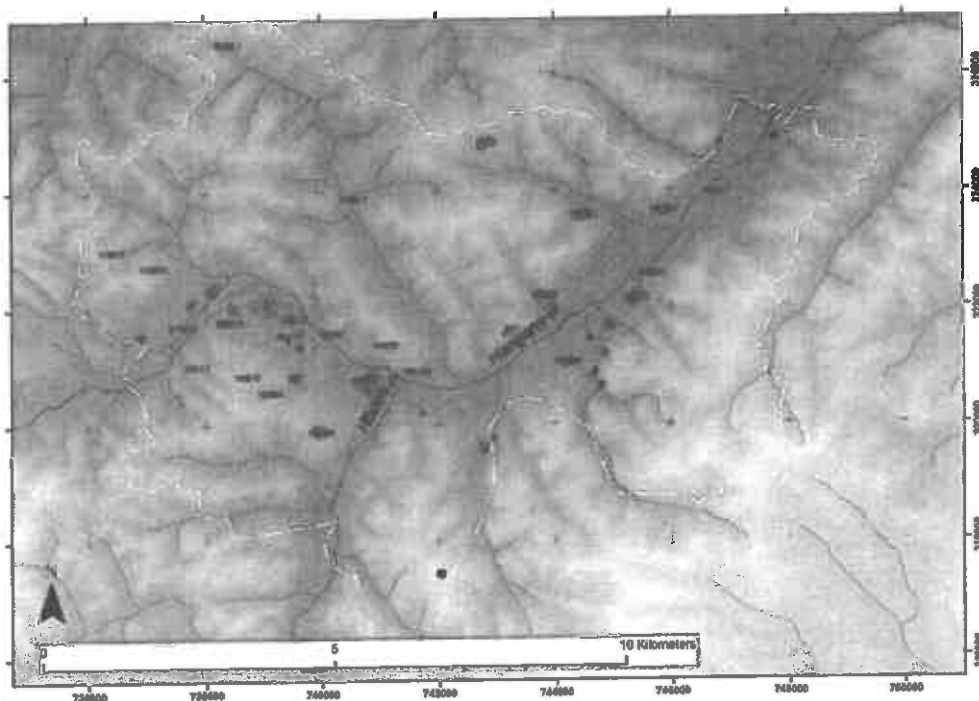
E lelőhelyek az alábbiak:

LELŐHELY NÉV

PIPIS HEGY ALJA, DOBÓ ISTVÁN ÚT, 57, 59, 61
MALINOVSZKI ÚTI TELEP, TÁBLAÚT
SÁGVÁRI ENDRE TELEP/ÚJTELEP 32-36. SZ. HÁZAK
ÓZD-KŐALIA OLDAL
ÓZD-KŐALIA-BABÓK KERT, KŐALIA ÚT 102-104
CENTER, TEMETŐ
ÍRVÖLGY ELEJE-KERTMEGI DŰLŐ

Mind ezek alapján a 2019. 07. 23. napján Ózd határából ismert, a hivatalos lelőhely nyilvántartásban szereplő és a valódi helyére rajzolt régészeti lelőhelyek térképe az alábbi:

A helyi védett épületek bemutatása légifotó segítségével

Helyi értékvédelmi területek

Olyan területi védelem, amely az épített környezet egyes összefüggő részére, valamint az ahhoz kapcsolódó térre, utcára, utcaszakaszra terjed ki, és a jellegzetes településszerkezet történelmi folyamatosságát dokumentálja, vagy ahol a településrész és a környezete arculatát meghatározó építmények együttest alkotnak.

Ezért a területek kijelölésénél a történelmi településmag kijelölését tartjuk indokoltnak, hiszen a telekstruktúra és a beépítések egyedi odafigyelést igényelnek és gyakran kell alkalmazni az illeszkedés szabályait, illetve ellenőrizni szükséges az egyes épületek átalakítását, az utcaképek harmóniájának megőrzését.

Helyi védelemmel érintett területek az alábbiak:

	Jele	Megnevezése	Lehatárolása
1.	I/A-1	Új telepi kolónia	Szabó Lőrinc utca északi oldala, Váci Mihály utca nyugati oldala, Alkotmány út keleti oldala
2.	I/A-2	Kisamerika-Nagyamerika-Munkás úti kolóniák	Lomb utca keleti oldala, Nagyamerika utca, 7153 hrsz, Vajda János utca, Munkás út
3.	I/A-3	Velence telep	Hangony patak, 3381 hrsz közterület, Petőfi Sándor út, Uraj patak
4.	I/A-4	Gyártelepi központ	5041 hrsz közterület, 5040-5039-5038-5036-5035 hrsz, Rombauer Tivadar tér, Gyár út déli oldala, Október 23 tér, Ív út keleti oldala, Alkotmány út

15.	Nyíró Gyula	Levegőben viaskodó madárpár	vörösréz	1962	Ózd, Újváros tér 8415/18 hrsz
16.	Pándi Kiss János	Őzikek	mészkő	1962	Hódoscsépany, Nagyvölgyi út 19148/8 hrsz
17.	Martsa István	Álló nő	mészkő	1957	Ózd, Béke út 1. Kórház bejárata előtt 6906 hrsz
18.	Gáti Tibor – Tóth Gyula	Sellő	bronz	1986.	Csónakázó tó partja 8642/3
19.	Kissunyi István	József Attila	vörös márvány	1967	Ózd, Bem út 14. 7013 hrsz
20.	Kovács Imre Barna	Palóc-Vasvár frottó	gránit	2005	Ózd, Városház tér 1 előtt 7361/3 hrsz
21.	Hulik László	Cipő kő	mészkő	2000	Ózd, Városház tér 7361/3 hrsz
22.	Keller Gyula – Nagymenyi András	1848-as emlékmű	műkő	1948	Ózd, Csépany út 123. 19084 hrsz
23.	Pfening László	Kopjafa az 1956-os forradalom és szabadságharc emlékére	tölgyfa	1996	Ózd, Lomb út 7119 hrsz
24.	Lukács Emil	I. világháborús emlékmű	mészkő	1925	Ózd, Lomb út 7119 hrsz
25.	Kissunyi István – Galambos Sándor	II. világháborús emlékmű	bronz és sűttöi mészkő	1994	Ózd, Ív út – Római Kat. templom kert 5275 hrsz
26.	Cser Károly	I. és II. világháborúban elesett hősi halottak emlékmű	műkő	1935 1991.	Ózd-Sajóvárkony Római katolikus templom kertjében 4286 hrsz
27.	Hulik László	I. és II. világháborúban elesett hősi halottak emlékmű	műkő	nem ismert	Ózd-Szentsimon római katolikus templom kertje
28.	nem ismert	Háború áldoztának emléktáblája	márvány	nem ismert	Ózd-Hódoscsépany temető ravatalozó falán
29.	nem ismert	Háború áldoztának emléktáblája	műkő	nem ismert	Ózd-Center, Sajónémeti felé vezető út elágazásában
30.	nem ismert	Háborúk áldoztai emlékmű	műkő	nem ismert	Ózd-Somsály Bányatelep, volt iskola épületénél
31.	nem ismert	Háborúk áldoztai emlékmű	műkő	nem ismert	Ózd-Susa, Susai út
32.	Kissunyi István	Mecsegy emléktábla	égetett samott	1985	Ózd-Sajóvárkony Mecsegy István u 205-207 4288 hrsz
33.	Humenyánszky Jolán	Ady Endre portré	vörös márvány	1972	Ózd, Bolyki főút – Kollégium előtere 8379 hrsz
34.	Kissunyi István	Rombauer Tivadar dombormű	bronz	1970	Ózd, Rombauer Tivadar tér 1. szám homlokzata 5035
35.	Kádár György	Mozaik (Repülés)	mozaik	1979	Ózd, Vasvár út 56- homlokzat 7347 hrsz
36.	Ludmány Ottó	Falkép	sgrafittó	1965	Ózd, Petőfi Sándor u. 20. - Bródy Imre középiskola homlokzata 1185 hrsz
37.	nem ismert	Szabó Lőrinc emléktábla		1970	Ózd, Szabó Lőrinc c utca 2.
38.	nem ismert	Csépany első okleveles	fehér márvány	1997	Ózd, Csépany út 117. 19087 hrsz

Javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésre

A helyi védelemre érdemes épületek értékeinek megőrzése úgy valósulhat meg, ha az önkormányzat rendeletet alkot a védelmükre és abban a védett épületek felújítására pályázat keretében támogatást is nyújt.

A rendeletet úgy került megalkotásra, hogy az kitér az építészeti örökség mindazon elemeire, amely külön jogszabályok alapján nem áll védelem alatt, és amelyet önkormányzat rendeletében helyi települési, építészeti, néprajzi, képző- vagy iparművészeti, ipartörténeti, régészeti értéként védetté kíván nyilvánítani.

8. A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI

8.1 A koncepció megvalósítását szolgáló eszköz- és intézményrendszer

A város Képviselő-testületének alapvető feladata a település természetes és épített környezete állapotának figyelemmel kísérése, védelme, tudatos fejlesztése, a településen lévő, és értéket képviselő településstruktúra és építmények megőrzése. Feladat a továbbá a területfejlesztéssel és területrendezéssel, továbbá a településfejlesztéssel és településrendezéssel kapcsolatos feladatok előkészítése, véleményezése, e területet érintő döntések végrehajtásának ellenőrzése. A város biztosíthatja ezt a megfelelő keretek előteremtésével, valamint szabályozó, rendeletalkotó tevékenységével.

A koncepció és az ebből levezethető projektek megvalósítása során a **döntéshozói szintet Ózd város Képviselő-testülete jelenti**. A döntés-előkészítési feladatokat a Polgármesteri Hivatal adott szervezeti egységei végzik.

A stratégiai menedzsmentet a polgármester és jegyző, és a képviselőtestület alkotja. Fontosabb feladatuk:

- A koncepció és a projektek megvalósításának nyomon követése, elvárt eredmények, hatások értékelése.
- Az operatív menedzsment szint tevékenységének stratégiai szintű felügyelete, céljainak meghatározása, eredményeinek értékelése, szükség esetén korrekció kezdeményezése.

A megvalósítással kapcsolatos döntés-előkészítő feladatokat a Polgármesteri Hivatal szükség esetén külső szakértők bevonásával végzi. Főbb feladatai:

- A városi társadalom és gazdaság igényeinek és lehetőségeinek feltárása, azok változásainak beépítése a projektekbe illetve a fejlesztési koncepcióba.
- A városfejlesztés külső és belső környezetében bekövetkezett változások figyelemmel kísérése, a célokra gyakorolt hatások elemzése.
- A partnerségi egyeztetések szakmai irányítása, felügyelete.
- Szakmai stratégiai szinten a településközi koordináció biztosítása.

A fejlesztések megvalósításának menedzsmentje az operatív menedzsment szervezet. Feladata:

- A partnerségi egyeztetések anyagainak előkészítése, előterjesztése döntés-előkészítésre.
- A döntéshozók részére éves jelentés készítése a projektek megvalósításáról, a változó külső, belső tényezőkről, korrekciókról, társadalmi igények változásáról.
- A megvalósítás folyamatáról a lakosság tájékoztatására (honlap, helyi újság) alkalmas információk összeállítása, évente legalább egyszer, jelentősebb változások esetén többször is.

A településfejlesztési koncepció megvalósítása olyan szervezeti együttműködést igényel, amely biztosítja a koncepció folyamatos monitoringját és a visszacsatolási lehetőséget.

Javasolt az esedékes pályázatokhoz, programokhoz kapcsolódva az önkormányzat részéről egy olyan szervezet vagy csoport létrehozása, mely figyelemmel kíséri azon pályázatokat, programokat,

elképzelésekhez. A változtatásokat ilyen esetben meg kell indokolni és a koncepciót a Képviselő-testületnek újra jóvá kell hagyni.

A teljes koncepció felülvizsgálata, aktualizálása a településszerkezeti eszközökkel együtt 10 évente javasolt, ekkor a fejlesztési irányokat felül kell vizsgálni, szükség esetén új fejlesztési célokat kell megfogalmazni. Az aktualizálást az időközben elkészült felmérések, legfrissebb statisztikai adatok, egyéb új információk ismerete, illetve a koncepció megvalósulási folyamataiból levonható következtetések alapján szükséges elvégezni.

Figyelemmel kell kísérni a külső környezet változásait, amellyel szükség esetén összhangba kell hozni a célkitűzéseket, illetve azok megvalósulási eszközeit.

Ki kell értékelni a már végrehajtott feladatok eredményeit, különös tekintettel a pályázati úton megvalósított fejlesztések esetében.

A közvélemény folyamatos tájékoztatása a helyi sajtón keresztül, illetve a helyben szokásos módon, a városi honlapon és a hirdetőtáblákon elhelyezett közlemények útján valósul meg.

Ózd, 2019. szeptember 26

vezető településtervező

Lautner Emőke

TT-1-05-79

LA-URBE ÉPÍTÉSZIRODA KFT.
Székhely: 1094 Budapest, Tűzoltó utca 21
Telephely: 3525 Miskolc, Patak utca 10. sz.
Telefon: 06-20-9692-361
E-mail: lautner.emoke@gmail.com,

1. CÍMLAP

ÓZD VÁROS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEINEK FELÜLVIZSGÁLATA ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

ÓZD

Városház tér. 1.
3600

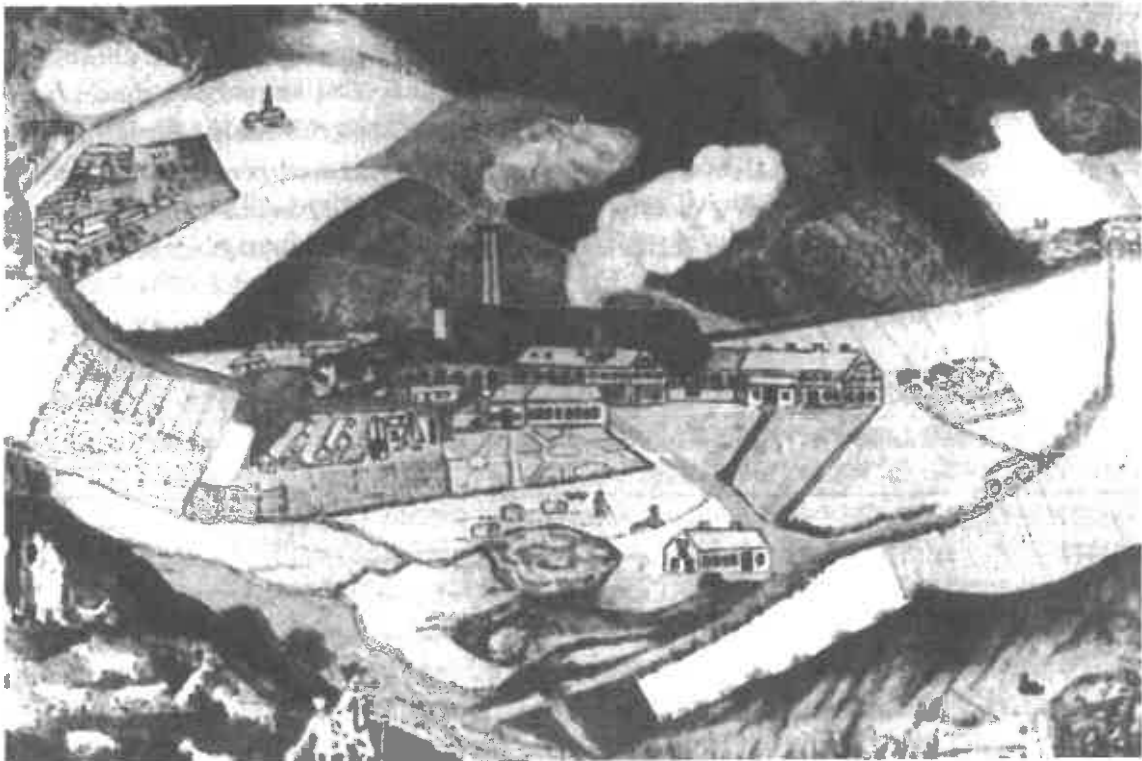
Tervező:

LA-URBE Építésziroda Kft.

BUDAPEST

Tűzoltó utca 21.
1094

Ózd, 2019. szeptember 26.

3. TARTALOMJEGYZÉK

ÓZD VÁROS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEINEK FELÜLVIZSGÁLATA

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

1. CÍMLAP	1
2. ALÁÍRÓLAP	2
3. TARTALOMJEGYZÉK	3
4. ÖRÖKSÉGVÉDELMI VIZSGÁLAT	5
4.1.1 A város története.....	5
4.1.2 Az egyes városrészek története.....	6
4.1.3 A településszerkezet történeti kialakulása.....	8
A település, települések úthálózata a gyár kialakulása előtt 1846-ig	8
A településszerkezet a gyár kialakulásának időszakában 1876-ig.....	10
A településszerkezet a gyár fejlődésének időszakában.....	11
A településszerkezet alakulása a két világháború között.....	12
A település fejlődése a II. Világháború után.....	13
4.3.1. Világörökségi, és a világörökségi várományos helyszínek és területek.....	14
4.3.2. Az országos építészeti örökség elemei	14
4.3.3. A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek és a nyilvántartott régészeti lelőhelyek.....	18
4.4.1. Településszerkezetet	24
4.4.2. Telekstruktúra, telelek-morfológia és telekméret vizsgálat.....	25
4.4.3. Beépítési jellemzők.....	26
4.4.3.1. Jellemző beépítési módok	26
4.4.3.2. Jellemző beépítési mértékek, beépítési sűrűségek.....	28
4.5.1. Településképi jelentőségű meghatározó útvonalak.....	29
4.5.2. Településképi jelentőségű meghatározó területek.....	30
4.5.3. Ózd város településképi szempontból eltérő karakterű területeinek lehatárolása a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával	33
4.5.3.1 Városközpont.....	35
4.5.3.2 Lakótelepek	37
4.5.3.3 Önálló falusias karakterű lakóterületek.....	40
Sajóvárkony	41
Ózd – Falu	42
Szena	42
Uraj43	43
Susa	44
Szentsimon	45
Hódoscsepány	46
Center.....	46
4.5.3.4 Kertvárosias karakterű lakóterületek	46
Ráctag – Kerekhegy.....	47
Kistó	47
Istenmező	48
Tábla	48
Meggyes – Cipó.....	49
4.5.3.5 Kolóniák	50
Somsály.....	52
Bánszállás.....	53

4. ÖRÖKSÉGVÉDELMI VIZSGÁLAT

4.1 A TELEPÜLÉS TÖRTÉNETI LEÍRÁSA

4.1.1 A város története

A környék az őskor óta lakott terület. A település nevét tartalmazó első hiteles írásos emlék 1272-ből való. A település a 13. század végétől lassú növekedésnek indult, de még sokáig kis községe volt Borsod vármegyének.

A város mai területén a 20. század elején még hét másik község is volt Ózdon kívül. 1940-ben kebelezte be Ózd Bolyok és Sajóvárkony községeket, majd 1949-ben nyerte el a városi rangot. A további öt települést (Center, Hodocsépány, Susa, Szentsimon és Uraj) 1978-ban csatolták Ózdhoz. 1999-ben viszont a város egy része, Farkaslyuk önálló községgé alakult.

Az Ózd környéki községek zömmel 13. századi keletkezésűek. Lakosságuk megélhetése - a hagyományos mezőgazdasági formák mellett - a térség vasérc- és szénkincsére alapozódott, melyet az államalapítás korai századaiból származó oklevelek is tanúsítanak. Ezek észak-borsodi vasvidék néven említették a területet. Birtoklásáért a középkorban szakadatlan küzdelem folyt. Hol elzalogosították, hol új birtokigénylők kezére került, de lakossága mindvégig - még a török hódoltság idején is - megmaradt magyarnak. A település évszázadokon át jobbágyfalu volt, fejlődése sokáig váratott magára.

Áttörést a vasgyártás hozott a 18. században. Az ipari jelleg kialakulásában nemcsak az ásványkészlet játszott döntő szerepet, de kulcsfontosságú volt az erdő- és földbirtokos Sturman család vagyona. A Sturman dinasztia egyik ága házasság útján került Ózd környékére az 1770-es években; 1817-ben pedig 'örök időre' megszerezte annak birtokjogát. Sturman András vezető szerepet játszott abban a vagyonos csoportban, amely szorgalmazta a vasgyártás megindítását. Majorsági földjéből sajátította ki a Gömöri Vasművelő Egyesület azt a 20 hold nagyságú területet, melyen 1846-ban megkezdődött a gyárépítés.

Az üzem megalapítása, majd 1847. utolsó negyedében a termelés megindítása Rombauer Tivadar nevéhez fűződik. A kezdetben alig százfős munkáslétszám néhány év alatt hatványaira emelkedett, igazodva a vasgyártás minőségi és mennyiségi növekedéséhez.

1852-ben Ózd már a vasfinomítás magyarországi központjának számított, ezzel együtt indokoltá vált az üzem bővítése. 1864 áprilisában nyitotta meg kapuit a vasmű újabb egysége, a nádasdi lemezgyár.

1881. július 4-én az ózdi Rimamurány-völgyi Vasmű Egyesület és a Salgótarjáni Vasfinomító Társulat fúziójával létrejött a Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű (RMST). Ezzel a gyár életében új korszak kezdődött: megépült a martinacélmű, a durva- és finomhengermű. A 20. század első éveire az üzem az acél- és hengerelt áru gyártásának központja, illetve a nyersvasgyártás kizárólagos hazai monopóliuma lett (egészen a diósgyőri nagyolvasztó elkészültéig).

A RMST nagy tömegek számára teremtett munkalehetőséget, s nemcsak anyagi értelemben biztosította megélhetésüket, hanem lakótelepeket, templomokat és vasutat építtetett, kórházat, elemi iskolát, könyvtárat, sportlétesítményeket és kulturális központot alapított.

Jóléti intézkedéseinek egyike volt 1872 szeptemberében a Bánréve-Ózd vasútvonal, egy évvel később pedig az Ózd-Nádasd szakasz forgalomba helyezése.

1884-ben készült el a Tiszti Kaszinó, ugyanebben az esztendőben alakult meg az országszerte híres Olvasó Egylet. 1888-ban fogadta első betegeit az akkor három kórtermes gyári kórház. A millennium évében adták át a hét tantermes társulati iskolát gőzfűtéssel és villanyvilágítással felszerelve.

1895-97. között épült a gyár fő tisztségviselői számára a parkszerű udvarokkal körülvett Tisztisor, tizenöt évvel később Nagyamerika villái. Az 1900-as évek elején létesült az újtelepi, a kőaljai, a velencei

megölték 1985 óta emléktábla áll. Található még a településrészen egy Hősi Emlékmű. Az I. és a II. világháború áldozatainak emlékére. Sajóvárkony 1940 óta Ózd városrésze.

Uraj

Nevének alapja a magyar úr főnév származéka. Tulajdonképpen értelme egy Ura nevű személyé, Uráé. A helység neve előfordult még Wroy, Uray, Vray, Wray, Wary, Wra, Vrey, Vra, Wrary, Wralya alakokban is. Eredetileg királyi birtok volt. A török pusztítás után elnéptelenedik, majd később újra benépesül. Római katolikus temploma 1730-ban épült, de már az 1400-as években is volt temploma a községnek. 1978 óta Ózd városrésze.

Susa

A településnek első írásos említése 1213-ban a Várad Regestrumban szerepel. A török elpusztította a falut, ami aztán másfél évszázadig lakatlan maradt. Az 1700-as években kezdett újra benépesülni. Az 1800-as években már mint református községet tartották számon. 1898-ban építették a templomot - a régi fatemplom helyére, téglából -, s 1983-ban renoválták. 1919-ben cseh megszállás alá került, de a trianoni békeszerződés alapján Magyarországra maradt, a megszállás azonban csak 1922-ben ért véget. 1978-ban csatolták Ózdhoz.

Bolyok

Az első írásos emlék 1320-ból származik, akkor Bolk alakban fordul elő. Szláv eredetű személynév a Bolk. Ebből alakult magyar névadással Bolyokká. A község a Bükk-hegység alacsonyabb nyúlvánai által koszorúzott síkságon fekszik, a Hangony-patak szeli két részre. 1940 óta Ózd városrésze.

Szentsimon

Szentsimon 1978 óta Ózdhoz tartozó egykor önálló község. Az egykori Gömör és Kis-Hont vármegye egyik legdélebbi települése volt. A Bükk hegységtől északra a Hangony-patak völgyében található, 1978. december 31-étől Ózd városrésze. Néprajzilag a sokat vitatott Barkóság közepe.

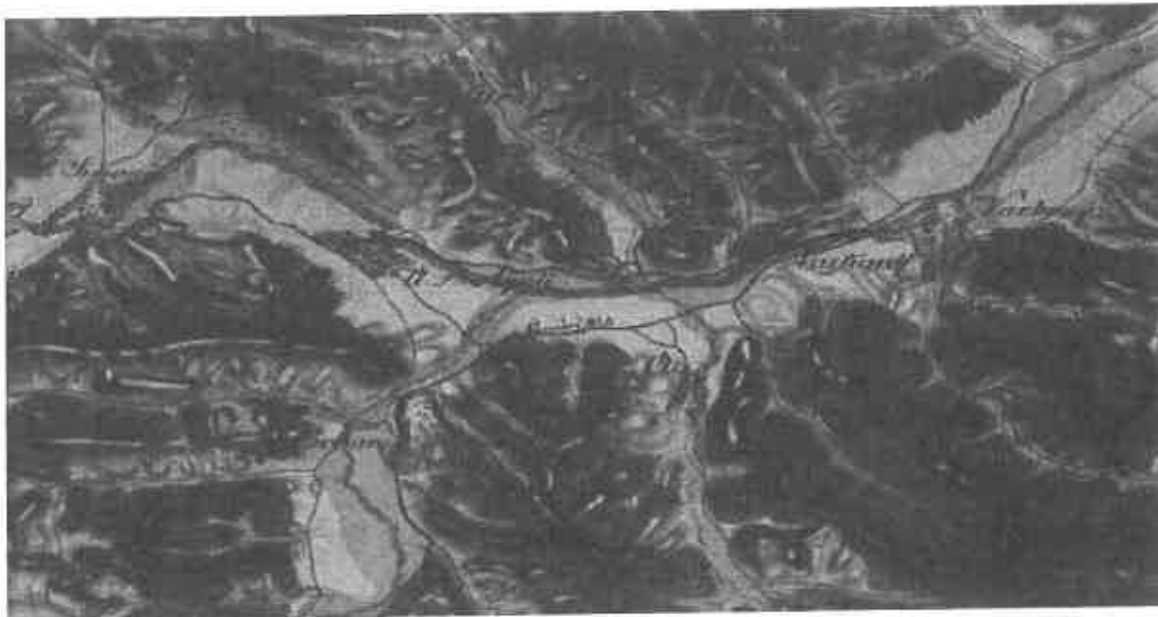
Hangony-pusztán néven említik írásban először egy 1214-ből származó oklevélben. Ekkor a Hangonyi nemzetség szállásföldjéhez tartozott, majd a rimaszécsi Széchy Balog nemzetség kapta királyi adományul. 1247-ben Szentsimonúr a neve, temploma védőszentjéről. Az 1427-es összeírás szerint a falu Szécsi Miklós birtoka. Ekkor 55 portát jegyeztek fel, amelynek névjegyzéke szervezett (délvidéki?) betelepítésre utal. Templomának freskói 1330 és 1423-as évekből származnak.

1554-ben a török hódoltság peremén kettős adóztatású terület lett. 1553-ban Báthory Andrásnak még 25 portája volt a faluban és két új házat is építtetett, de rövidesen elkezdődött az elszegényedés. A szomszéd faluban épített hangonyi pálos monostort is elpusztítja a török, s 1567-ben már pusztultként jegyzik fel. Ezzel a szentsimoni plébánia válik a környék egyházi központjává. Alsó- és Felső Hangony, Uraj, Susa és Jéne is ide tartozik, a környék első iskoláját is Szentsimonban létesítik.

1578-ban még Széchy Tamásé a falu, de 1588-ban már nem szerepel neve a birtokosok között. A hitújítás viharai a templomon nyomon követhetők. 1650-ben készítik a templom festett famennyezetét. 1652-ben Wesselényi Ferencnek, 22 egész, 2 zsellér, 30 elhagyott és 15 parasztportája volt itt.

1683-ban a török felégette a falut. 1687-re a lakosság teljesen elfogyott, rövid időre lakatlan község lett. 9 megmaradt család visszatért. Az 1700-as évek elejétől gyarapodni kezdett a község, többen visszatértek, de újak is költöztek ide. 1785-ben már 67 család élt itt 423 lélekszámmal.

1730-ban gróf Csáky Imre bíboros megvette a falut. A birtokot tisztartó útján irányították, akinek házat is építtetek. Ez lett később a Község, majd Tanácsháza, napjainkban pedig a közművelődést szolgálja. Az 1867-es jobbágyfelszabadításkor 42 24 holdas telket osztottak ki. A maradékot a Csákyak eladták az 1890-es években Miklovics rimaszombati ügyvédnek, aki Grossz Jánosnak adta tovább. Ő a

I. katonai felmérés 1763-1787

Ózd város betelepülésére jellemző a szűkebb völgyi település. Kisebb, keskenyebb telkek és gazdasági udvarok alakulhattak csak ki. Csak a völgy közepén áthaladó patak partján alakult ki két házsor, melynek homlokzatai a patakra néztek.

A gazdasági udvarok és a csűrök a völgyet lezáró hegyoldal emelkedésénél épültek. A település közepén nagyobb kiterjedésű téglalap alakú tér jött létre.

Várkony közvetlenül a Hangony patak mellett alakult ki, a hegy lábánál lévő sík terepen, így terjedelmesebb, elterültebb, a telkek nagyobbak, a házak távolabb épültek egymástól. A település házai egyrészt az áthaladó főútvonal mindkét oldalán, másrészt a völgyből kilépő patak partjain jelentek meg.

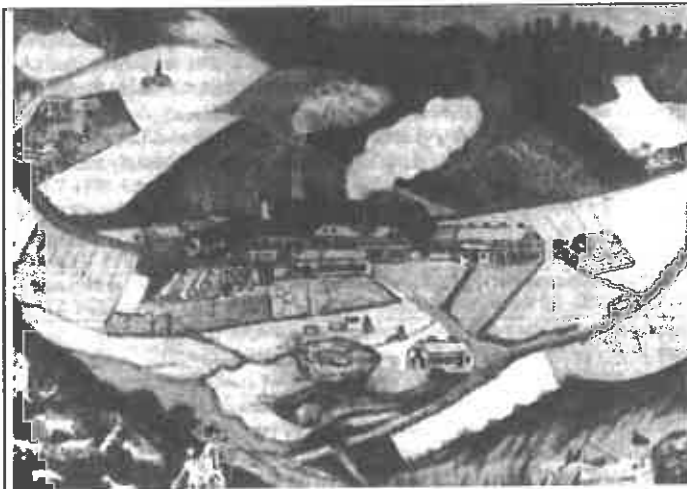
Bolyok szintén a Hangony patak mellé települt, sík területre. Itt is a terjedelmesebb települtség a jellemző, a telkek nagyobbak.

Bolyokon a házak csak a főútvonal mellé épültek, a patak mentén nem látni építés nyomát.

Ezen a térképen már megjelenik a Vasgyár területe a "Kétút köze" dűlőben. A gyár épületet lakóházak és kertek egészítették ki. Ózd községtől délre a térkép kőszénbányát jelöl.

A vasgyár telepítése 1846-ban kezdődött, a Sturman család majorságának területén.

Megállapítható, hogy a patakok, utak vonala nem változott, a külterületi erdők azonban csökkentek, de Bolyok és Várkony térségében szőlőművelés jelent meg.

A gyár születésének idejéből való a Vasgyár első képe, mely a Vasárnapi Újságban jelent meg először 1864-ben. A kép háttérében Ózd falu látható a völgyben, a kép előterében az 1846-47-ben épült első hengermű. A gyár előtt tisztviselő és munkástelep található. Az Ózd és Hangony patak összefolyásánál ott találjuk a Pipagyújtogató kocsmát. Ekkor kezdődött meg a mocsarak feltöltése is a térségben. 1863-ban Karu bányatelepen munkásiakások építése kezdődött meg.

A településszerkezet a gyár fejlődésének időszakában

III. katonai felmérés 1869-1887

A kiegészítés után fokozatosan fellendülő gyári termelés és a gyár fejlesztése állandó munkaerő telepítését igényelte. Ekkor kezdődött meg a gyári lakótelepek kiépítése.

1872-ben épült a gyár melletti Régi-kolónia épületegyüttese. Ezt követte 1882-86 között a Fürdősor és a Rendetlen kolónia építése.

A századforduló előtt épültek a munkás lakótelepek, 1891-ben a Hosszúsor, 1891-98 között a Kiserdőalja, a Kórházsor, a Hétes, a századforduló után 1904 és 1906 között az Új telep.

A településfejlődés motorja a Gyár alapításától kezdődően a Gyár és a gyári fejlesztések voltak. Az első világháború után a gyári lakótelep építés lelassult, csak a Gyártelep és Kisfalud közötti beépítetlen térségben építették meg 1923-24-ben a Velence-telepet, valamint a Farkaslyukon az Újsort 1928-ban. A szervezett lakásépítés helyett kölcsönökkel és kedvezményekkel a családi lakóház építést ösztönözték. Ennek hatására épültek ki a Gyár környezetében a családi lakóházas övezetek, így Istenmező, Kerekhegy, Kádártelep, Sajóvárkony fölött a Tábla, Farkaslyuk térségében Boroszló.

Bolyok fejlődése is ez időtájt indul meg, beépül a község gyár felőli területe Vasváron, Meggyesen, Cipóban, majd az Uraj völgyben, Ráctagon és Szennán.

Erre az időszakra tehető a három falu és a Gyár közötti terület összeépülése, a beépítetlen mezőgazdasági területek megszűnése. A fejlődés így a községek külső peremlein folytatódott, mivel a Gyár környékén már nem volt beépíthető terület.

A város valódi agglomerációs jellegű összeépülése az 1930-as években jött létre, bár a közigazgatási forma (külön községek) már nem felelt meg a tényleges településszerkezetnek.

1940-ben a három községet közigazgatásilag is egyesítették.

Ebben az időben alakult ki Ózd város máig jellemző településszerkezete.

A Hangony völgyében a Hódos, Ózd, Uraj patak összefolyásánál épült ki és fejlődött a vasgyár, mellette a sík területeken, valamint a dombokon és a hegyoldalakon a lakóterületek.

A település csak a betorkolló völgyekben fejlődhetett. A betorkolló 9 völgy és azok kisebb völgyelágazásai is beépültek.

Ez az oka annak, hogy ma is az egyutcás fő településszerkezet a jellemző, amit a terep adta lehetőségek keretein belül növelhettek többutcás beépítésre.

Így egységes városközpont nem alakulhatott ki, mivel az egyutcás településrészek becsatlakozásánál lévő kulcsfontosságú területet a gyár foglalta el. Ez a mai Ózd településszerkezetének fő problémája is, hogy a város szervező erejévé válható településközpont hiányzik, illetve részlegesen kialakult.

A második világháború ideje alatt a fejlődés stagnált, csak a Gyártelepen lévő Hosszúsor épületeit korszerűsítették, illetve elbontották a Karu telepet. A hosszúsori emeletes, közművesített épületsor volt Ózd első emeletes utcája.

A település fejlődése a II. Világháború után

A háború után a bizonytalan gazdasági helyzetből 1947. táján lábalt ki a város. Az üzemek helyreállítása, a gyár fokozódó termelése nagy tömegeket vonzott a településre. A beáramló népesség elhelyezése rohamosan fejlődő családi házas lakóterületeken történt, a település peremlein.

Ekkor indul el az építkezés a Mogyorós völgyben, az Akasztó hegyen, a Cipóvölgyben, tovább épül - bővül Tábla, Ráctag, Szenna és Boroszló.

1948-ban a régi főtisztviselői telep helyén alakult a Gyártelepen belül a 2-3 emeletes épületekből álló első lakótelep.

A település életében fordulópontot a község várossá nyilvánítása jelentette. 1949. január 1-től Ózd várossá alakult.

A várossá alakulással egyidőben tervszerű lakásépítés indult meg. Erre azért is szükség volt, mivel eddig a lakásépítés fő területei a gyár környéki sík területek voltak. Környezetvédelmi okokból és a teljes szanálás elkerülése miatt új lakóterületek kijelölésére Bolyok és Vasvár közötti lankás mezőgazdasági területen került sor.

A városrendezési terv kidolgozása után 1952-ben indult el a Béke telep építése, mely 1968-ban ideiglenesen befejeződött.

1969-ben kezdődött meg a városközpont kialakítása. Erre a célra a Vasvár út melletti területet jelölték ki. A városközpont a mai napig folyamatosan újul meg, épül újjá.

Sorszám	Törzsszám	Cím	Név	Helyrajzi szám
1	10649	Kőalja u. 26.	lakóház	2287
2	10649	Kőalja u. 26.	melléképületek	2287
3	917	Dobó István utca 2-4.	Sajóvárkonyi r. k. templom	4286
4	918	Dobó István utca 2-4.	Nep. Szt. János szobor	4286
5	1261	Szentsimon, Barátság út 2.	R.k.templom	17004
6	1265	Uraj, Rákóczi u. 17.	Rk. templom	14001
7	10649	Kőalja út 26.	Lakóház és melléképületei	2287
8	11132	Gyár út 2.	Ózdi Tiszti Kaszinó	5267
9	11133	Gyár út 4.	Ózdi Olvasó Egylet Székháza (Liszt Ferenc Művelődési Ház)	5266
10	11134	Gyár utca 24.	Ózdi Városi Múzeum (az egykori Ózdi Gyártelepi Társulati Elemi Népiskola)	5190/3
11	11135	Rombauer tér 1.	Ózdi Hivatalház (Laborépület) főépülete	5035
12	11136	Törzsgyár	Ózdi Gyári Uszoda	11072/1
13	11137	Törzsgyár	Ózdi Téglagyár épületei (illetve az Eckart- és Wernicke-kemencék)	11020/C, 11020/D
14	11138	Törzsgyár	Fűvógépház	11140

Városunkban a 2000- es évek elejétől folyamatosan a mai napig tart a műemléki értékek felmérése, védetté nyilvánítása, felújítása és védelme.

Ózd város műemléki értékei

Az úgynevezett Nagyiroda, ma az Ózdi Járási Hivatal egyik épülete

Sajóvárkony Római Katolikus Templom

Ózd Szentsimon Római Katolikus Templom

A település hatályos településrendezési tervéhez korábban is készült örökségvédelmi hatástanulmány.

Elkészült 2017 évben a város Településképi Arculati Kézikönyve és Településképi Védelmi Rendelete, mely többek között kijelölte a helyi védelemre érdemes építményeket és a védendő településszerkezetet, bizonyos utcákra, területekre pedig meghatározó védelmet javasolt.

A Településfejlesztési koncepcióval együtt megújul Ózd város örökségvédelmi tanulmánya.

Az örökségvédelmi hatástanulmány készítéséhez a szükséges területeken a régészeti terepbejárás is megtörtént.

Meg kell említeni, hogy az állami nyilvántartás több helyen pontatlan, helyesbítésre szorul. A hatástanulmány alapján az állami nyilvántartás pontosítására vonatkozó eljárást a jogosult régész munkatársak megindítják.

Külön jogszabályban meghatározott régészeti érdekű területek jelenlegi állami nyilvántartása

A Miniszterelnökség Kulturális Örökségvédelemért Felelős Helyettes Államtitkárság nyilvántartási hatóságának adatszolgáltatása alapján az alábbi régészeti lelőhelyek érintik Ózd területét:

Külön jogszabályban meghatározott régészeti érdekű területek térképvázlata

36	16291	Szentsimon-Agyagos dűlő	04115/8, 04115/2
37	16472	Center	9192
38	33205	Szentsimon, Domb-alja	8912, 0375/185, 0375/184, 0375/183, 0375/182, 0375/181, 0375/180, 0375/179, 0375/178, 0375/177, 0375/176, 0375/175, 0375/174, 0375/173
39	67415	Szentsimon, Római katolikus templom	17004, 17005, 17003, 17002
40	67417	Uraj, Római katolikus templom	14001, 14414, 14028
41	75133	Szentsimon, Károlyi úttól keletre	17251, 17269/1, 17252, 17267/4, 17267/5, 17253, 17254, 17267/6, 17274, 17272/2, 17272/1, 17271, 17270/2, 04168/3, 04168/8, 04168/9, 04168/10, 04168/11, 04168/7, 04168/12, 04169/1, 04167/5, 04168/13, 04168/16, 04168/15, 04168/14
42	35612	Szurdok tető	17478, 17479, 17480, 17481, 17482, 17483, 17497

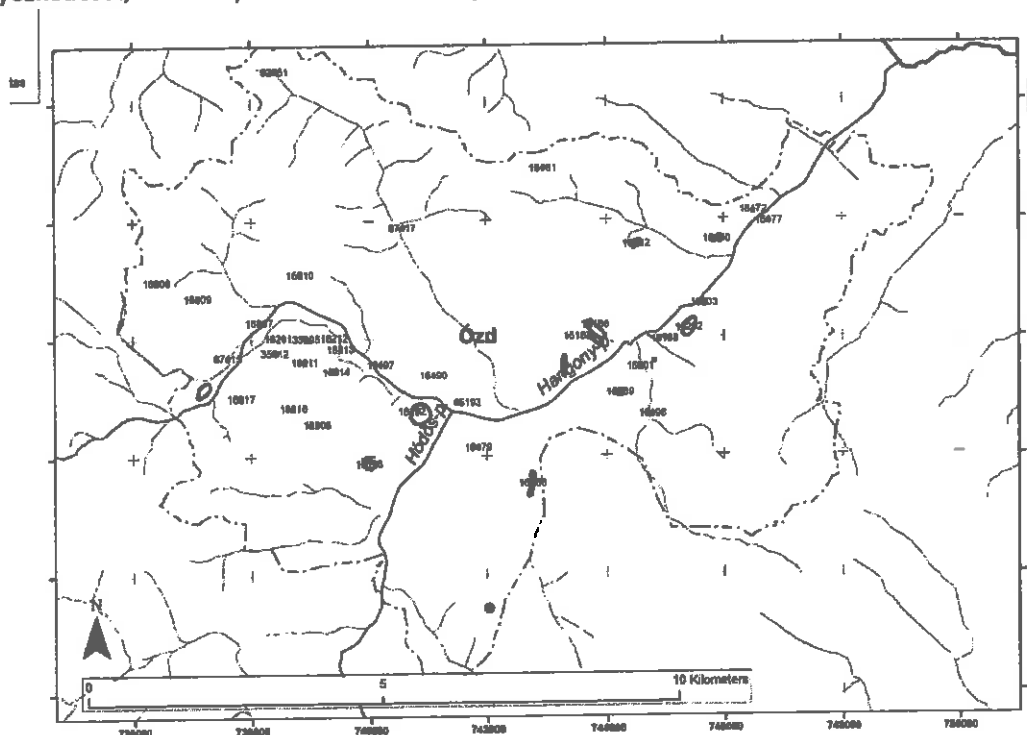
Ózd közigazgatási határában miniszteri határozattal vagy rendelettel védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek:

Sorszám	Azonosító	Név	Védési Jogsabály	Helyrajzi szám
1	16184	Kőaljzatető	1620-121/1951 KM	0494/2, 0493/5, 2369, 2364, 2363, 2362, 2361, 2360/2, 2359, 2358, 2357, 2351, 2350, 2348, 2344, 2340/1, 2337, 2336, 2335, 2332, 2307, 2329, 2333, 2334/5, 2338, 2339, 2340/2

Összesítő térképek

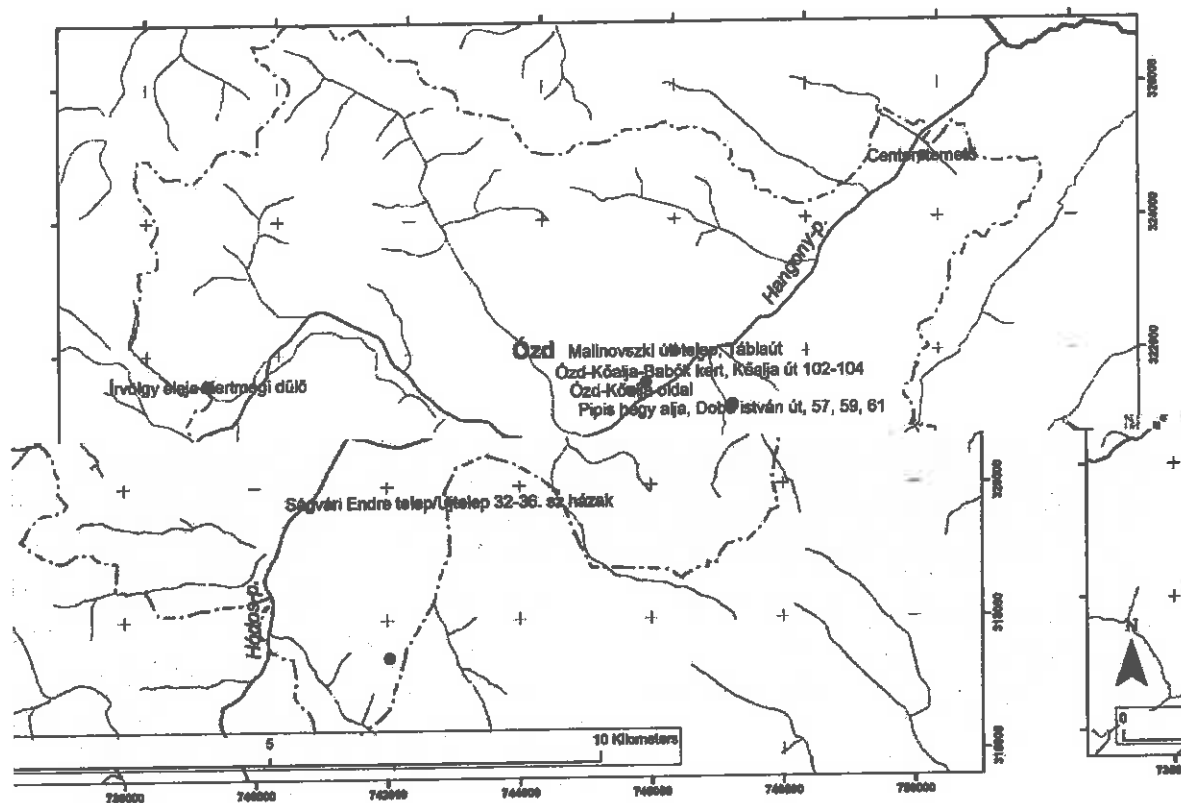
Fentiek alapján öt térképen kell bemutatni az Ózd határában található régészeti lelőhelyekre vonatkozó ismereteinket:

1. A hivatalos régészeti lelőhely nyilvántartás által ismert régészeti lelőhelyek. E régészeti lelőhelyek elhelyezkedését, a lelőhelyek hivatali azonosítójának feltüntetésével az alábbi térkép mutatja:

E rossz helyen ábrázolt régészeti lelőhelyek elhelyezkedése korrigálásra került. A tanulmány elkészítéséhez végzett kutatás alapján vannak a hivatalos nyilvántartásban még nem szereplő, de meghatározható elhelyezkedésű régészeti lelőhelyek.

E régészeti lelőhelyeknek még nincs a közhiteles adatbázis szerinti azonosító száma. Hét ilyen régészeti lelőhely van:

LELŐHELY NÉV

PIPIS HEGY ALJA, DOBÓ ISTVÁN ÚT, 57, 59, 61

MALINOVSZKI ÚTI TELEP, TÁBLAÚT

SÁGVÁRI ENDRE TELEP/ÚJTELEP 32-36. SZ. HÁZAK

ÓZD-KŐOLJA OLDAL

ÓZD-KŐOLJA-BABÓK KERT, KŐOLJA ÚT 102-104

CENTER, TEMETŐ

ÍRVÖLGY ELEJE-KERTMEGI DÜLŐ

Mindezek alapján a 2019. 07. 23. napján Ózd határából ismert, a hivatalos lelőhely nyilvántartásban szereplő és a valódi helyére rajzolt régészeti lelőhelyek térképe az alábbi.

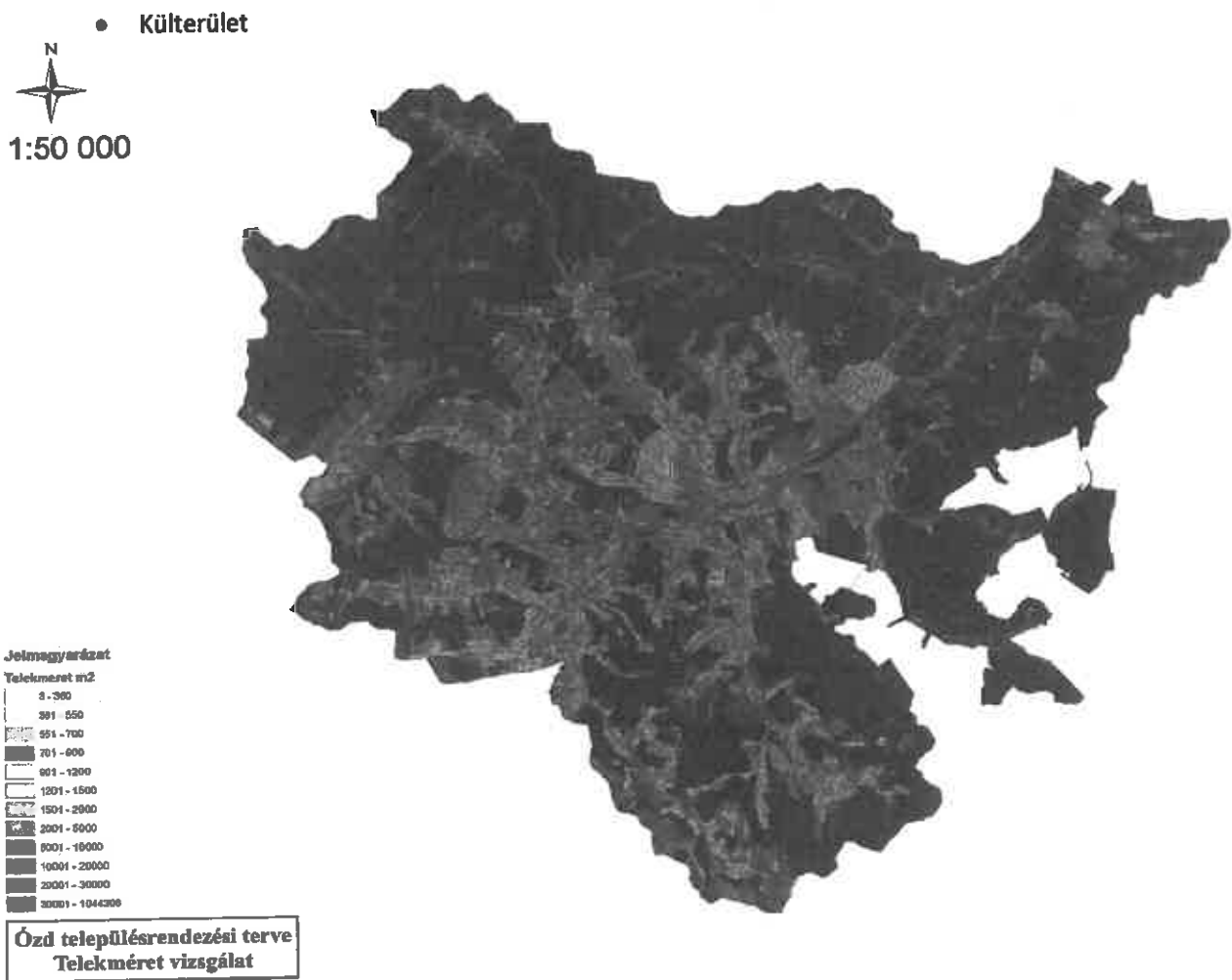
Megjegyezni kívánjuk, hogy a régészeti terepbejárás során a lelőhelyek elhelyezkedése pontosításra került és a módosítási eljárás elindult.

A hatvanas - hetvenes években kiépített új városközpont szintén együtcsás, mivel a Sárli telep, a vasútvonal és a dombok közé szorul és főútvonal halad át rajta. Ezen valamit enyhített az elkerülő út megépítése, illetve a Sárli telep bevonása, részleges integrálása a városközpont intézményi területeibe. A városképet itt az e korra jellemző paneles építés határozza meg, mely a jellegzetes építészeti stílusával ridegen hat, a tízemeletes beépítések a dombok látványát eltakarják és elvágják a városközpontot a természeti környezettől.

A Bolyok térségében kialakított lakótelep a település egyetlen szélesebb viszonylag sík területen épült, magán viseli a kor építészeti arculatát. Sokat javít megjelenésén a telepített növényzet megnövekedése, így megjelenése is kellemesebb, mint a városközponti lakótelepé.

A völgyekben lévő városnyúlványok csak önállóan értelmezhetők, a különálló, várostesttől távol lévő falusias vagy iparterületi kolónia jellegű településrészek térszerkezete szintén önálló életet él.

4.4.2. Telekstruktúra, telek-morfológia és telekméret vizsgálat

Telekméret vizsgálat

Forrás: Állami alapadat szolgáltatás felhasználásával saját szerkesztés

A telekmorfológiát és a telkek méreteit a tájhasználat és a domborzati viszonyok alakítják a település területén.

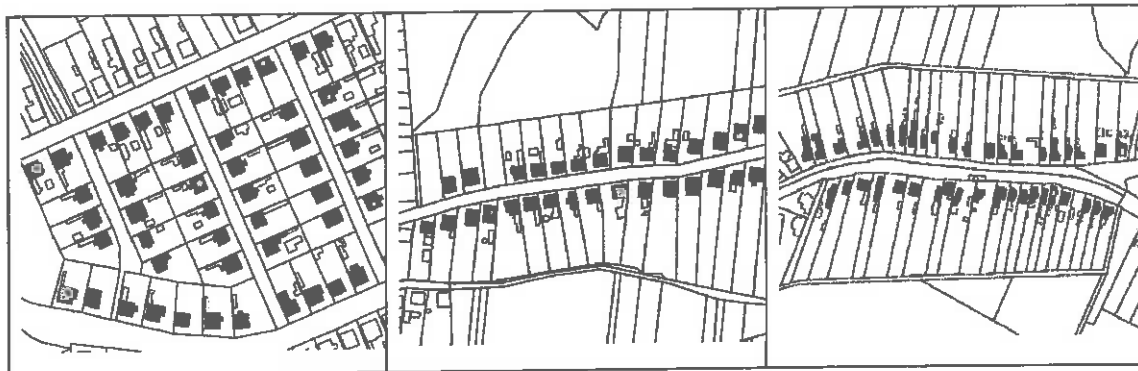
A belterületet körül ölelő domblábak a hagyományos legeltető állattartás, kisebb mértékben a völgytalpi szántóművelés területei a domborzathoz alkalmazkodó, szabálytalan alakú telekstruktúra, melynek tömbjeit jellemzően völgyekben futó a terephez alkalmazkodó, organikus úthálózati rendszer szervezi.

Az erdővel borított részekben nagyméretű de szabálytalan telkek jellemzőek, az úthálózat elsősorban az erdőművelés, fahordás igénye által meghatározott, vonalvezetésére a topográfiai adottságokhoz való alkalmazkodás jellemzi, rendszerint a völgyek felé tartanak.

A városközpont jellegzetes beépítései

A hagyományos kertvárosias és falusias, döntően családi lakóházas területek beépítése oldalhatáron álló, vagy szabadon álló.

Jellegzetes oldalhatáron álló beépítésű területek

A szabadon álló beépítési mód inkább a telepszerű, kolónia jellegű területeken és a csoportos beépítésű területeken és a lakótelepek területén jellemző.

A kolóniák beépítései jellemzően kertvárosi karakterrel írhatók le, azonban történelmi jelentőségük, épületeik egyedülálló építészeti kialakítása, valamint mérnöki munka eredményeként tervezett, rendezett telekosztással jellemezhető térszerkezetük miatt, mint a völgyekben lévő városnyúlványok csak önállóan értelmezhetők, önálló életet élnek.

Új telep

Általánosságban elmondható, hogy a város beépítési sűrűsége egyenletes, a beépítettség mértékére leginkább a 15-30 %-os mérték közelében van. Kisebb mértékben, főként a főútvonalak mentén és a kertváros egy részén előfordulnak 40 % körüli beépítési sűrűségek.

Nagyobb beépítési sűrűségeket a lakótelepeken és a telepszerű többszintes beépítéseknél figyelhetünk meg, itt a beépítési sűrűség eléri a 80-90%-ot, de ez az úszótelkeknek tudható be, az átlagos beépítési sűrűség itt sem haladja meg a közterületekkel együtt a 40-50 %-ot.

Az egyes városrészek beépítésének jellegzetességeit az 5.6.2. fejezetben mutatjuk be.

4.5. TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

4.5.1. Településképi jelentőségű meghatározó útvonalak

- 1 Árpád vezér út
- 2 Csépany út
- 3 Vasvár út
- 4 Dobó István utca
- 5 Pázmány út
- 6 48-as út
- 7 Ív út
- 8 Munkás út
- 9 Susa út
- 10 Uraj út
- 11 Petőfi Sándor út

- 12 Szentsimon út
- 13 Bolyki főút
- 14 Zrinyi Miklós út
- 15 Malom út
- 16 Kőalja út
- 17 Rozsnyói út
- 18 Vasút utca
- 19 Volny József út
- 20 Jászi Oszkár utca
- 21 Piac út

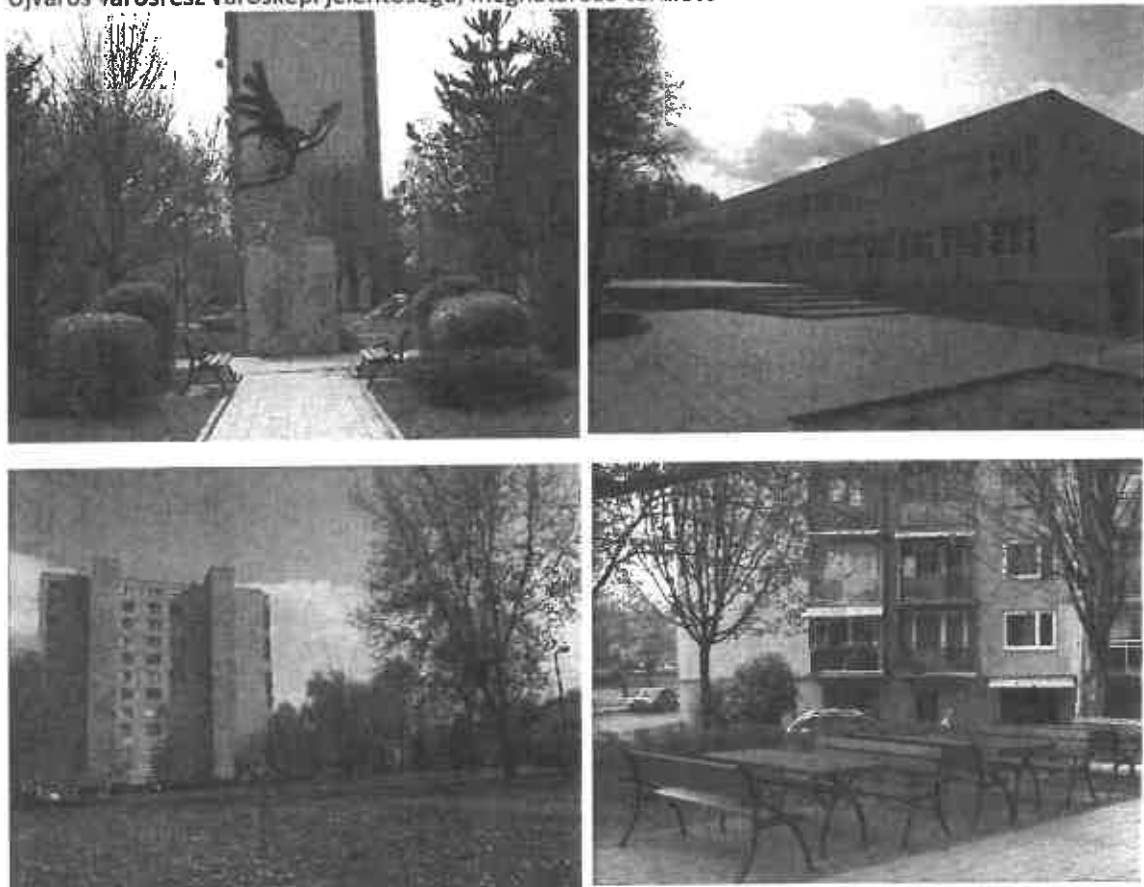
Csónakázó tó és Városi Stadion környezete városképi jelentőségű, meghatározó területe

Béke telep városképi jelentőségű, meghatározó területe

Újváros városrész városképi jelentőségű, meghatározó területe

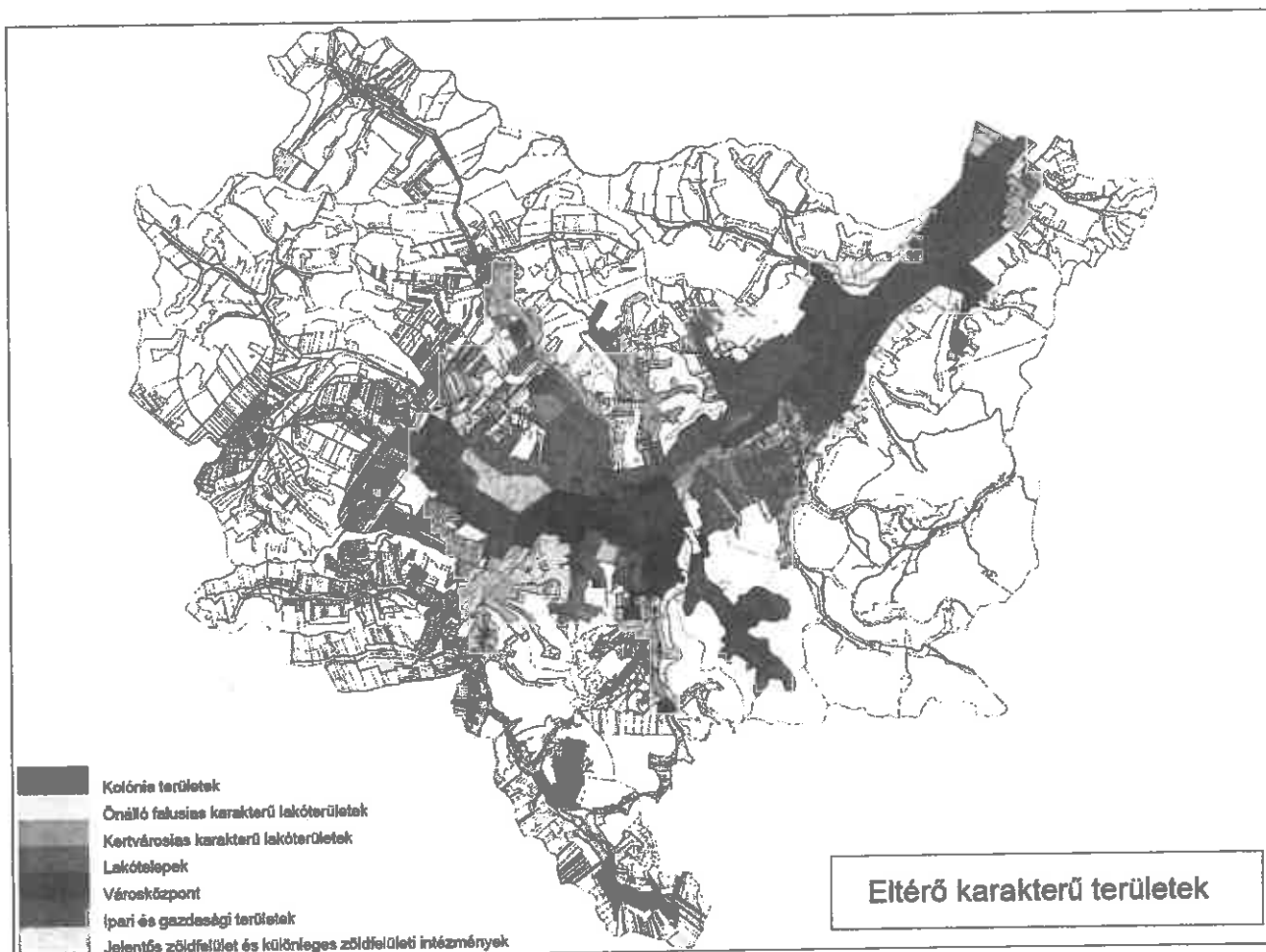
4.5.3. Ózd város településképi szempontból eltérő karakterű területeinek lehatárolása a településképi, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

Ózd városa Magyarország észak-keleti részén, az Észak-magyarországi régióban, azon belül is Borsod-Abaúj-Zemplén megyében található, közel a szlovák határárhoz, illetve 60 kilométerre északnyugatra a megyeszékhelytől, Miskolctól, a Mátra, a Bükk hegység, és a Gömör-Szepesi érchegység között fekvő dombvidéken terül el.

Miskolc után a második legnépesebb város a megyében, ezért mind gazdasági, mind társadalmi, mind településképi szempontból is kiemelkedő szerepkörrel bír.

Morfológiai képe változatos, ami városszerkezetét jelentősen determinálja. Vízrajza tekintetében a városképet a területén futó négy, állami tulajdonban lévő jelentősebb állandó vízfolyás, patak (Hangony, Hódos, Ózd és Uraj patak) és a központi területen elterülő Csónakázó tó gazdagítja, domborzatát tekintve dombok és völgyek párbeszéde alakítja ki az egyedi, csápos településszerkezetet, ezért Ózd, mint a hét völgy városa is ismertté vált.

Az építészeti karaktervizsgálat alapja nem az építészeti stílus megállapítása, hanem a területek elrendezéséből, a területszerkezet és térszerkezet, úthálózati és térrendszerek kapcsolataiból kiindulva, az egyes területek beépítési módjából, az egyes funkcionális zónákat egyidejűleg elválasztó és összekapcsoló elemek vizsgálatából összegzett, az épületek sajátos megjelenésével és a települési környezet egyéb elemeivel kiegészített elemzések sora.

Ózd város eltérő karakterű területei

4.5.3.1 Városközpont

A városközponti területek településszövetben elfoglalt helyzete jól mutatja a településfejlődés különböző fázisait. Kezdetben Ózdon, mint a mai város őstelepülésén a domborzat adta lehetőségeket kihasználva az Ózd patak mentén nagyobb kiterjedésű téglalap alakú tér jött létre, ami sokáig a falu és a környező községek igazgatási, illetve kereskedelmi gócpontjaként létezett. A terület ma is alközpontként funkcionál.

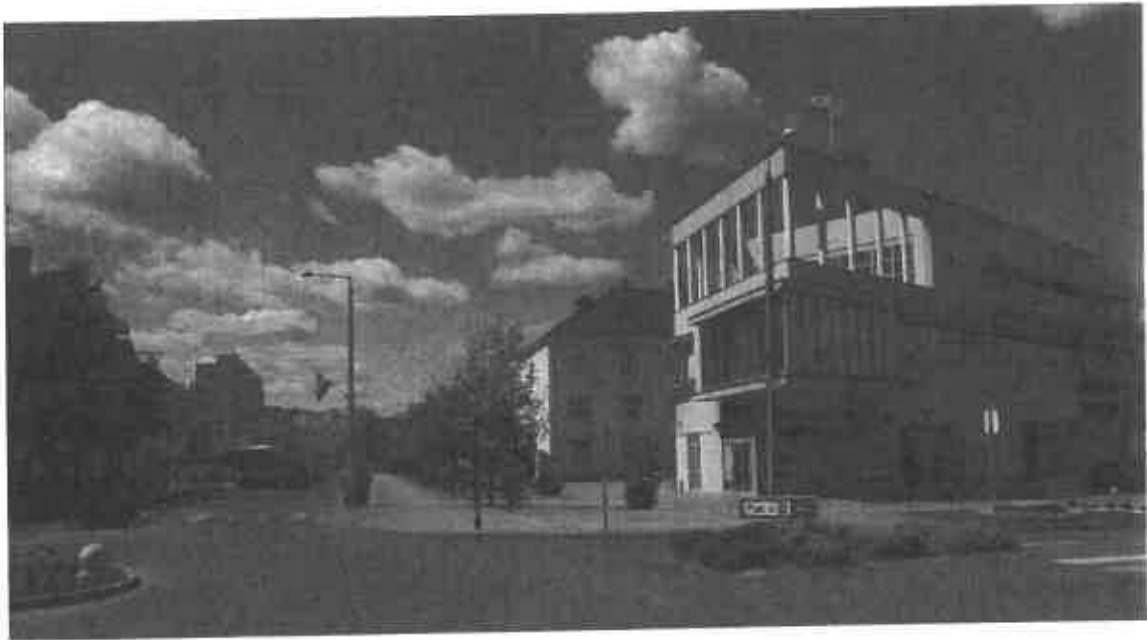

48-as út

Petőfi tér

Az 1846-ban életre kelt vasgyár azonban szervesen átalakította a környező települések életét, településszervező ereje a kezdetektől erősen hatott a városra és annak fejlődésére. A gyárterület környezetében a szomszédos falvak falusias karakterétől eltérő arculatú közeg kialakítása kezdődött,

Vasvár út

4.5.3.2 Lakótelepek

Ózdon a lakótelep építések a II. világháború után kezdődtek. A világháború utáni bizonytalan gazdasági helyzetből a település 1947 táján lábalt ki. Az üzemek helyreállítása és a gyár fokozódó termelése nagy tömegeket vonzott a településre, aminek eredményeként a falusias, kertvárosias,

A gyár környezetében a szalagtelkes soros beépítéstől a szervezett kolóniákon túl a legújabb városépítési akciók eredményeként 1948-ban a régi főtisztviselői telep helyén alakult a gyártelepen belül a 2-3 emeletes épületekből álló első lakótelep, a mai Táncsics telep, valamint az 1960-as években kezdték meg az Ív úti lakótelep építését. A két külön időben épült lakótelep egy egységnek tekinthető.

Ív úti lakótelep

A város legújabb lakótelepe a Béke telep folytatásaként létrehozott Újváros városrész lakótelepe. Az építkezések az 1970-es években kezdődtek, a lakóházak mind paneles technológiával épültek, az 5 szintes lakóépületek mellett a 10-11 szintes épületek tömegei uralják a területet. A beépítési struktúrára itt is a tömbtelkes- úszó telkes, telepszerű többszintes rendezett lakótelepi környezet jellemző.

A lakótelepekhez sokszor szervesen kapcsolódnak a szabályosan szerkesztett parcellákkal és úthálózattal kialakított garázssorok, garázstelepek is, meghatározó területekként megjelenve a településképben.

Újváros városrész lakóházai

Szentsimon út

A valamikor önálló falu egyutcás szerkesztésű, meghatározó teresedés nélkül. Csupán a főutca íves kiszélesedése emlékeztet térformára, ami már a legkorábbi térképeken is felfedezhető.

A beépítés kora változó, a lakótelepekhez kapcsolódó területen viszonylag újnak mondható, melynek oka, hogy számos tulajdonos épített itt új lakóházat, akinek kisajátították ingatlanát a lakótelep építése során. A településrész falusias képet mutat, hosszú főutcájának képét a déli domboldalak látványa gazdagítja.

Beépítési módjára az oldalhatáron álló, döntően földszintes családiházak a jellemzők.

Sajóvárkony

Sajóvárkony, mint Ózd város egyik legrégebben lakott településrésze valaha önálló településként létezett. Jelenleg az összefüggő várostest keleti peremén helyezkedik el. Kapcsolata a várossal a Gyár úton vagy a Volny József úton biztosított, északon pedig a Miskolc felé haladó vasútvonal vágja el a többi településrésztől.

Jelenleg Sajóvárkony három jól elkülönülő részre osztható. A régi falu, melynek úthálózatát a patak mentén kialakult főutca határozza meg. A főutcára merőlegesen csatlakozó nyugati irányú Mekksey István út, amely már a történelmi időkben is a fő kapcsolatot jelentette Ózddal és a később fejlődő gyárterülettel, valamint az 1920-as években kialakított Kertváros, a mai Kistó. A Mekksey István út és a Dobó István utca kereszteződésében kialakult T alakú elágazás máig meghatározó része a településrésznek, itt található a műemléki védettségű római katolikus templom, a településrészt kiszolgáló általános iskola.

A régi falu, valamint a Mekksey úti beépítés önálló térrel nem rendelkezik, maga a széles főutca a közepén haladó patakkal jelenti a meghatározó karakterű egyutcás teret. A beépítés falusias, jellemzően keskeny telkek (soros és kettős soros beépítésű) és oldalhatáron álló épületállomány jellemző, azonban sok az üres és leromlott állapotú, romos lakóépület.

Sajóvárkony

Jelentős teresedés nem található, csupán a lankásabb részeknél lévő útelágazásoknál figyelhető meg kismértékű térkialakítás.

A beépítések kora változó, nagyobb erejű fejlődés az I. és II. Világháború között figyelhető meg, azonban a legutóbbi időkben is épültek be völgyágak. Legjellemzőbb beépítési mód az oldalhatáron álló családi lakóházas beépítés.

Szenna

Uraj

Uraj eredetileg önálló falu volt, mára teljesen összeépült Ózddal. A településrész hosszan elnyúlva az Uraj patak völgyében fekszik, északkeletről és délnyugatról dombokkal határolt. Fő szerkezeti eleme a patak mentén elhelyezkedő főút, mely két útra bontja a szövetet. Főútjához északi és déli irányban mellékutcák kapcsolódnak. A településrészben jelentős teresedés nem alakult ki, széles, patakkal kettéosztott főutcája jelenti meghatározó utcás terét. A környező dombok látványa, mint a terület fontos településképi eleme gazdagítja a látványt. Beépítése falusias képet mutat. Fontos településképi elem az északkeleti domboldalon elhelyezkedő szűk utcán megközelíthető műemléki védettségű római katolikus templom, mely nem kapcsolódik közvetlenül a főúthoz. Beépítésére az oldalhatáron álló földszintes családi házas forma a legjellemzőbb.

Uraj út

Susa

Susa eredetileg önálló falu volt, jelenleg Ózd város belterületi egysége, egyutcás zsáktelepülés. A városszövettel nem épült össze, ahhoz főútja folytatásaként megjelenő úttal, Urajon keresztül kapcsolódik. A településrészt dombok veszik körül zárt völgyet alkotva, melyen patak halad keresztül. Meghatározó tér nincs, teresedések néhol a főút és apró mellékutcai csatlakozásánál figyelhetők meg.

Szentsimon római katolikus templom

A településrész jellemzően falusias képet mutat, a beépítések döntően lakófunkcióval rendelkeznek oldalhatáron álló beépítési móddal, az intézményterületek azokhoz szervesen illeszkednek. A településrész védendő szerkezeti és beépítési eleme a régi telekhasználatot idéző szalagtelkek a soros beépítéssel.

Hódoscsépány

Eredetileg önálló falu volt, mára a város településszövetével a főút mentén teljesen összeépült. A városhoz keskeny területtel csatlakozik, fő közlekedési és településszerkezeti eleme a Vasvár út folytatásában haladó Csépány út a Hódos patak völgyében. A másik fő településszerkezeti elem az iparvasút vonala, melyen a sínpárok elbontása után egészen Borsodnádásdig vezető kerékpárút található. A tölcésesen szétnyíló iparvasút és patak - mely összefüggő területet határol körbe - ipari területként funkcionál, itt volt valamikor a vasúti átrakó és járműjavító. A szűk völgy dél felé haladva fokozatosan kitágul, a település is két részre válik szét a dombok peremén. A települések a sík középső mezőt határoló dombok tövében húzódnak patakmedreket követve. A dombok közötti mellékvölgyekbe egy-egy egyutcás, néhol párhuzamos utcás településág benyúlik. Megfigyelhető a sík terepen kiterjedő utcahálózat, a település térrendszerére ennek ellenére az utcás-terek jellemzőek.

A teleknagyságok, telekméret alakulása a történetiséget is mutatja. A településrész valamikori központjában a fő utca mellett keskeny, hosszú, jellegzetes szalagtelkes, soros beépítésű telekrendszert találunk, mely a legrégebbi telekhasználati módok egyike a városban. A többi utcán is a szalagtelkes forma a jellemző, a régebbi vagy a településszéli beépítéseknél nagyobb lakóudvarokhoz tartozó kertségekkel. Az újabb osztású telkek szélesebbek, rövidebbek.

A beépítések döntően lakófunkciójúak. A valamikori településközpontban intézményközpont található a főút T alakú útelágazásos teresedésénél, templommal, iskolával.

A beépítések kora változó, folyamatos átépülés tapasztalható, a beépítés sajátos szalagtelkes soros, vagy kettős soros beépítését tekinthetjük a legrégebbi formának. A települési ágak menti beépítések újabb keletűek, illetve az utóbbi évtizedekre tehetőek.

A legjellegzetesebb beépítési mód az oldalhatáron álló családi lakóházas beépítés, az újabb beépítéseknél kockaház formában a régi beépítéseknél soros beépítési móddal és hajlított házas beépítésekkel is találkozhatunk.

A beépítési sűrűség a főútvonalak mellett nagyobb, legalábbis a keskeny hosszú telkeken, melyet enyhít a szűk lakóudvarokhoz csatlakozó kertségek megléte. Egyébként a beépítési sűrűség a falusias beépítésre jellemző, átlagosnak tekinthető.

A beépítések döntően földszintesek, illetve a terepadottságokhoz igazodóan alagsorral egészülnek ki.

A város völgyi fekvéséhez igazodva a tágasabb völgyekben - ahol lehetőség adódott - nagyobb telkeket alakítottak ki, azokon sok esetben földszintes, vagy 1 emeletes családi házakkal, azonban a beépítési struktúra döntően oldalhatáron álló maradt (pl.: Bolyok, Cipó, Mogyorósvölgy, Egyházvölgy).

A völgyi szövet mellett a dombhátakon, valamint az azok előtti síkvidéki területeken is elkezdődött a sokszor szabályos parcellák kialakítása, a családi házak többnyire oldalhatáron való elhelyezésével. Azonban a két világháború közötti stagnáló időkben szervezett lakásépítés helyett kölcsönökkel és kedvezményekkel ösztönözték az építői kedvet, ennek hatására épültek ki a gyár környezetében, majd a községek külső peremén lévő családi házas lakóövezetek. Dombháti fekvésű kertvárosias karakterű lakóterületek közé sorolható Istenmező, Kerekhegy, Ráctag, Meggyes beépítései, illetve a Csónakázó tótól északra elhelyezkedő újabb beépítésű, jelenleg is fejlődő terület, ahol megjelenik a kisvárosias karakter is sorházas beépítés formájában (Búzás völgy és Gömöri utca közötti szövet).

Sík fekvésű kertvárosias terület alakult ki például Tábla településrészben, valamint mindkét karakter megtalálható Sajóvárkony újonnan beépített kertvárosi részén (Kistó).

Az utcaképet főként a síkfekvésű körzetekben a kialakításkor telepített, mára beállt fásszárú növényzet teszi még barátságosabbá és a területeket élhetőbbé.

Kertvárosi arculatú lakóterületek közé sorolhatók a vasgyár környezetében kialakított munkás és tisztviselő kolóniák is, azonban településtörténeti és településszerkezeti jelentőségük miatt azokat külön karakterként tárgyaljuk.

Ráctag – Kerekhegy

A településrész a Hangony patak és az Uraj patak völgye közé benyúló domboldalon fekszik. A domboldal déli oldala a Hangony patak vonaláig Kerekhegy elnevezést kapta, a domboldal északi beépítése az Uraj patak vonaláig pedig Ráctag. A határoló út menti területek keleti oldalán Szennával, északi oldalán Urajjal épült össze, nyugaton az Újváros városrész fölött kialakított lakóterülethez kapcsolódik, délen pedig az ipartelepek zárják el a város többi részétől.

Településszerkezeti jellemzőit a morfológiai adottságok határozzák meg.

Jellemző településképet mutat a domboldalon egymással párhuzamosan futó utcák beépítése, mely az Uraj felé vezető útról jól megfigyelhető.

A terület telekosztása jellegzetesen szalagtelkes, a lejtésviszonyokhoz alkalmazkodóan egysoros vagy kétsoros beépítéssel, hol hosszabb, hol rövidebb telekmérettel kialakítva. A terület főként lakófunkciót lát el, összefüggő intézmény és üzemi terület a Velence telep felőli területeken található.

Jelentős teresedés nem található, kisebb teresedések csak útelágazásoknál mutatkoznak.

A beépítések kora változó, legrégebbi egységei az Uraj patak völgyében hagyományos falusias formákat követnek, a domboldalakon a II. Világháború után kezdődött a fejlődés, családi házas lakókörnyezet kialakításával.

Kistó

Kistó, mint Sajóvárkony része, tervezett településrésznek tekinthető, a maga szabályosan osztott, domborzathoz igazodó utcáival. A domboldalon kialakított településszövet Ózd felé jövet messze kitér a látókörben, beépítése az 1970-1980-as évtizedekre tehető. A beépítési struktúrára a területi kiterjedés adta lehetőségek miatt, valamint a későbbi kor építészeti szelleméhez igazodva már nagyméretű telkek és szabadonálló családházak beépítés a jellemző. Egységes, jó léptékű utcaképek és rendezett környezet jellemző a településrészre.

Sajóvárkony - Kistó

A beépítések kora változó, az I. Világháború után indult meg az építkezés, ami a II. Világháború után felgyorsult.

A településrész a város egyik leghatalmasabban kialakított lakóterülete, élesen megkülönböztethető a mérnöki műgonddal kiosztott telek- és úthálózat a fokozatosan kiépült organikus településrészektől. Jelentős teresedés nem található. A tömbök jellegzetesen körbeépültek, így minden utcában egységes utcakép mutatkozik. A teleknagyságok a tervezett szövetben a tömbök méreteihez igazodnak, a régi főutcán pedig a szalagtelkek hosszúak, így a lakóudvarokat nagyméretű kertek egészítik ki.

A legjellemzőbb beépítési mód az oldalhatáron álló földszintes családi házas forma, néhol szabadon álló és ikerházas beépítés is megjelenik.

Tábla

Meggyes – Cipó

Cipó városrész a Cipó völgy észak-déli fekvésű völgyében helyezkedik el, a várostörzshöz szűk völgyi kapun keresztül csatlakozik, ahol a városközpont intézményeivel és tömbtelkes lakóterületeivel benyúlik a völgybe.

A beépítés kora változó, már az 1920-as években kezdődött, a völgy kiszélesedő részén 1940-től. Legjellemzőbb beépítési mód az oldalhatáron álló földszintes beépítés.

A városközpont 10 emeletes lakóépületeinek árnyékában családi házas lakóövezet bújik meg, a Cipóvölgy kapujánál, mind keleti, mind nyugati irányban. A nyugati beépítés inkább a városközpont szövetéhez tartozik, további fejlődésének gátja az itt húzódó meredek domboldai volt.

Azonban a völgykaputól keletre, nagyobb összefüggő városszövet fejlődött ki a lankásabb domborzat adta lehetőségek miatt, amit Meggyesnek hívnak.

Az intézményterületek a lakóterületekbe ágyazva jelennek meg.

Cipó településrész főutcája, a Katona József út, mint egy gerinc fűzi fel a mellékvölgyekből befutó utcákat.

Az úthálózati rendszert mindkét egység esetében a domborzat határozza meg, organikus egységben van a természettel. Cipóban a szűk völgyi fekvés korlátai miatt az utcák észak-déli irányúak, kivételt az utcák közötti átkötések, valamint a völgy déli végénél kiszélesedő területen, a domboldalakra felfutó főútra merőleges utcák jelentenek.

Meggyes úthálózati rendszere nem illeszkedik szervesen a terepadottságokhoz, a területen derékszögű hálós utcarendszer kialakítása történt, ami a domb nyugati lejtőjénél íves vonalvezetéssel oldódik fel. A településszerkezeti adottságok nem tették lehetővé jelentős teresedés kialakítását.

A telekméretetek a város felől, a régebbi beépítések esetében keskenyek és hosszúak, az újabb beépítésű területeken szélesebb, azonban rövidebb telkek alakultak ki.

A településrész beépítése döntően lakófunkciót tartalmaz, a jelentős városközponti területek azonban beleékelődnek az északi völgykapun.

mondhatók, valamint megmaradt épületeik sok esetben romos állapotban vannak. A századforduló után 1904 és 1906 között épült ki az Új telepi kolónia, mely utcahálózatával önálló egységként mára szervesen beleilleszkedett a környező városszövetbe. A terület karaktere egyedülálló. Kifejezetten műszaki vezetők számára épült 1890-ben épült a Tiszti sor, 1898-99-ben Kisamerika, 1910-12-ben pedig Nagyamerika. A három kolónia domboldalra telepítve egymás felett helyezkedik el, beépítésük teljesen különbözik, csupán egyenes, párhuzamosan szerkesztett útvonalvezetésük egyezik. Az első világháború után a gyári lakótelep építés lelassult, csupán 1923-1924 között alakították ki a ma is egyedülálló arculattal rendelkező Velence-telepet a gyárterülettől északra.

Új telep

Munkás út

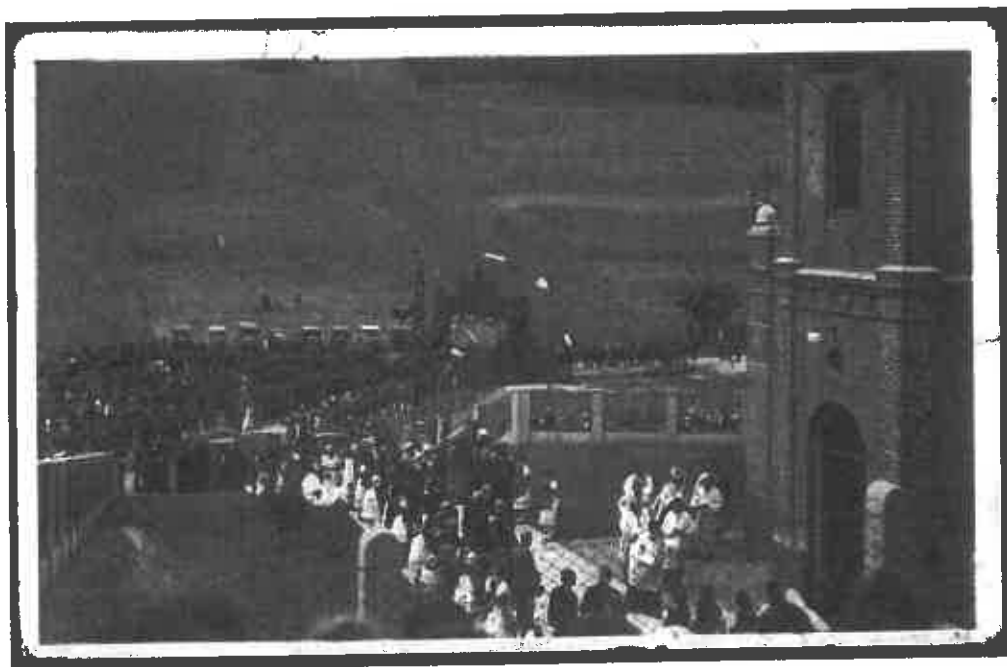
A gyár bezárásával a kolóniák lakóegységei többnyire magántulajdonba kerültek, így azok fenntartásáról a továbbiakban a tulajdonosának kellett gondoskodnia. Ez a folyamat sok esetben az épületállomány fokozatos leromlásához vezetett, az amortizáció szinte mindegyik területen megjelent. A mára fennmaradt kolóniák Ózd város szimbólumainak tekinthetők, azok nélkül a gyártörténelmi múlt nem lenne teljes. Ezért a területek kezelésére fokozott figyelmet kell fordítani, cél a megmaradt értékek védelme, megőrzése és fejlesztése.

A valamikori bánya felszíni üzemterületei és a környezetében kialakult kolónia, valamint a bányafalu önálló lakóterülete és volt intézményközpontja, művelődési, oktatási és kereskedelmi intézményekkel. Úthálózati rendszerének gerincét a főút adja. A főútvonalról a keleti oldalon nyíló dombra fölvezető, a terepadottságokat követő íves föltáró útról nyílnak a teraszosan kiképzett kolónia lakóutcái, valamint a domboldalra illeszkedő lakóutcák is megtalálhatók voltak. A lakóterület fő föltáró

útja maga a főút, mely hurokban végződik. A hurokról dél felé eső területek úthálózata szintén zsákutcás jellegű.

A településrész térrendszere utcás jellegű, jellemzőek az útelágazásos teresedések tölcéses térformái.

A településkép tipikusan bányász település. Jellemző településképét az egységes rendszerben épített bányászkolóniák határozzák meg, melyeknek nagy része elbontásra került.

Bánszállás

Bánszállás bányatelep a 19. század végén kezdte megműködését. Mindig önálló településrészként, később önálló belterületi egységként működött. Sajóvárkonyból a 25-ös főútvonal felé vezető úton közelíthető meg, igen elszigetelt településrész. A területet keletről domboldalak határolják, melyeket fás-bokros növényzet jellemez. Nyugatról a sík kopár területtel érintkezik. A település két önálló egységre bomlik, az úgynevezett Felső és Alsó telepre. Meghatározó településszerkezeti eleme a fölhagyott bányásztelep (a széntermelést 1929-ben szüntették be) és a leromlott állapotú bányászkolónia. Úthálózati rendszerét a főútvonalra szerveződő derékszögű hálós útvonalak jellemzik. A település egyetlen teresedése a főútra történő kanyarodásánál kialakult tölcéses tér, melyhez közpark csatlakozik. A legjellemzőbb településképi elem a leromlott állapotú bányásztelep. Szegregációval terhelt településrész.

Törzsgyár

A terület pusztulásának megállítása elkezdődött, két már régen kihasználatlanul álló épület (Erőmű és Fűvógépház) megújítása történt a Törzsgyár délkeleti csücskében. A környezetrendezés és az épületek új funkciókkal való megtöltésének következtében a terület újra élettel telt meg, a település alközpontjának szerves részévé vált, az épületek és környezetük rendezvényterként teljeseznek ki.

Fűvógépház ma

A Törzsgyár területén kívül jelentős nehézipari karakterű területek találhatók a település keleti kapujában, a 25-ös út mentén. A terület jelentős részén aktív gazdasági tevékenység folyik, az üzemi épületek, csarnokok és ipari építmények látványa a környező, mintegy háttérként funkcionáló

dombvidékkel érdekes kontrasztot ad, mintegy a település nehézipari múltjának bélyegeként jelenik meg. A nehézipari gazdasági területeken kívül jelen vannak a településen az újabb generációs üzemek, valamint nagyobb kereskedelmi-szolgáltató egységek is. A területek arculatára a csarnokszerű üzemi és kereskedelmi épületek jellemzők, általában nagy parkolóterületekkel.

Ózdi Acélművek

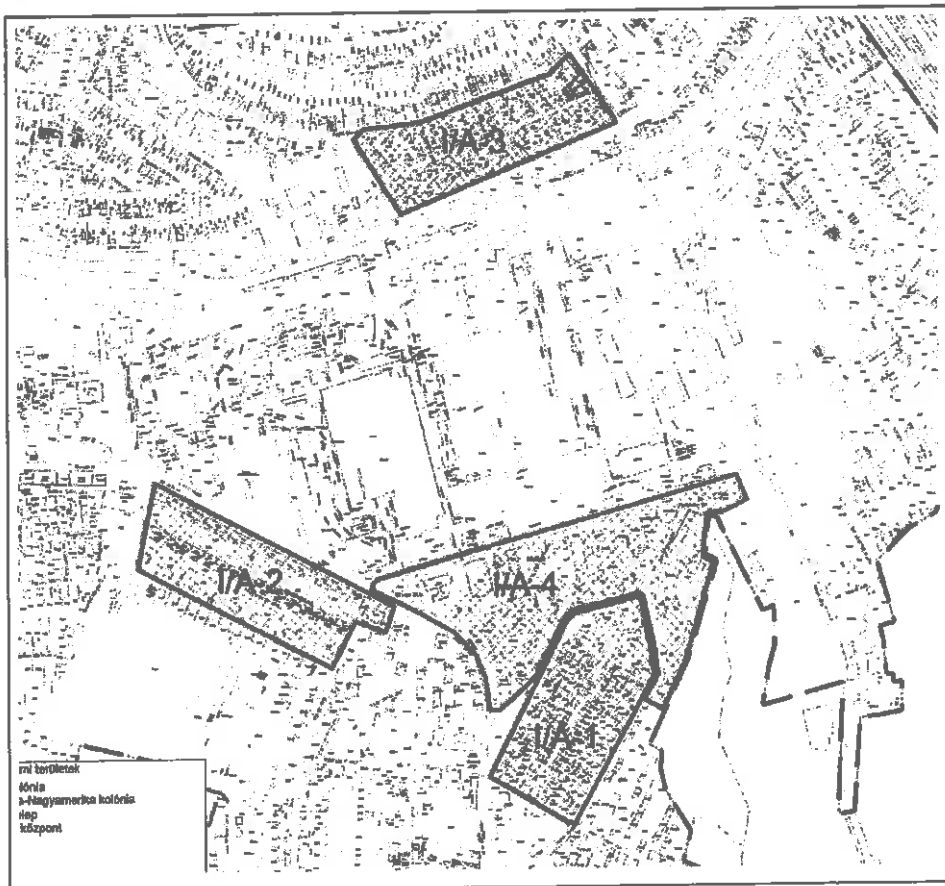

Industrial C&SHungary Kft – Dózsa György út

Helyi védelemmel érintett területek az alábbiak:

Ózd-Városközpont városrész

- I/A-1 Új telepi kolónia
- I/A-2 Kisamerika – Nagyamerika – Munkás úti kolóniák
- I/A-3 Velence telep
- I/A-4 Gyártelepi központ

I/A-1 Újtelepi kolónia

Az Újtelepet a Tisztisor és a Kiserdőalja közötti területen 124 család számára létesítették. Nevét a régi kolóniáktól való megkülönböztetés miatt kapta. A telepet a hosszirányú főútba torkolló öt keresztirányú mellékutca tagolja. Minden házhoz kert tartozott, melybe a gyári kertészet telepített gyümölcsfákat. Főútját – a Sugár utat –, valamint a mellékutcákat gyorsan növekvő jegenyefákkal szegélyezték. A többszörösen szimmetrikus telepítés főtengelyének egyik végében a református templom áll, másik vége pedig a gyárra nyit. A gyári oldalon a telep kapuzataként két díszesebb tisztviselői lakás áll, a másik oldalon maga a templom a fő hangsúly, amit szintén művesebb házak fognak közre.

A középső kereszt tengely finom váltást jelent az amúgy azonosan megformált utcaképből: a téglahomlokzatú házak vakoltra, a lemezfedés pedig cserépfedésre vált a gyártól a templom felé, ezzel is oldva a hosszú, egyenes utcaképet érzékelhető, de nem zavaró monotonitását.

Épületei földszintesek, kivétel nélkül ikres kialakításúak, részben tetőtér beépítéssel.

A területen négyfajta lakástípust különböztethetünk meg a befogadható családok száma alapján: 18 db négycsaládos munkás-lakóházat, 16 db kétcsaládos munkás-lakóházat, valamint 8 db kétcsaládos főmesteri, főművezetői lakóházat és 2 kétcsaládos tisztviselői lakóházat építettek. Jelenleg a telep környezete és lakóházaira nagy százalékban a folyamatos amortizáció jellemző.

Az Önkormányzat pályázati források bevonásával az elmúlt években ezeknek a folyamatoknak a megállítására jelentős fejlesztéseket, rehabilitációt végzett (épületfelújítások, közterület - és útfelújítások, közösségi tér kialakítása), mely jelentősen javította az állapotokat. A rehabilitációt folytatni kell.

hangulatot áraszt. A homlokzatok egységessége azonban ezen az oldalon kevésbé jellemző, a bejáratok kiszélesítéseként épületbővítések jelentek meg. Problémaként jelentkezik a településkép szempontjából, hogy a területen lévő lakóházak 4 különböző tulajdonos kezelésében állnak, ezért az esetleges homlokzatfelújítások egységessége sok esetben sikertelen.

A telepre a közös használatú kiskertek mellett jellemzőek még az ugyancsak közösen használható udvarhoz, kerthez tartozó helységek (pl.: pincék, raktárak, ólak, mellékhelyiségek, stb.). A domb felőli oldalon támfalak kialakítása volt szükséges, ami fölött a gyár virágzásának idején a Nagyamerika előtti értékes fasorral szegélyezett, magas nivójú sétány húzódott.

Nagyamerika (1910 – 1912)

A gyári tisztviselők részére készült a hat kétszintes épületből álló villasor, a Nagyamerika. Ez a szabályos, közel kelet–nyugati, párhuzamos utcarendszerű, teraszosan elhelyezett kolóniaegyüttes legelegánsabbán megformált felső harmada. Az épületek külseje, továbbá az előttük elterülő parkok, kertek is azt mutatják, hogy magasabb beosztású személyeknek szánták. Az első öt épület kétcsaládos tiszt lakásnak, a hatodik négycsaládos tiszt lakásnak épült.

A házak bejáratok oldalának utcája családi házas beépítésű terület, a másik oldal fasorral szegélyezett hangulatos sétányra nézett. A sétány aljában található a Kisamerika kolónia. Az épületek tektonikus hatását hangsúlyozza az alul téglá, felül vakolt falfelületek alkalmazása. A helybéli kolóniák között szokatlanul nagy téglafelületek használatának oka – a tektonikus hatás érzékeltetésén túl –, hogy az alapincézett rész téglafalával a lejtő irányában teljesen kiemelkedik a földből. A mives tetőereszkításmasztsókkal bíró épületek osztásaiban a szimmetrikus homlokzatképzés szintén meghatározó.

Jelenleg az épületek nagy részének állapotára a folyamatos amortizáció jellemző, a pusztulás megállítása és az egységes tervszerű felújítás fontos feladat.

Munkás út

A Munkás úti kolóniák folyamatosan épültek át az idők során. Valaha itt volt a Régi és a Rendetlen kolónia és a Fürdősor is. Mai formája egyemeletes épületeivel 1941- 1942-ben alakult ki. Az úthálózati rendszer egyik szervező fő útvonala a Munkás út.

A területen 7 egyemeletes és 1 kisebb tömegű földszintes lakóépületet találunk. A házak kialakítása és térszervezése azonos, homlokzatuk az idők során itt-ott átépült, erkélyei sok helyen beépítésre, nyílászáró osztásai átépítésre kerültek. Sok esetben a földszinti lakások üzlethelységgé alakultak át, a funkció különbözőségét hirdető homlokzatfestéssel és előlépcsők kialakításával néhol ártottak a történelmileg kialakult szerkezet arculatának.

Kisamerika

Velence telepi házak

I/A-4 Gyártelepi központ

A településszerkezet meghatározó eleme a hajdani három község - Ózd, Várkony és Bolyok - közötti sík, mélyfekvésű területre épült Gyártelep, melyet az üzem által előidézett fejlődés eredményeként a települések körbe nőttek.

A Gyártelep a mai város szívébe került, a városszerkezet egyik legkarakteresebb elemévé vált.

Meg kell még említeni a Gyár út mentén elhelyezkedő intézménysort és épületegyüttest is, mint a településkép jellegzetes elemeit és védendő értékeit.

Az intézmények a Gyár út térségében szabadon állóan jelennek meg, illetve teljes intézményi tömbök alakultak ki.

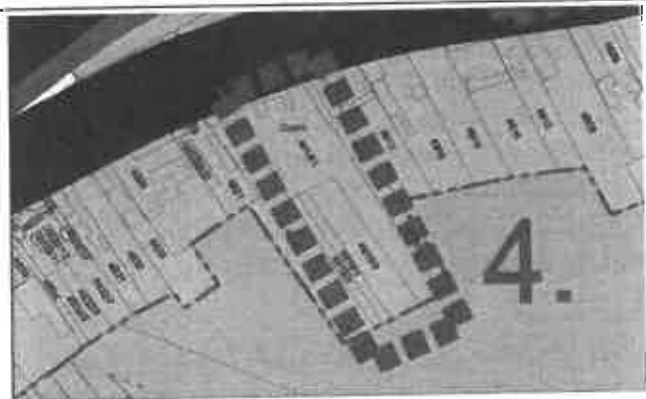
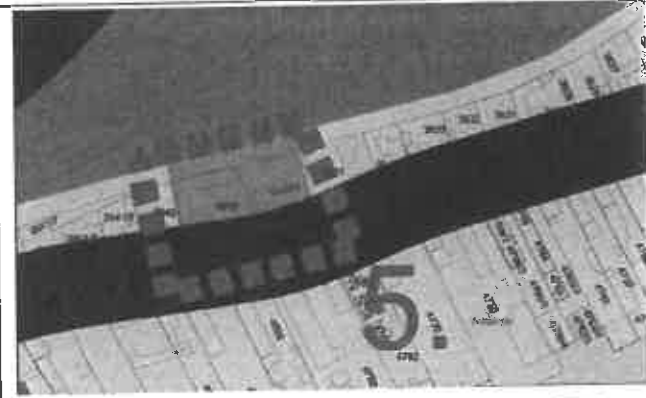
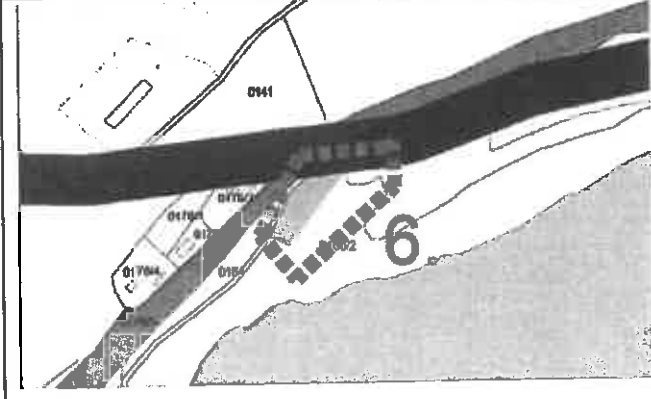
Ezen a területen található több műemléki védelemmel ellátott épület. Ilyen épület a Tiszti Kaszinó, az Olvasó, a Gyári Iskola, a Hivatalház, valamint a Váci Mihály utcai Evangélikus templom épülete is.

La	Sorszám	Helyrajzi- szám	Városrész	Utcanev	Ház szám	Leírás
2.	1.	12045	Susa	Susa út	2..	lakóépület
3.	2.	12019	Susa	Susa út	23-24	lakóépület
4.	3.	12021	Susa	Susa út	25.	lakóépület
5.	4.	5378	Ózd	Petőfi tér	1.	könyvtár
6.	5.	5272	Ózd	Ív út	2/1.	Római katolikus templom
7.	6.	5252	Ózd	Új telep		Református templom
8.	7.	5038	Ózd	Váci Mihály út		Evangélikus templom
9.	8.	5036	Ózd	Alkotmány út	2.	óvoda
10.	9.	7334, 7322, 7330	Ózd	Városház tér	1.	városháza
11.	10.	7378	Ózd	Lomb u.	2.	Görög katolikus templom
12.	11.	7371	Ózd	Lomb u.	1.	(volt) reuma kórház
13.	12.	6906	Ózd	Béke u.	1-3	kórház
14.	13.	7212	Ózd	Volny J. út	19.	vasútállomás
15.	14.	18726	Somsály	Somsály út	18	volt iskola épület
16.	15.	18729/1	Somsály	Somsály út	19.	lakóépület
17.	16.	18733	Somsály	Somsály út		templom rom
18.	17.	17027	Szentsimon	Barátság út	3.	plébánia
19.	18.	19086	Hódoscsépány	Csépány út	119.	Római katolikus templom
20.	19.	12001	Susa	Susa út		Református templom
21.	20.	11185	Ózd	Gyár út		volt Erőmű épülete
22.	21.	8359/1-4	Ózd	Árpád vezér út		lakóépület
23.	22.	18761	Somsály	Somsály út		templom
24.	23.	11267	Ózd	Gyár út		Iroda épület
25.	24.	11123	Ózd	Gyár út		Törzsgyár – Gyár út felőli fogadóépület
26.	25.	11067	Ózd	Gyár út		Törzsgyár – Gyár út felőli fogadó épület
27.	26.	5281	Ózd	48-as út	2.	zártosuló iroda épület
28.	27.	19085	Hódoscsépány	Csépány út	121.	védőnői szolgálat
29.	28.	19087	Hódoscsépány	Csépány út	117.	ÁMK
30.	29	18405	Hódoscsépány	Csépány út	216.	volt posta épület
31.	30.	11097/1	Ózd	Törzsgyár		Nagy Acélmű csarnok

Helyi egyedi építészeti értékvédelemmel védett épületek

A helyi védett épületek bemutatása légifotó segítségével

	<p>3. Az Ózd Bajcsy-Zsilinszky utcában található 5259 hrsz.-ú, volt Kék Acél Étterem több mint egy évtizede pékséggként funkcionál. Hasonló a helyzet a Gyár út 10/b alatti 5190/5 hrsz.-ú volt ÓKÜ telefonközpont, jelenleg ruhaipari üzem esetében is. Célszerű ezen területek övezeti besorolásának felülvizsgálata, és a tényleges funkcióhoz igazodó módosítása általános, de nem zavaró hatású gazdasági területbe, egységesen a teljes tömbben.</p>
	<p>4. Az Ózd Mekcskey út térségében található 4819/1 hrsz.-ú üzem megnevezésű ingatlan évtizedek óta ipari-szolgáltató célra van hasznosítva (hűtőgép javító üzem, nem zavaró hatású gazdasági - fémipari tevékenység, gépjármű javítás stb.). Célszerű annak felülvizsgálata és a falusias lakóövezetből a tényleges funkcióra való módosítása általános, de nem zavaró hatású gazdasági területbe.</p>
	<p>5. Az Ózd Mekcskey út térségében található 3638 hrsz.-ú volt óvoda funkciója megszűnt, ezért célszerű felülvizsgálni az ingatlan további hasznosításának megfelelő átsorolást Gksz övezetbe.</p>
	<p>6. Az Ózd Kiskapud térségében található állatmenhely (0165/2 hrsz.) bővítése indokolt lenne, melyet az üzemeltető is kérelmezett. Célszerű ennek felülvizsgálata és az övezeti besorolás ennek megfelelő módosítása az átadott telekalakítási vázrajz szerint.</p>

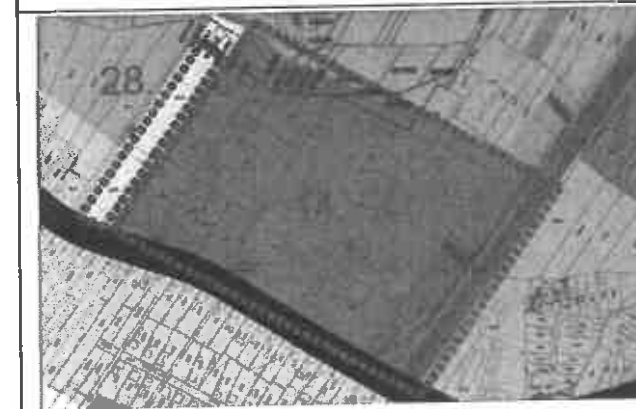
11. Az Ózd-Uraj Remete völgyből érkező élővízfolyás nyomvonala a Kárpáti utcánál az Uraj patak és környezete meder-rekonstrukciója során áthelyezésre került, ezért szükséges annak átvezetése az övezeti besorolás módosításával, lakóterület kijelölésével.

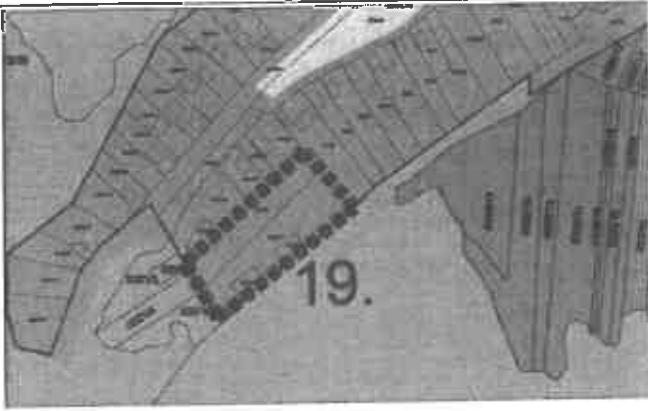
12. Az Ózd-Szentsimon Szurdoktető térségében lakóterület céljára kijelölt területrészt övezeti besorolásának felülvizsgálata indokolt az ilyen célú felhasználási igény hiánya miatt. Megvizsgálandó annak pld.: megújuló energia (napenergia) termelésére szolgáló területként történő hasznosítása, övezeti besorolásának ennek megfelelő módosítása. (04116/12 és 04116/20 helyrajzi számok)

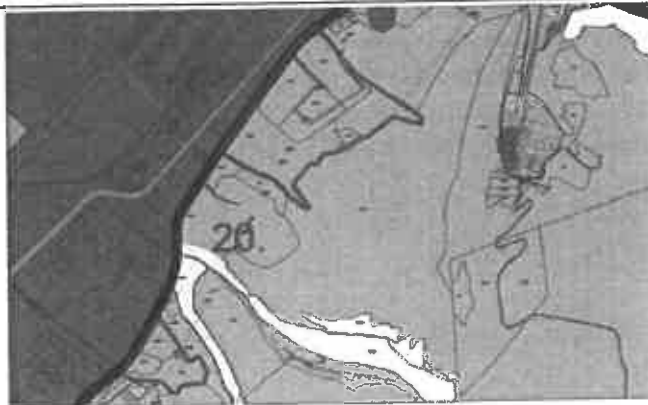
13. A Nemzetőr úti Óvoda az elmúlt években több alkalommal is fejlesztésre, korszerűsítésre került. Ennek keretében a telke is bővítve lett a mellette lévő közterületből, melynek átvezetése szükséges az övezeti besorolás vonatkozásában.

14. A Bolyki főúton a volt Ruhagyár területe és környezete ipari terület besorolású. A vele szemben, az út túloldalán lévő családi házas ingatlanok zavarásának mérséklése érdekében célszerű ezt felülvizsgálni, és legalább a lakóépületekhez legközelebb lévő ingatlanok (8831, 8832/13, 8832/14, stb. hrsz.) kerüljenek átsorolásra a környezetre kevésbé zavaró hatású kereskedelmi-szolgáltató gazdasági területre (Gksz).

19. Az Egyházvölgy végén D-i oldalon, a családi házzal beépített telkek mögött azon telkeket melyek szintén Kertvárosias lakóövezetbe (Lke) tartozó területet Védőerdő (Ev) területbe indokolt átsorolni, mivel ez a terület már teljes beerdősült.

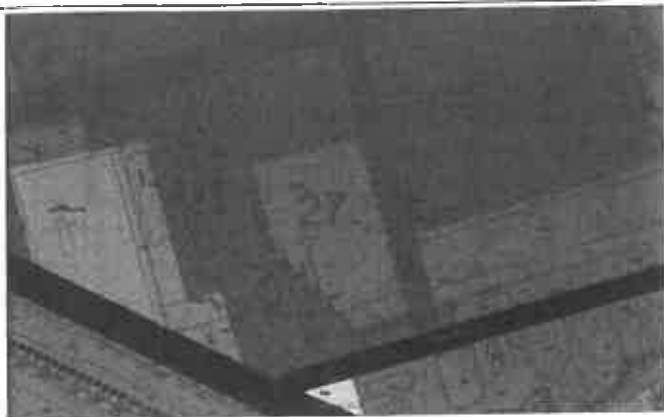
20. (22/1, 22/2.) A jelenleg nyilvántartott bányaterületek környezetében több olyan terület is található, mely alkalmas lehet homokbánya céljára. A besorolását ennek megfelelően célszerű meghatározni.

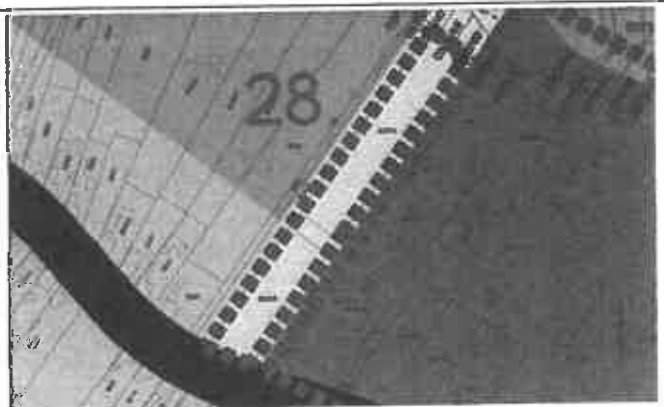
21. A Sárli telep ÉK-i részén lévő ingatlant Környezetbarát általános gazdasági területbe kell átsorolni. A Városközpont felé eső részen Gksz övezet kerüljön kijelölésre. A meglévő intézmények intézmény területben maradnak.

22. Volt hűtőtorony (Gyár út, 5187 hrsz.) területének felülvizsgálata, átsorolása központi vegyes területből nem zavaró hatású általános gazdasági területbe, védő zöldfelület biztosítása mellett.

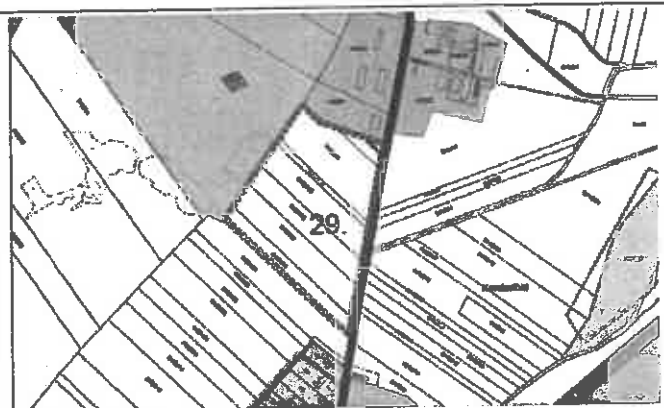

27. Törzsgyár területén belül egykori Finomhengermű területének átsorolása központi vegyes területből GIP2-SZ2 területbe, vagy annak megfelelő új szabályozású övezetbe. A terület a MaNDA további fejlesztési területei között nem szerepel, illetve időközben a használaton kívüli csarnokrész is teljes egészében lebontásra került.

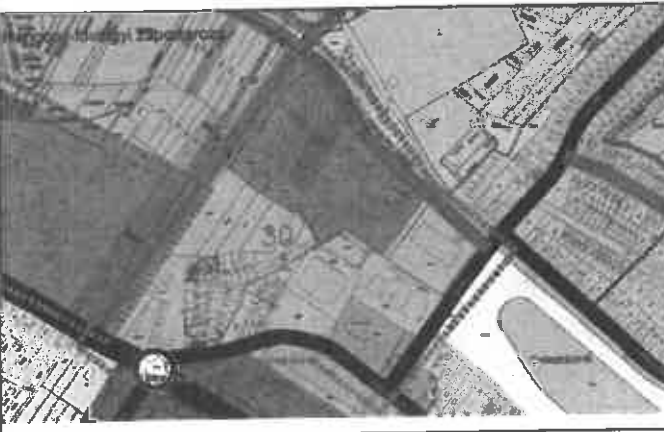

28. Bolyki főút 8832/8 hrsz.-ú terület KP1 közpark besorolásának felülvizsgálata, átsorolása forgalomképes Gksz területfelhasználásba, üzleti vagyonként történő hasznosításhoz.

A szabályozási terven kialakított utak maradjanak meg.

29. Szentsimon Major + 04024/30 és 04024/32 hrsz. napelem park kijelölése.

30. A Bolyki Tamás út 8695/3 helyrajzi számú ingatlan megközelítéséhez megfelelő út szabályozása szükséges, szélesíteni és egyenesíteni kell.

Név:	Nyilvántartási szám:	Információ forrása:	Lelőhely jellege:	Lelőhely kora:	Pozíciója:
Ózd – Kajla eleje	Új lelőhely	terepbejárás	telep	Árpád-kor, késő középkor	érintett
Ózd – Nagyverők alja dűlő	16180	adattár	telep	kora vaskor	50 m-es pufferzónán belül
Ózd – Center	16472	ásatás	urna	késő rézkor: badeni k.	pufferzónában
Sajópüspöki – Kötél alja	Új lelőhely	terepbejárás	telep	neolitikum	érintett
Sajónémeti – Lencse-szer	16280	adattár	telep	őskor	pufferzónában
Sajópüspöki – Lencse-szer	Új lelőhely	terepbejárás	telep	rézkor, vaskor, kelta	érintett
Bánréve – Berek	Új lelőhely	terepbejárás	telep	késő rézkor	érintett

5.2.2. Hatáselemzés a történeti településre, település- és tájszerkezetre,

A Településfejlesztési Konceptió a kontinuitás mellett a kedvező irányú változásokra helyezi a hangsúlyt. Kiemelten kezeli a kulturális örökség megbecsülését. A település egykori erős külső kapcsolatai helyreállítására és fejlesztésére kerül sor, térségének gazdasági és kulturális életében betöltendő aktív szerepkört szánva a városnak a térségi együttműködés keretében.

A hatáskör mellé intézmények befogadásával további településhálózati előre lépésre készül a város, meglévő közintézmény-hálózatának hasznosításával számolva és azokat fejlesztve. Zöldfelületi fejlesztései a városias szövetbe behatoló zöldékek visszaállítását célozzák. A múlt logikusan kialakított, a környezetre figyelmet fordítva telepített elemei újjáélednek a különféle zöld programok keretében, melyet folytatni szükséges.

A hatályos terveken jelölt, a település szétterülését fokozó lakóterületi fejlesztéseitől visszalépést terveznek, ezzel a szükséges szintre helyezik lakóterület kínálatát.

A 25. számú országos főútvonal tervezett felújítása a kialakult közlekedési vonalakat megtartja, azonban elkerülő szakaszokat is beiktat, figyelembe véve a hatályos Településrendezési terv vonatkozó tervezett nyomvonalait, de alkalmassá teszi a városi használatra is. Visszaadja a város lakossága számára az eddig döntően az áthaladók által használt tengelyt, illetve korszerűsítésre kerülnek a csomópontok és a folyópálya szakaszok is.

Gazdasági fejlesztésre kijelölt területek a meglévő gazdasági területek felhasználásával történnek. A település több helyszínen tervezett változtatások döntően nem érintenek régészeti lelőhelyeket. Ezek részben útépfítéseket takarnak, más részben beépítésre szánt területek kialakítását. A szükséges fejlesztések megvalósítása fontos feladat, emellett azonban kellő figyelmet kell fordítani az örökségi elemek védelmére is.

A katonai felmérésen szereplő állapot és a településszerkezeti tervben lefektetett elvek határozottan megjelenítik az eltelt időszak alatti változásokat. A különbség sokszor jelentős, hiszen nem egy organikus fejlődés magasabb szintjét érzékeljük, hanem egy tudatosan tervezett beavatkozás eredményét az iparterületek és a hozzá tartozó lakóterületi kolóniák és településközpontok megjelenését.

Mára a tervezett elemek és a hagyományos településszerkezet jelentik a település szövetét, lassan múlttá érlelve azokat. A védelem ezeket is megilleti. A lakótelepek, kolóniák között felnőtt növényállomány új színfolttal gazdagítja a települést, a természeti hatás háttérével.

A városias szövet és a természeti táj a beépítés határán is szinte összeér. A közvetlen érintkezés előnyöket és hátrányokat egyaránt tartogat. A védett területek közelsége biztosítja a város szétterülésének megakadályozását, természetes határt szab. Figyelmet kell fordítani a védett természetterületek puffer területekkel való elválasztására.

A Településfejlesztési Konceptió a fenntarthatóság elvét hangsúlyosan kezeli. Tudja, hogy a fejlődés nem a területi terjeszkedést jelenti, az élhető, szerethető város kialakítása a legfontosabb a meglévő területek rehabilitációjával és revitalizációjával.

A gazdasági szereplők látótere a környezettudatos szemlélet felé fordul, üzleti hasznot látva a klímatudatos magatartásban.

A zöldfelületi fejlesztésre helyezett hangsúlyok, a környezetbarát közlekedés fejlesztése, a környezetterhelés csökkentése a befektetőket vonzó városi környezet kialakítása felé tett lépésként fogható fel. Az energiahatékonyság a megújuló energiahasználat előtérbe helyezésével párhuzamosan jövőbe mutató stratégia, amely az életminőség javulását eredményezi.

5.2.3. Hatáselemzés a települési értékleitárban szereplő műemléki értékekre.

Ózd országosan védett művi elemei a helyi védett értékekkel kiegészülve kijelölik a város múltjának darabjait, struktúráit, egyedi arculatú részeit. Jó érzéssel tekinthetünk a kiemelt építményekre, hiszen megjelöltük őket, fennmaradásukért tettünk egy lépést.

A védelemmel azonban nem szeretnénk az építményeket egy múltbeli szerepre kárhozható.

A valamikori funkciójuk ismerete mellett meg kell találni számukra a mai és a jövőbeni szerepet is az a kedvező, ha integrálódnak a város életébe, a településszerkezeti helyzetüknek megfelelő funkciót betöltve. Nem szabad a múltban betöltött szerepkör és a ma neki szánt funkció jelentős eltérésétől megriadni. Ha élettelen nem töltjük meg az értékeket, szoborrá merevítjük azokat.

Nem hasznosulhat valamennyi múzeumként, az a kedvező, ha integrálódnak a város életébe, a településszerkezeti helyzetüknek megfelelő funkciót betöltve. Nem szabad megijedni a múltban betöltött szerepkör és a ma neki szánt funkció jelentős eltérésétől. Ha élettelen nem töltjük meg az értékeket, elveszítjük azokat.

A Településfejlesztési koncepció az értéket képviselő ingatlanok rögzítését felvette céljai közé, melyek között szerepel még az intézményi infrastruktúra fenntartható fejlesztése is.

Felhívtuk a figyelmet esztétikai jelentőségükre, a város életében betöltött történelmi szerepükre. A védelemmel kijelentettük, hogy ezek az épületek, emlékek nem helyettesíthetők, a jövő generációjának is látnia kell őket, hogy Ózd város egyediségét megadva, a hely identitását erősítsék. A védelemmel azonban nem szeretnénk az építményeket egy múltbeli szerepre kárhozható.

A Településképi rendeletben meghatározott értéket képviselő ingatlanok rögzítését a Településfejlesztési koncepció is felvette céljai közé, melyek között szerepel még az intézményi infrastruktúra fenntartható fejlesztése is. Ezek a célok mind összeköthetők az értékes ingatlanok hasznosításával, élettelen való megtöltésével.

5.2.4. A Településképi Arculati Kézikönyv és a Településképi rendelet hatásai

A Településképi Arculati Kézikönyv és a Településképi rendelet keretében Ózd város értékvédelmi elemeinek jóváhagyására is sor került.

Az alábbi meghatározó karakter típusok találhatóak a településen:

- Kétvárosias karakterű lakóterületek
- Kolóniák
- Önálló falusias karakterű lakóterületek
- Lakótelepek
- A városközpont területei,
- Ipari gazdasági területek
- Különleges zöldterületi intézményterületek

Az alábbi meghatározó védelmi típusok találhatóak a településen:

- helyi területi építészeti értékvédelemmel védett területek,
- helyi egyedi építészeti értékvédelemmel védett épületek, valamint
- helyi védelem alatt álló műalkotások.

A Településfejlesztési koncepció a védett karakterjegű területeken túl gondot fordít a város egészének arculatára. A kolóniák felújítása, a szlömösödés megállítása, a barnamezős terület

6. AZ ÉRTÉKVÉDELMI TERV

6.1. AZ ÉRTÉKLELTÁRBAN SZEREPELTETETT ÉRTÉKEK MEGŐRZÉSÉT BIZTOSÍTÓ KÖVETELMÉNYEK

A kárenyhítés lehetősége, költsége, illetve ellentételezésének lehetőségei

A település kulturális öröksége sérülékeny, meg nem újuló erőforrás, amelynek minden egyes eleme feltétlenül megóvándó, ezért azok elhelyezkedését, védelmét a vonatkozó Településfejlesztési koncepcióban prioritásként szükséges figyelembe venni.

Az értékek meghatározása és tudományosan megalapozott rangsorolása

A régészeti örökség felmérését az adatszolgáltatások központi adatbázisa, valamint az örökségvédelmi hatástanulmány terepbejáráson alapuló régészeti tervfejezete biztosítja. Az értékek meghatározása, a fenti adatforrások használata miatt, a tudományosan megalapozott rangsorolást követi.

A műemléki értékek 2017. augusztusi állapotot tükröző adatait a Miniszterelnökség által vezetett, a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény szerinti központi, közhiteles nyilvántartás, valamint a megfelelő tudományos adatbázis alapján készütek.

A helyi művi értékek besorolásánál a Településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet helyi védelemről szóló 23/A-23/D §-ok előírásait követtük. Javaslatunk helyi területi védelem (területek, terek, utcaképek) és helyi egyedi védelem (épület, építmény, szobor, emléktábla, kereszt, fészület, síremlék) alá tartozó elemeket tartalmaz. Ózd város Településképi Arculati Kézikönyve és Településképi rendelete jóváhagyásra került.

Az értékleltárban szerepeltetett létesítmények értékeinek megőrzését elősegítő szempontok és követelmények

- A Miniszterelnökség az előzetes véleményezési fázisban az alábbi adatszolgáltatásokat biztosította, a zip formátumban elektronikusan átadott tudományos adatszolgáltatás felhasználásra került.
 - A védett ingatlanok térképi megjelenítését, a területi lehatárolás módját a terv munkaközi állapotában a Borsod-Abaúj Zemplén Megyei KH Miskolci Járási Hivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatalával egyeztetni szükséges.
- [A településrendezési eszközök véleményezési eljárása során gondoskodunk a kéréseljesítéséről.]
- A védett régészeti területek és lelőhelyek térképi megjelenítését, a területi lehatárolását és az ezekkel kapcsolatos teendőket az Örökségvédelmi hatástanulmány régészeti tervfejezete tartalmazza.

Az érték védelmét szolgáló egyedi vagy sajátos szabályok

A régészeti lelőhelyek, valamint a műemlékek szabályozásáról a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény gondoskodik.

A helyi értékek védelmével kapcsolatos részletes szabályozásra önálló Településképi rendelet született.

A Településképi rendelet- kijelölte a helyi védelem fajtáit, rögzítette a helyi védetté nyilvánítással, vagy annak megszüntetésével kapcsolatos eljárásokat, rendelkezett a védett értékek nyilvántartásáról, fenntartásáról és hasznosításáról, döntött a védett értékek fenntartásának támogatásáról, rendelkezett a védett értékekre vonatkozó sajátos előírásokról, valamint beazonosította a helyi védelem elemeit.

A szabályok be nem tartása esetén bírság kiszabására is lehetőség van, illetve kötelezési eljárás indítható.

Munkánkban értelemszerűen kizárólag a település régészeti értékeivel foglalkozunk. A törvény által előírt kötelező tartalmi elemeket kiegészítettük a régészeti lelőhelyek meghatározására és értelmezésére vonatkozó szakmai kritériumokkal. Így a dolgozat az alábbi egységekből áll össze:

Tartalom

Földrajzi bevezetés	3
Régészeti értékleltár.....	5
A Herman Ottó Múzeum I-XXIII-ig számozott leltárkönyveinek adatai.....	9
Régészeti kutatási jelentések	9
Ózdi lelőhelyek korrigált topográfiai adatai.....	10
A hivatalos nyilvántartásban téves helyen szereplő lelőhelyek pontosítása	10
Az adattári dokumentumok és id. Dobosy László feljegyzései alapján azonosítható, a nyilvántartásban nem szereplő lelőhelyek.....	18
Biztosan nem korrekt módon ábrázolt lelőhelyek, melyeket a dokumentumok hiányában nem tudunk pontosítani.....	20
Dobosy 1995-ben említett, de pontosan nem beazonosítható lelőhelyek.....	22
További a régészeti lelőhelyek területét érintő megjegyzések:.....	22
Az ózdi régészeti kutatások története.....	26
Településtörténet.....	27
A vizsgált területre vonatkozó térképes adatok.....	38
A településrendezési tervben változással érintett területek régészeti adatai a fentebbi adatok és a 2019 július 13-án végzett helyszíni szemlén megfigyelték alapján.....	42
Irodalom:	49

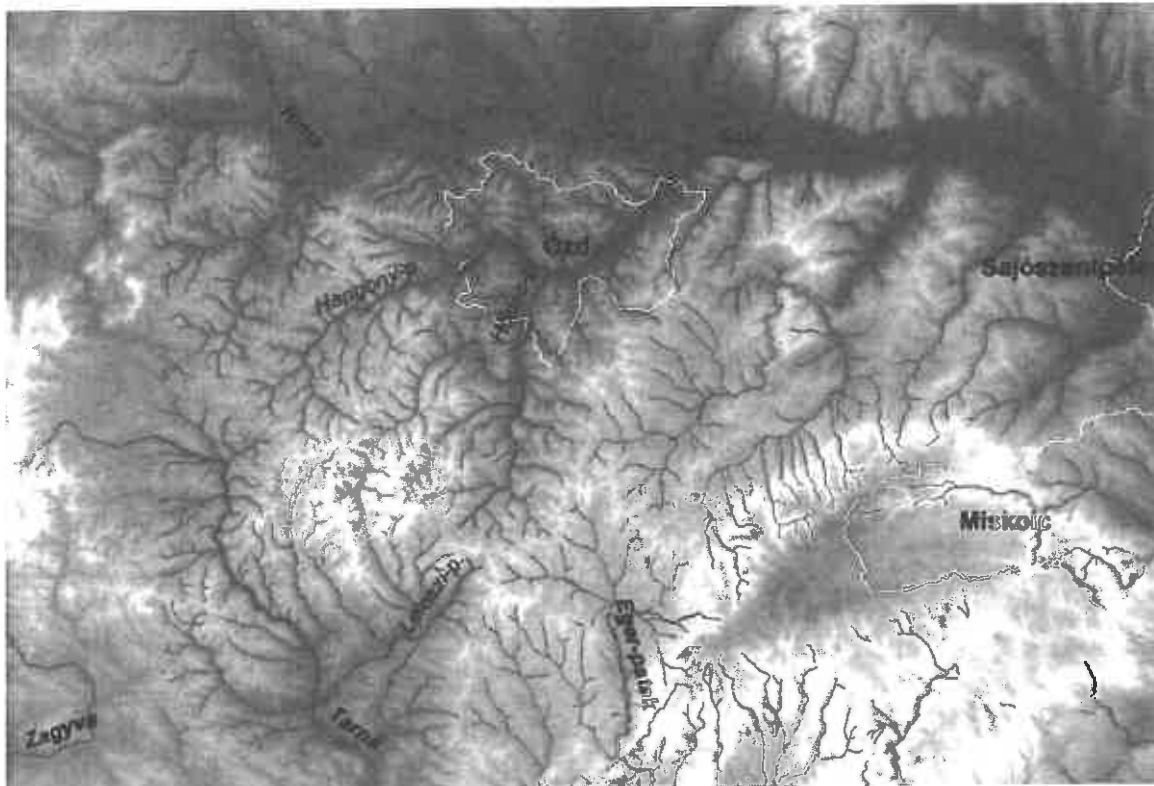
Földrajzi bevezetés

Ózd a Sajó völgyének legnyugatibb részén, délnyugati irányban elágazó, hosszan elnyúló völgyben, a Hangony völgyében fekszik.

A település tágabb kapcsolatrendszerét a folyóvölgyek határozzák meg: A Hangony-patak Ózdot elhagyva ömlik a Sajó-folyóba. A Sajó-folyó völgye az egyik meghatározó útvonal e területen. A Sajó és a Rima a Kárpát-medence központi és északi, hegyvidéki területeivel, tovább haladva a Dunajecce a Kárpátokon túli területekkel, míg a Hangony-, Hódos-, Leleszi-patakok a Tarnával és a Tisza-folyó vízgyűjtő területével, a Kárpát-medence belsejével biztosítja a kapcsolatot.

A város mai területén a 20. század elején még hét másik község is volt Ózdon kívül. 1940-ben kebelezték be Ózd Bolyok és Sajóvárkony községeket, majd 1949-ben nyerte el a városi rangot. A további öt települést (Center, Hodoscsepány, Susa, Szentsimon és Uraj) 1978-ban csatolták Ózdhoz. 1999-ben a város egy része, Farkaslyuk önálló községgé alakult.

„A Centertől Szentsimonig terjedő 9 km-es vonalon jobbról-balról sűrűn folynak patakok a Hangonyba. A Dobó (Ladány) -, Hétes-, Ózd (Farkaslyuk)-, Cipó-, Hódos (Arló)-patak jobbról, balról pedig az Uraj-, Szenna- és a Gálvölgyi patak. Nyugatra még Pálvölgye-, keletre Kajlavölgye-patak folyik a Hangonyba. Így a Hangonyon kívül 10 patak és több forrás biztosította a vidék bő vízellátását, és határozta meg kapcsolatrendszerét.

E területet átszelő és a település irányát megszabó Hangony patak 160-170 m tengerszint feletti magasságából helyenként meredeken, de legtöbb helyen teraszokat képezve, lankásan emelkedik ki a folyóvölgyet szegélyező dombvidék. A környék legkiemelkedőbb pontjai a Hétesfő (397m) és a Somsályfő (385m).

A völgy 9 km hosszúságban húzódó része tartozik ma Ózdoz és folytatódik északkeleti irányban a Sajó Völgyéig, nyugati irányban pedig a hosszan elnyúló Hangony völgyében.

A gyárváros kialakulásával szabályozták a Hangony-, Farkaslyuk- és Uraj völgyi patak medrét és feltöltötték a gyárterületen és a Sári telep helyén húzódó mocsarat. A 60-as évek végén pedig feltöltötték a sajóvárkonyi réten a Hangony bal partján húzódó mocsaras részt. (Dobosy é.)”

Régészeti értékleltár

A hivatalos lelőhely-nyilvántartás Ózd határában 44 régészeti lelőhelyet ismer. További 7 régészeti lelőhelyet lehetett lehatárolni irodalmi és egyéb régészeti adattári kutatások alapján.

Vannak olyan régészeti lelőhelyek, melyeket ismerünk ugyan, adattári, vagy irodalmi hivatkozásokból, de helyük nem beazonosítható.

E három csoportba sorolható régészeti lelőhelyek listája az alábbi:

sor-szám	nyilvántartási szám	név	védettség	jelenség	korszak	HOM Rég. Ad. irodalom	HOM Ltsz	megjegyzés
1	16177	Bánszállás	sz	település	vaskor	284-68, 295-68		
2	16179	Katona József út/Cipópusok	sz	település	őskor	1234-1975		módosítva
3	16180	Nagyverőrk alja dűlő	sz	település	vaskor	291-68, 295-68, 799-69		
4	16181	Kajla fő	sz	település	rézkor	291-68 292-68 295-68		módosítva
5	16182	Borbáseleje dűlő	sz	település	császárkor	291-68 293-68 295-68		Adatlapon Kajla völgy névvel

							73.11.719-723. 73.11.737-738. 73.11.746 73.11.750-768 73.11.775-794 73.11.797-877 73.11.879-887.	
15	16193	Március 15. út 52	sz	sír	ismeretlen kor	287-68		
16	16194	Béketelep/kenyérgyár fölött	sz	sír	kelta	289-68		
17	16195	Zrinyi utca 1	sz	település	vaskor	709-68		módosítva korszak is
18	16196	Szálás hegy	sz	település	neolitikum középkor	275-68	73.11.487-489. 73.11.490.	korszak is módosítva
19	16197	Búzásölgy dűlő/Bolyok Zsidótemető	sz	település	újőkör	276-68 295-68		névváltozást módosítani
20	16198	Sajóvárkonyi kápolna	sz	település temető	kelta avar	277-68 295-68	63.23.1	módosítva
21	16199	Dobó István út	sz	település	rézkor?	278-68 295-68		módosítva Dobó István út 94, 96
22	16201	Kistói dűlő	sz	település	rézkor vaskor	282-68 295-68		módosítva
23	16202	Derítő telep	sz	település	római kor népvándorláskor	283-68 295-68 5688-15	63.38.1-4	
24	16203	Csapod alja/Bolyki telek	sz	település	római kor	285-68 295-68		ok névmódosítás
25	16204	Kohászati Művek	sz	szórvány	ismeretlen kor	288-68		Ércpörköldé
26	16206	Biben völgy	sz	település	ismeretlen kor	779-69		
27	16207	Szentsimon-Kenderföldek	sz	szórvány temető település	rézkor szkíta római kor népvándorláskor	2076-89 2106-90 2214/a-1991 2216-91 2282-93 2372-94 3280-02		
28	16208	Bika pad	sz	település	ismeretlen kor	2372-94		
29	16209	Bakortvány tető	sz	szórvány	ismeretlen kor	2372-94		
30	16210	Szilaja	sz	település	ismeretlen kor	377-68 2372-1994		módosítva
31	16211	Kertmegi dűlő	sz	település	ismeretlen kor	779-68 2372-94		módosítva György 2009 Szentsimon ÉNy-i területére

Az adatbázisban nem szereplő lelőhelyek							
		Tanácsköztársaság út – ma Kőalja út 102, 104, Kőalja, Holló telek		urnasír	bronzkor, Kyajtice kultúra –	1388-78	új poligon berajzolva
		Kőaljai kertek, Tanácsköztársaság út 76-82		urnasír	vaskor	3433-63 Dobosy 1969, 20	feltehetően azonos az előző adattal
		Ságvári Endre telep 32-36 – Újtelep 32-36		település	őskor, középkor	290-68	új poligon berajzolva
		Pipis hegy alja/ Dobó István út 57, 59, 61			vaskor	279-68	új poligon berajzolva
		Malinovszki úti telep (Tábla)		sír	Árpád-kor	280-68	új poligon berajzolva
		Center, Temető			népvándorlásokor?	Dobosy 1995	új poligon berajzolva
		Írvölgy eleje-kertmegi dőlő		település		2372-94	új poligon berajzolva
Nem beazonosítható lelőhelyek							
		Kerekhegy			rézkor Baden		helye nem azonosítható be
		Bolyki főút mellett		település		1041-74	helye nem azonosítható be
		Úraj-Bükkalja			rézkor Baden	Rozsnyói	helye nem azonosítható be
		Urajtól északra 0,5 km-re			népvándorlásokor	Rozsnyói	helye nem azonosítható be
		Center- Tóth Ede útról				Dobosy 1995	helye nem azonosítható be
		Center, elhagyott bányabejáratnál			50 cm hosszú kardot	Dobosy 1995	helye nem azonosítható be

A Herman Ottó Múzeum I-XXIII-ig számozott leltárkönyveinek adatai

A Herman Ottó Múzeum régészeti leltárkönyvei sok esetben egy-egy ismert régészeti lelőhelyre, illetve múzeumba került leltre vonatkozóan az egyedüli információt tartalmazzák, ily módon nem mindig állnak átfedésben a Régészeti Adattár dokumentumaival.

Ózd közigazgatási határát érintő leltárkönyvi bejegyzések listája a fenti táblázatba beépítve látható.

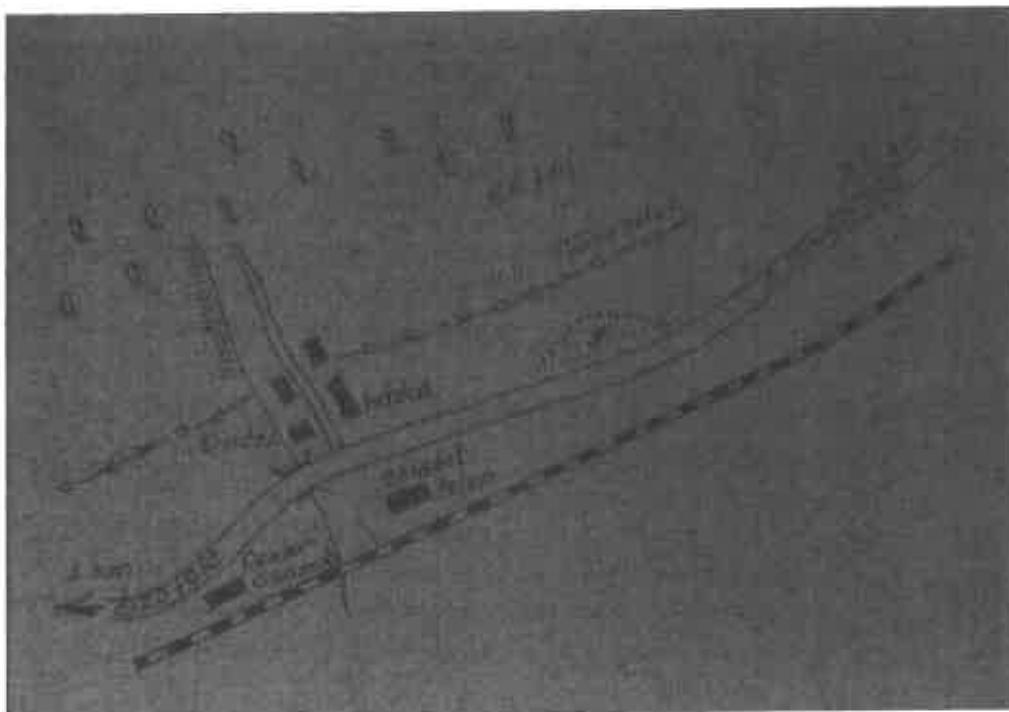
A leltárkönyvi bejegyzések nem tartalmaznak olyan adatot, mely további lokalizálható régészeti lelőhelyre vonatkozna. Az ózdi Gábor Áron múzeumnak a Herman Ottó Múzeumba átkerült leletei között nagy mennyiségű lelőhely nélküli tárgy található, ezek előkerülésének területi lokalizálására azonban már nincs mód.

Régészeti kutatási jelentések

A Herman Ottó Múzeum évkönyveiben 1957-től 1992-ig a múzeum régészeti kutatásai éves jelentésekben jelentek meg. Majd a jelentések 2006-tól újra megtalálhatók az évkönyvben. Az 1998-tól 2014-ig kiadott Régészeti kutatások Magyarországon című sorozat szintén éves bontásban teszi közzé a kutatott területek jelentéseit. Ez utóbbi kötetekben nem található ózdi említés.

Ezek között a következő ózdi említéseket találhatjuk.

név	megjelenés	jelentőség	kutató
-----	------------	------------	--------

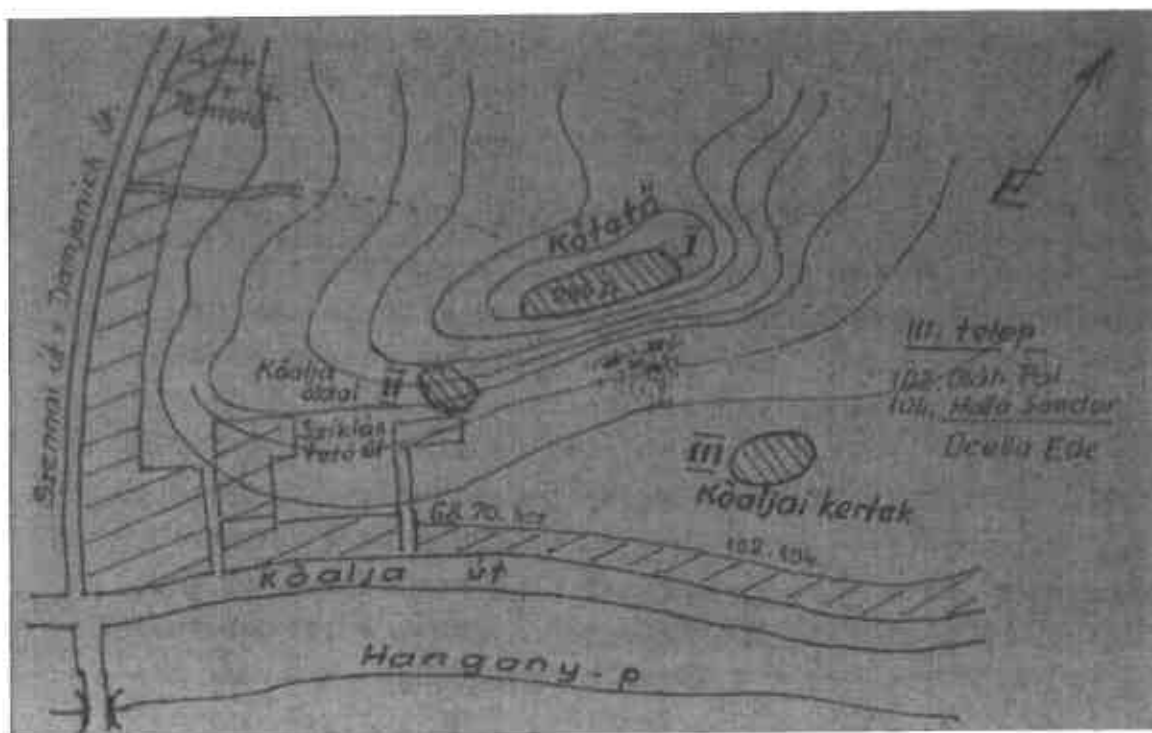

A terület ma Csemetekert.

A lelőhely Sajópuszti közigazgatási határához tartozik.

2, Ózd-Kőalja tető/Kőtető (16184)

A terület legismertebb és kiemelten védett régészeti lelőhelye a területi viszonyoknak megfelelően teljesen rossz irányban van feltüntetve. A lelőhely kiterjedése K-Ny-i irányú és nem az erősen meredek oldalú É-D-i poligon a helyes

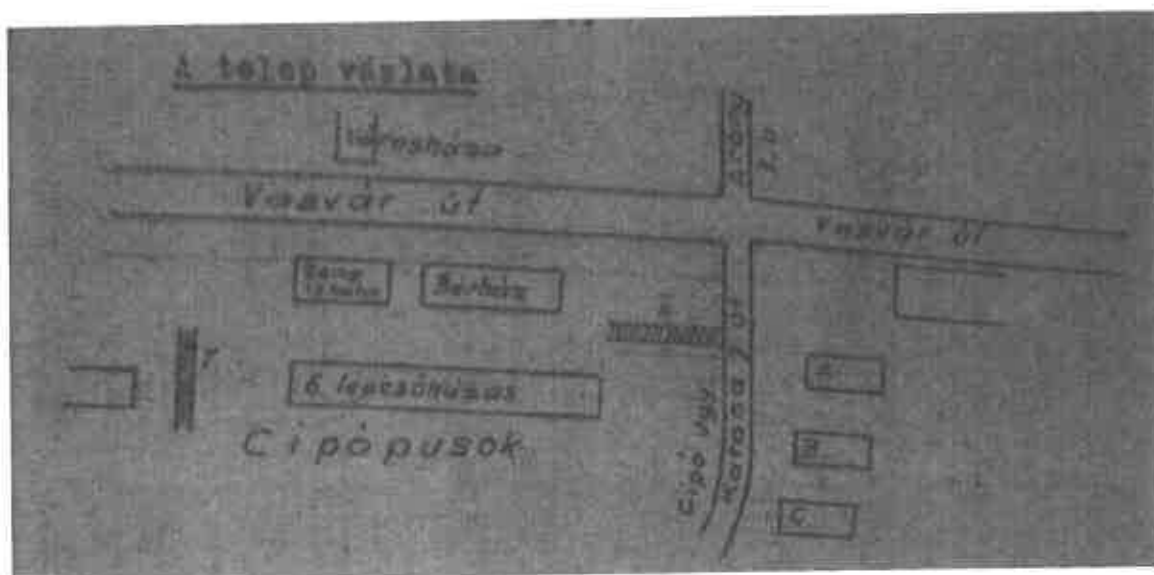
5, Kajlafő (16181)

Az eredeti poligonhoz képest azonos helyen, de kiterjedésében pontosítás történt.

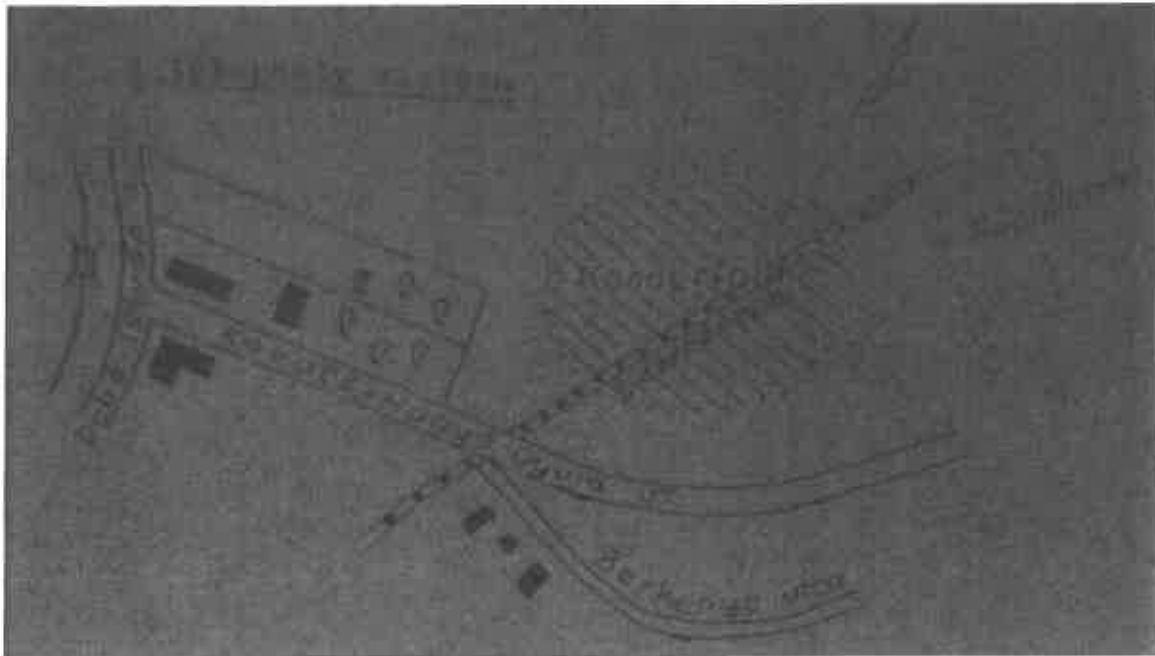
6, Katona József út /Cipópusok dűlő (Vasvár pusztja területén) (16179)

A lelőhely helyzete a térkép vázlatnak megfelelően módosítva. Dobosynál kora vaskori lelőhely, a nyilvántartásban általános őskor besorolás szerepel. A Dobosy kézirat rajzai alapján pontosabb meghatározás nem lehetséges.

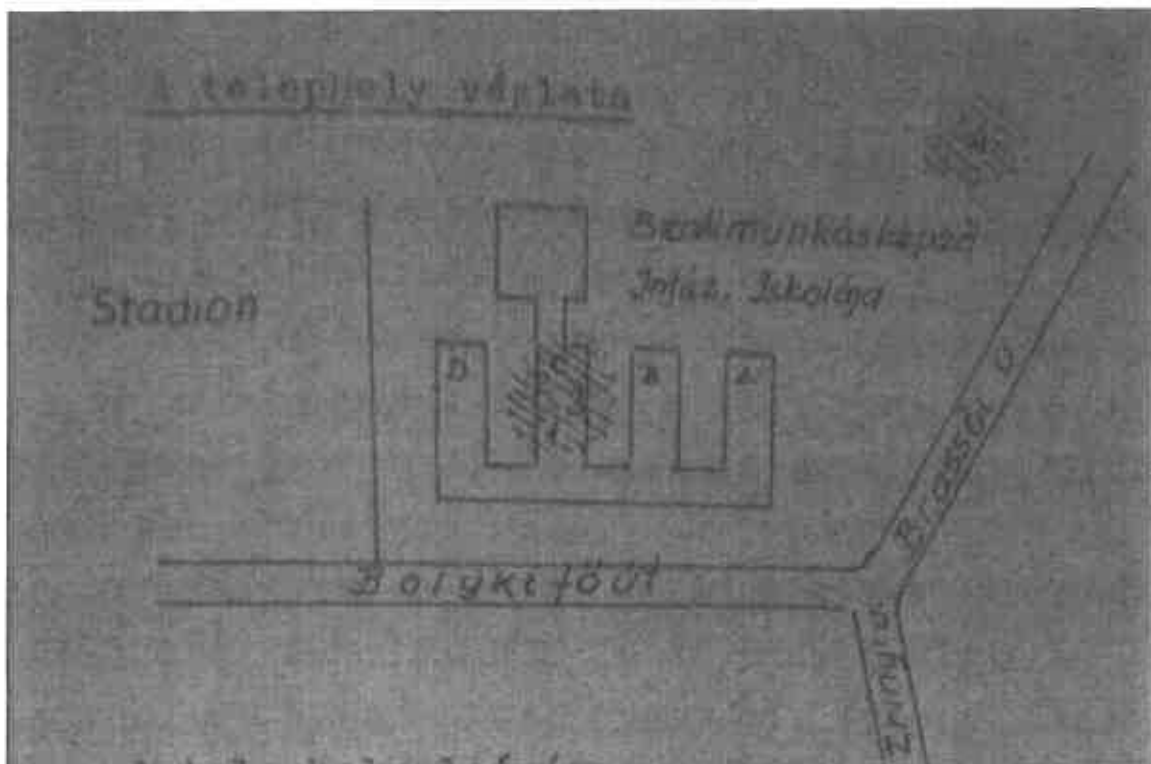
9, Kenderföld (16188)

A lelőhely helyzete a térkép-vázlatnak megfelelően módosítva. Vaskor.

10, Pap földek/Szakmunkásképző iskola (16191)

A kéziratban az iskola egyik szárnyának építésekor előkerült anyag mellett az iskola udvarán előkerült leletekről is szó esik. Ennek értelmében a 16191 poligonját növelni kell. Az így megnövelt poligon magában foglalja a -ös lelőhelyet, mely azonban rossz helyre került berajzolásra. Ennek módosítása után a két poligon az út eltérő oldalára kerül.

13, Kertmegi dűlő

A lelőhely azonosítása a térképvázlat ellenére is nehézségbe ütközik. A lelőhely leírása említi, hogy a területe a Szent István út zárja.

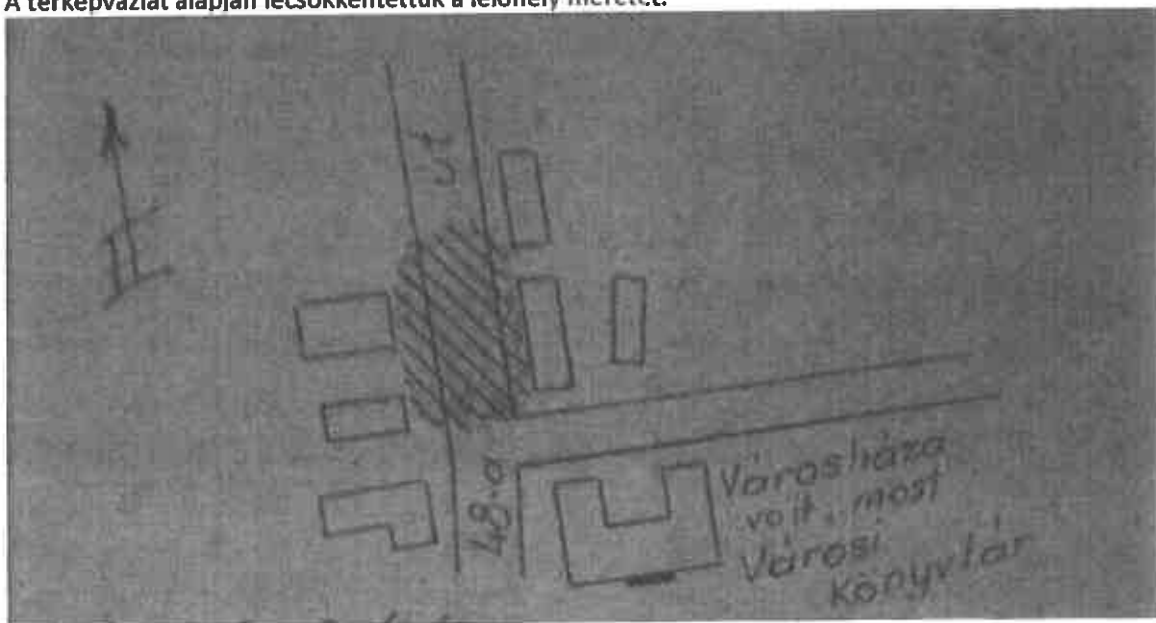

A térképen ábrázolt kolerás temetőről annyit tudunk, hogy a Biben hegy oldalában volt. Így nagy valószínűséggel rajzoltuk csak új helyre a lelőhely poligonját.

14, 48-as út (16183)

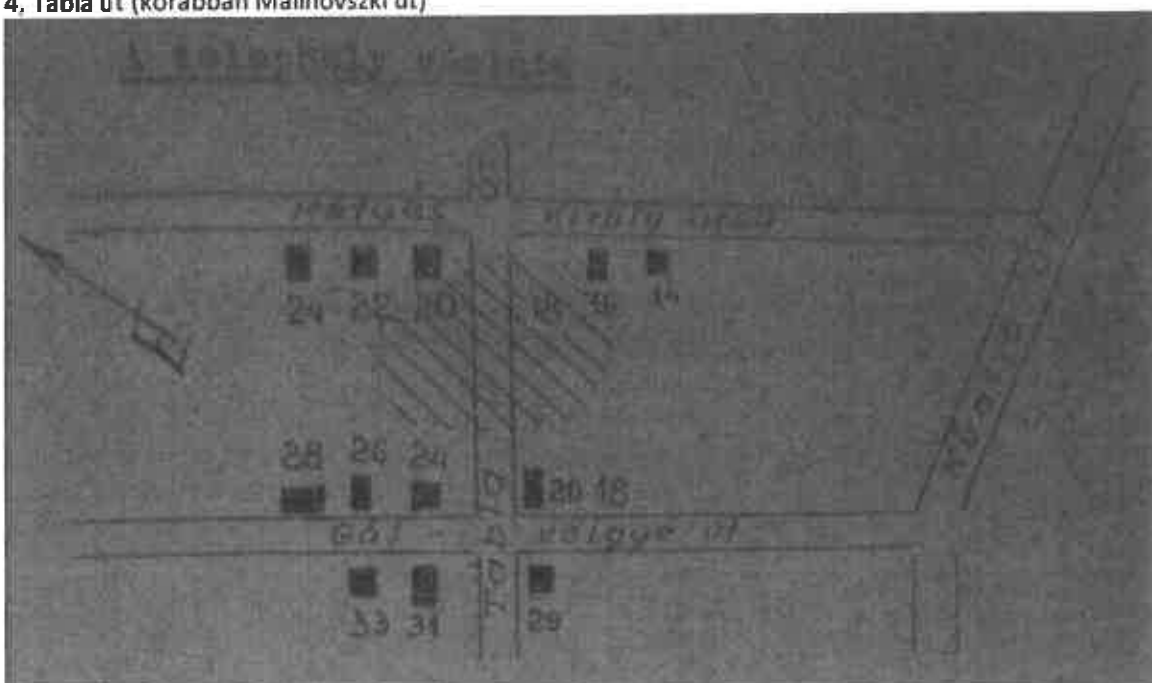
A térképvázlat alapján lecsökkentettük a lelőhely méretét.

K. Végh Katalin azonosítása alapján késő vaskori.

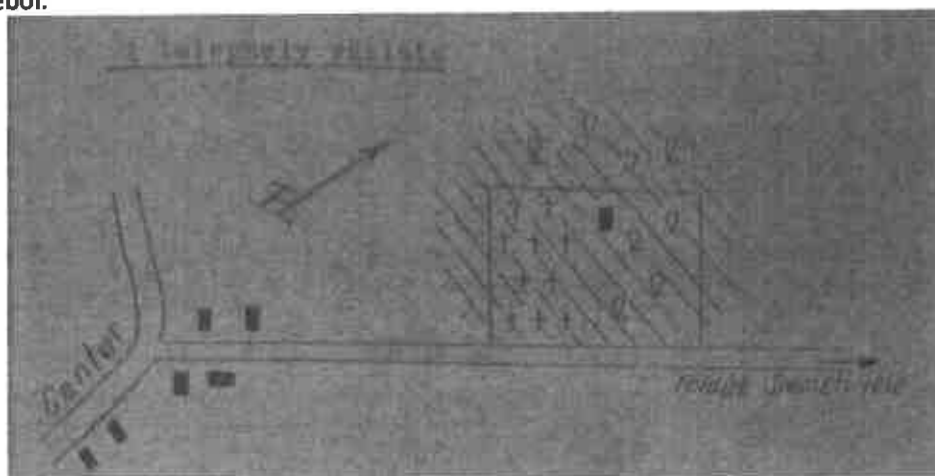

4. Tábla út (korábban Malinovszki út)

5, Center, temető

Dobosy kéziratában népvándorláskorinak meghatározott, jellegtelen leletanyag, a Centeri település temetőjéből.

A dokumentum a továbbiakban ismerteti a telephelyek vázlatrajzát, leírását és a talált leletek leírását és rajzait.

1. Bika-völgy vagy Bika-pad. Az Ir-patak völgyét a Rigómáj-tető Ny-i oldalától Bika-völgynek nevezi a lakosság. A völgy kezdetén, a patak jobb oldalán régészeti telep húzódik. 1992 decemberében Füle Lóránt paticsdarabot, nagy mennyiségű cseréptöredéket gyűjtött.

2. Bakortvány-tető. A falutól ÉNy-i irányban, K-Ny-i fekvésben húzódik a Rigómáj-tető 287 m magaslattal. Az 1 km hosszúságú hegyvonulat K-i, 285 m-es csúcsát Bakortványtetőnek nevezik. A falutól légvonalban kb. 800 m-re van, a Forgógödre fölött. Füle Lóránt két hullámos díszítésű edénytöredéket és egy golyók öntésére szolgáló öntőformát talált.

3. Szilalja (népiesen Szilaja). ÉK-re a falutól mintegy 1,5 km-re, a Hangony-patak régi medre felett 6-8 m-re kiemelve, kiterjedt sík terasz alakult ki a Szilaja-Hegyese lábánál, a Vaskapunak nevezett völgyrészszel szemben. Ezt a helyszínt Lovász Emese, Koós Judit, Révész László és Wolf Mária több esetben felkereste. A telepről nagy mennyiségű edénytöredék származik.

4. Kenderföld, vagy Alsó-homokbánya. A falu ÉK-i végén lévő temetőtől kezdődő s a Hangony-patak régi medre fölött húzódó keskeny területet nevezik Kenderföldnek, itt 1940-es években Rozsnyói Márton már felismert régészeti telepet. Edénytöredékeket talált itt. Népvandorlaskorúnak minősítette, később ismeretlen korúnak nevezte. 1964-ben Dobosy László cserepeket talált, K. Végh Katalin neolitikus korúnak minősítette. — *Ez utóbbi adat a zsidó temető melletti homokbányára vonatkozik. Itt valószínűleg a két homokbánya adatai keveredtek.*

A dűlőnek a hangonyi-patak felé eső szélén homokbányát nyitottak, ahol a miskolci múzeum régészei ásást végeztek.

5. Irvölgy eleje-Kertmegi. A régi falu DNy-i végén, a Hangonyt Szentsimonnal összekötő műúton lévő híd alatt halad keresztül az Ir-patak. A hídtól ÉNy-i irányban mintegy 50 m-re a patak bal partján kezdődő teraszon kiterjedt régészeti telep fekszik. Edénytöredékek, paticsok, bronz kartekecsek és fülbevalók voltak a lelőhelyen. — *új poligont rajzoltunk hozzá*

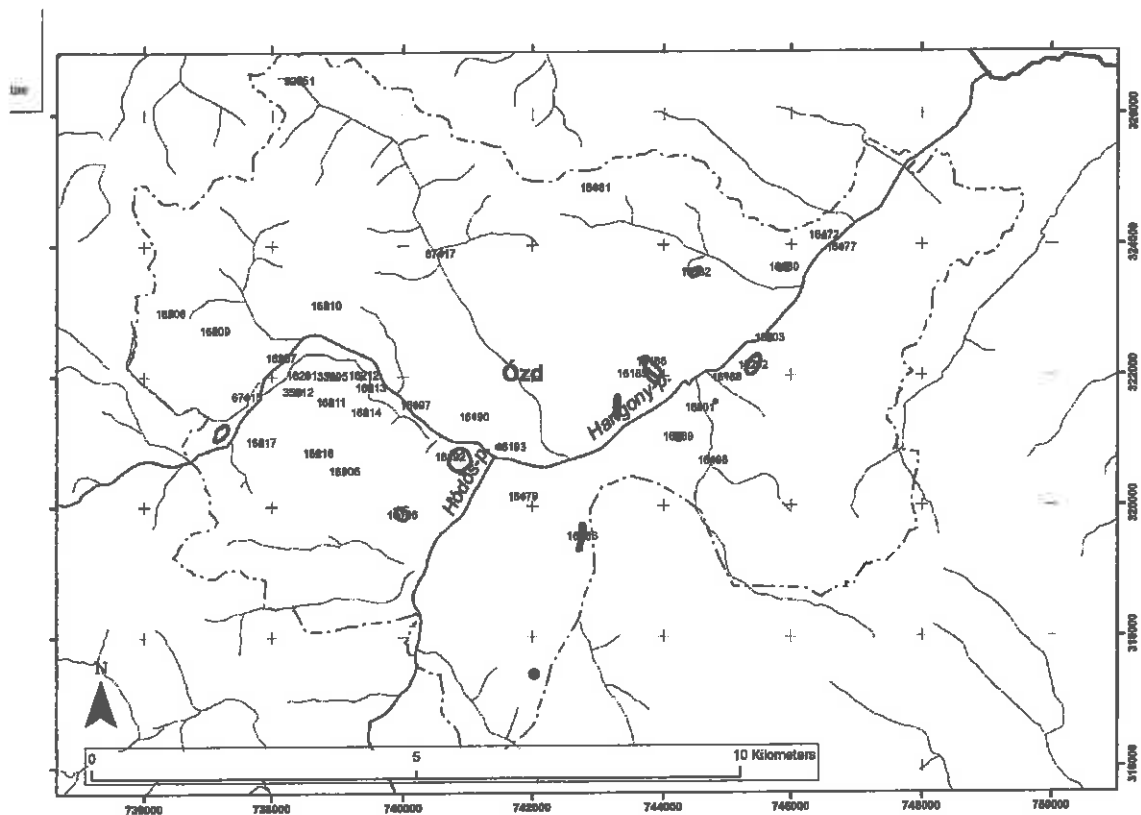
6. Vizslás. A községtől ÉK-i irányban, az áthelyezett Hangony-patak jobb partján a Dombaljától a Bolyok területe mellett lévő MÉH telepig kiterjedt régészeti telep húzódik. 1940-es években Rozsnyói Márton edénytöredékeket gyűjtött itt. Régen itt homokbánya volt. Később is sok edénytöredék került elő, vaskoriak, és sokban egyezők a Kenderföld e korból származó leleteivel. — *Dobosy 1995 alapján pontosan azonosítani lehetett, ez azonban nem felel meg az itteni leírásnak*

7. Szurdok-oldal, Szardóka dűlő. Az Ózdról Szentsimonba vezető műút-ma Szentsimoni út-Szardóka dűlőn áthaladó legmagasabb részét Szurdoknak nevezik. A Szurdok-tető É-i irányban egy lankás dombháttal ereszkedik le a Hangony-patak melletti rétre. A dombhát alján, a rét szélén félkörben egy régi földút vezet. A dűlőút fölötti lankás domboldalon 1964-ben talajelszíneződés mutatkozott, a talált edénytöredékeket K. Végh Katalin középkori, 14. Sz-inak minősítette. — *A Szurdóka dűlő a műúttól délre található.*

8. Szurdok-tető. Az Ózdról Szentsimonba átvezető mostani makadám elődjének építésekor, 1907-ben a legmagasabb terep levágásakor, a Szurdok kialakításakor csontvázakat találtak. Később házalapozásokkor több sírra bukkantak. Feltételezhető, hogy a Szurdok-oldal középkori lakótelepének temetkezési helye lehetett itt. — *feltehetően a35612-vel azonos*

9. Paptag, Újtelep, most Károlyi Mihály utca. A régi falutól Ny-ra elterülő szántóföldet, a Paptagot 1949-ben felosztották házhelynek. Az egyik házhelyen hamuval kitöltött vermet találtak. — *feltehetően azonos a 75133-as lelőhellyel*

10. Kertalja, most Liget utca. A kertek alatt az Ir-patak jobb oldalán, a malom fölött alapítás közben egy urna került elő, és több edénytöredék. — *területileg szintén a 75133 lelőhelyhez kapcsolható*

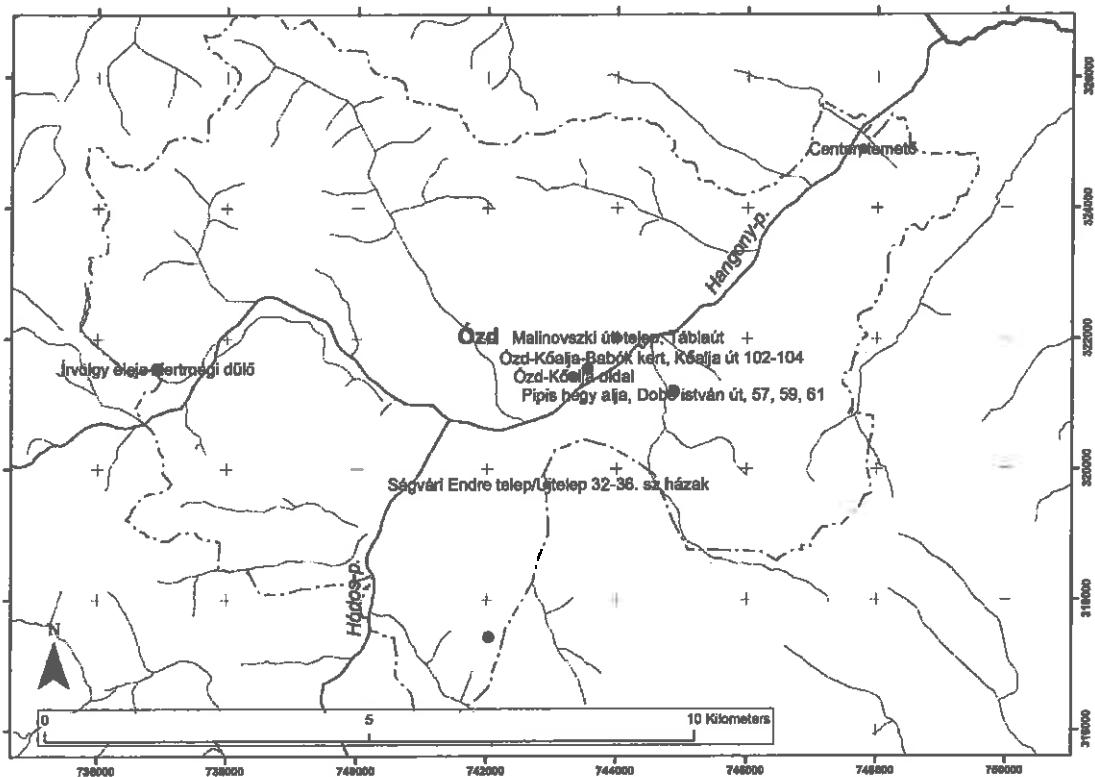
Fenti kutatások alapján a hivatalos lelőhely nyilvántartásban szereplő régészeti lelőhelyek elhelyezkedése 18 esetben módosítandó, mert ezek rossz helyre lettek bejelölve.

E lelőhelyek az alábbiak:

LELŐHELY NÉV	LH_AZONOSÍTÓ SZÁM
KENDERFÖLDEK	16188
PAP-FÖLDEK	16191
ZRÍNYI ÚT 1.	16195
VIZSLÁS	16212
KERTMEGI-DŰLŐ	16211
SAJÓVÁRKONYI KÁPOLNA	16198
DOBÓ ISTVÁN ÚT	16199
KISTÓI DŰLŐ	16201
SZENTSIMON-KENDERFÖLDEK	16207
KATONA JÓZSEF ÚT	16179
KAJLA FŐ	16181
48-AS UTCA	16183
KŐALJATETŐ	16184
MADÁCH U. 21.	16185
SZILAJA	16210
SZENTSIMON-AGYAGAS DŰLŐ	16291
SZENTSIMON, DOMB-ALJA	33205
CENTER	16472

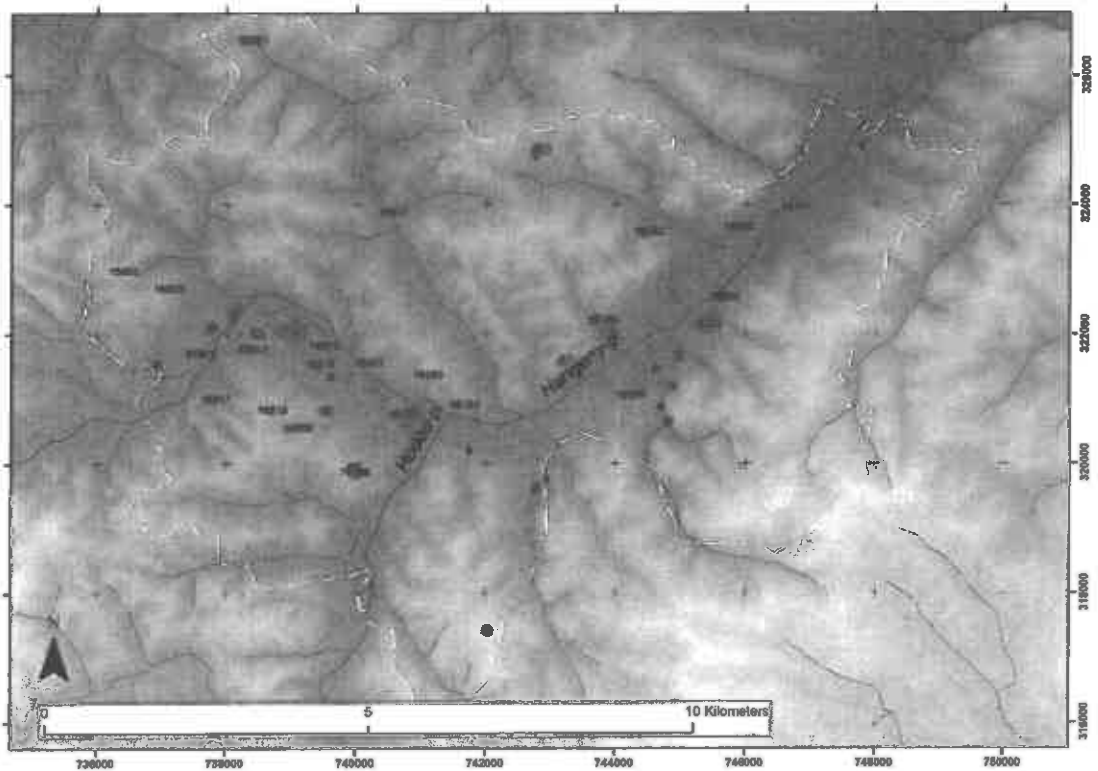
E módosítandó lelőhelyek shp-állománya a tanulmány mellékleteként 003_Ozd_hivatalosbol_modositando_mert_rossz_helyen_van.shp-néven szerepel.

Térképi ábrázolásuk az alábbi:

Mindezek alapján a 2019. 07. 23. napján Ózd határából ismert, a hivatalos leleđhely nyilvántartásban szereplő és a valódi helyére rajzolt régészeti lelőhelyek térképe az alábbi.

E régészeti lelőhelyek elhelyezkedését mutató shp-állomány a tanulmány meléketében a 005_Ozd_2019_07_21_Minden_ismert_es_jo_helyre_tett_nyilvántartott.shp-néven szerepel.

lelőhelyek korhatározását Kemenczei Tibor és K. Végh Katalin segítségével végezték el. A későbbi Dobosy által bejelentett lelőhelyek esetében azonban részben szintén ők segítettek a korhatározásban részben az adatlapok nem tartalmaznak korhatározást, így az értékleltár feltűnően sok helyen ismeretlen kor meghatározást tartalmaz. A leletanyag pontos beazonosításának hiányában még a művészi kivitelű rajzok ellenére is csak igen kevés esetben sikerülhet a korhatározás.

Egy másik probléma a 60-as évek régészeti korszakolásának részbeni eltérése a maitól. A későbronzkor-kora vaskor esetében a régészeti kultúrák megítélése jelentősen változott, így felmerül a probléma, hogy a Dobosy által kora vaskorinak nevezett lelőhelyek (Kistó dűlő, Kenderföld, Bánszállás, Nagyverők alja, Kőaljai kertek) egy része mai fogalmaink szerint a késői bronzkorba – jelen területen a Kyjatice kultúrába sorolható. Ennek eldöntéséhez szintén szükség lenne a leletanyag áttekintésére.

A régészeti leletanyagból kiemelkedő a rézkori badeni kultúra leletanyaga, így az országos és nemzetközi kutatás is e korszakról ismeri a település nevét. A vaskori és császár illetve népvándorláskori leletanyag is jelentős, ezzel azonban még nem foglalkozott kiemelten egy kutató sem, így azok részletes régészeti értékelése a jövő kutatásának feladata.

Szentsimon területén dolgozik még egy amatőr gyűjtő Füle Lóránt, az általa megismert régészeti adatok hitelességéhez azonban sok kérdőjel kapcsolható.

Településtörténet

Paleolitikum, mezolitikum

Id. Dobosy László 1995-ös kéziratában Rozsnyói adataira hivatkozva a vasvári hegyen és a bolyoki (helyesen sajuvárkonyi) Pipis hegyen említ pengéket, mikrolitokat. E leletek nem szerepelnek a Hellebrandt Magdolna által beazonosított és a Herman Ottó Múzeumba beletárolt leletanyagok között (Hellebrandt 1973) és nem említi őket Rozsnyói Márton sem az általa mezolitikusnak tartott, mára azonban már minden bizonnyal nem oda sorolható leletek között sem (Rozsnyói 1963). A Pipishegy alja Dobosy 1995-ben a késővaskori lelőhelyek között szerepel, de két hely nem feltétlenül megfelelően egymásnak.

Neolitikum

A termelő életmódra történő áttérés a 7. évezred fordulójával történik meg a Kárpát-medence déli felében. A neolitikus életmódot élő közösségek a letelepedett életmód mellett a növénytermesztést és az állattenyésztést alkalmazták megélhetésük alapjául. Hozzájuk fűződik a kerámiakészítés meghonosítása is a területen. Az északi területeken a 6. évezred 2. felében terjed el a neolitikus életmód, a hegyvidéki területekre azonban csak a Vonaldíszes Kerámia kultúrájának második felében az ún. Bükki kultúra telepszik be.

Az Ózdi medencéből két helyről ismerjük nyomaikat: Bolyokon, a Zsidó temető alatt levő homokbányából közölt Dobosy László neolitikus leletanyagot (Dobosy 1969, 20). Továbbá a Stadion építését megelőző feltárások során került még elő e korszak emlékének (Horváth, 2018, 19).

Dobosy 1995 szerint Bolyokon a Szálás-tető területén a 262-es magassági pont körül 8 kisméretű edénytöredéket talált melyeket k. Végh Katalin a neolitikumba sorolt.

Továbbá két csiszolt kőeszközt mint szórványt is ehhez az időszakhoz sorol: az egyik a Cipóvölgy végéről a Vasvár területéről (ma Kő-lápa tető), a másik Sajúvárkonyról a Vajda dűlő területéről származik. E tárgyak pontos kronológiai besorolása kísérőleletek nélkül azonban nem lehetséges.

Rézkor

Az ózdi medence legmeghatározóbb korszaka a rézkor késői periódusa az ún. Baden kultúra (Kr. e. 3600–2800/2600). A késői rézkor népcsoportjai számos újítást vezettek be. Ezen időszakhoz köthetjük a kerék és a kocsifeltalálását. A termékek másodlagos forradalmát, vagyis amikor az állatokat már nemcsak a húsváért, hanem igavonó erejükért, tejükért és gyapjukért is tenyésztik, az ekés földművelés elterjedését. A tejtermékek előállítását a kerámiakészítést is megreformálta, számos új edényforma jelenik meg, az új kulináris vívmányok kiszolgálására. Az Ózd környéki lelőhelyek hamar kivívták a régészeti kutatás figyelmét és névadójául szolgáltak a Baden kultúra Ózd-pilinyi csoportjának. A csoport kronológiai és földrajzi helyzetéről, több egymással ellentétes állásfoglalás is napvilágot látott. A probléma legutóbbi vizsgálatához lásd: Horváth 2018, 89-100, 109-112.

temetkezések alapján (Koós 1994). A leletanyag újraközlése és értékelése Horváth Tündéhez fűződik (Horváth 2018).

16199, Ózd-Dobó István út

„Ózd III. kerületében (Sajóvárkony) a Ladányi völgyből folyó patak bal oldalán, beépített területen található a lelőhely. A Dobó István út 94. számú ház előtt keresztezi a gázvezeték az utat. A lelőhely a 94. és 96. számú házak kertjében is folytatódik (Dobosy 1963, 4).”

16181, Ózd-Kajlafő

„A lelőhelyet Rozsnyói Márton fedezte fel 1940-ben. 1963-ban Dobosy László is felkereste a területet. Edénytöredékeket csak szórványosan talált. 2009-ben György László végzett terepbejárást a területen, amely csekély számú leletanyagot szolgáltatott. Ezek alapján a lelőhely datálását nem lehet megerősíteni György László szerint.”

16182, Ózd-Kajla völgy-Borbás-eleje dűlő

„A lelőhelyet Rozsnyói Márton fedezte fel, majd Dobosy László azonosította 1963-ban. A dombhát tetején több edénytöredéket talált. 2009-ben György László is folytatott a területen terepbejárást.”

szám nélkül, Ózd-Kerekhegy

Banner János említi ezt a lelőhelyet (Banner 1956, 102). Egy domboldalon fekvő település lehetett, ahonnan Rozsnyói Márton gyűjtött badeni leleteket. A leletek az Ózdi Múzeumba kerültek, majd onnan a Herman Ottó Múzeumba. Azonban itt a leltárkönyv szerint nincsenek leletek erről a lelőhelyről. György László A 2009-es terepbejárása nem hozott eredményt, ugyanis a Kerekdombon és környékén nem talált régészeti leleteket.

Dobosy 1995 szerint Rozsnyói 1940-ben ásott a területen.

16201, Ózd-Kistói dűlő, Dobó István út 4-6

1963-ban új bekötőutat építettek a leírt területen. Ennek során több edénytöredéket találtak. Emellett emberi csontváz és egy agyagból készült kisméretű állatszobor is. A lelőhelyen koravaskori leletek is voltak (Dobosy 1969, 20).

16207, Szentsimon-Kenderföldek

1988 májusában a Kenderföldek nevű határreszen homokkitermelés közben régészeti leleteket találtak (S. Koós 1994, 201). A lelőhelyen Koós Judit és Lovász Emese folytatott rövid leletmentést. A késő rézkori sírok leleteit Koós Judit közölte (S. Koós 1994).

33205, Szentsimon-Dombalja

A lelőhelyen 2002-ben Hellebrandt Magdolna és Koós Judit végzett terepbejárást, melynek során a badeni leletek mellett késő kelta, császárkori és középkori emlékeket találtak. 2009-es terepbejárása során György László azonosította a lelőhelyet, azonban késő rézkori leleteket nem talált.

A badeni kultúra magaslati telepeit Banner János monográfiája után Patay Pál foglalta össze 1999-ben. Kiemeli, hogy a korábbi időszakokhoz képes relatív magas területeken, hegygerinceken és hegycsúcsokon is létesültek ekkor települések. László György doktori disszertációjában az ózdi lelőhelyek közül a következő 4-et értékeli magaslati telepként: Ózd-Csivakodó; Ózd-Kajla-fő; Ózd-Kajla-völgy; Ózd-Kőaljatető. E magaslati telepek átlagosan 230-260 m magas dombhátakon, hegygerinceken létesültek, a környező területekből 60-100 m-re emelkednek ki.

Ózd-Stadiont, Kistói dűlőt, Dobó István utat, Urajt és Szentsimon-Domb alját és feltételesen a Kerek dombot a nyíltszíni a nyíltszíni lelőhelyekhez sorolja.

További két temetkezési hely kapcsolódik még a korszakhoz: Ózd-Center és Szentsimon-Kenderföldek.

Már Banner János is megfigyelte, hogy az Ózd környékén található badeni telepek között kapcsolat van és valószínűleg egy rendszert alkotnak. Feltételezte, hogy a központi magaslati telep Ózd-Kőaljatető köré kisebb, nyíltszíni, időszakosan lakott települések kapcsolódnak (Banner 1956, 216). E települések tökéletes időbeli párhuzamosságára nincs ugyan bizonyítékunk, leletanyaguk nagyon hasonló

lelőhely is a közelben lehetett és talán ehhez a csoporthoz tartozott. A völgy másik végénél található a térség másik temetője, Szentsimon-Kenderföldek. Ennek közelében fekszik Szentsimon-Domb-alja, amely nyíltszíni település lehetett. A kettőt a Hangony-patak választja el egymástól. Az elképzelt rendszer a magaslati és nyíltszíni települések közti viszonyra épül. Alapja az a feltevés, hogy a kétféle településtípushoz más-más funkció kapcsolódik (György 2014)."

Bronzkor

A bronzkor időszakába pár szórványos adaton kívül valójában csak a Kőalja-Babók kerti urnatemető sorolható. Ez a temetkezési hely azonban felveti egy későbronzkori közösség lakóhelyének meglétét a temetkezési hely közelében. Erre utalhat az a pár későbronzkori lelet ami a Kőaljatetői rézkori leletanyagban megtalálható.

szám nélkül, Ózd-Kőalja-Babók kert

Dobosy 1995 megadja a pontos helyet: Kőalja út (volt Tanácsköztársaság út) 102-104. Hamvasztásos, későbronzkori urnatemető, Kyjatice kultúra. A Herman Ottó Múzeum Badeni leletanyagot is őriz a lelőhelyről (Horváth 2018, 35) ez azonban az esetleges leletanyagkeveredések eredménye is lehet.

Eperjesdűlő út 29a szám alatt található lelőhelyet sorolja még ide Dobosy, de ez a terület ma már Farkaslyuk önálló közigazgatási területéhez tartozik

A bronzkor-vaskor határának már említett bizonytalansága miatt Horváth Tündénél mint Urnamezős kultúra vagy Hallsatti kultúra besorolással szerepelnek leletek a Sportstadion területéről és Kőaljatetőről.

Vaskor:

A vaskort jelen meghatározásunk szerint Kr.e 800-tól számítjuk. Ekkor érkeznek meg keletről az Alföld egy viszonylag szűk sávjába a preszkíta névvel illetett közösségek, melyek eltérő anyagi kultúrája jól kimutatható. A Kárpát-medence nagy területén azonban tovább élnek a késő bronzkori közösségek és csak Kr.e. 650 környékén a szkíták megérkezésekor és ezzel részben párhuzamosan a Dunántúli Hallstatt kultúra (Kr.e 8-5. sz) indulásával beszélhetünk általánosan vaskorról. Éppen ezért a bronzkor-vaskor határa mind kronológiailag, mind kulturálisan eltérő a Kárpát-medence egyes területein. A késő vaskor hagyományosan a kelta időszakot jelenti a területen, mely a Kárpát-medence keleti területein a Kr. előtti harmadik században indul.

Az ózdi medencében a korai vaskorban a gyér számú bronzkori adat miatt nem számolhatunk jelentős bronzkori alaplakossággal, akik megérték a vaskori népek érkezését.

Vaskor meghatározás szerepel a nyilvántartásban a Kistói dűlő (16201) számú lelőhely mellett.

Vaskori leletanyag került elő a Kőaljatetői kutatások során is (Horváth, 2018, 34-35).

Ásatásból származó szkíta leletanyag ismert Szentsimon-Kenderföldekről (HOMÉ, 1991, 652)

Dobosy alapján koravaskorinak meghatározott lelőhelyek:

Katona József út/Cipópusok (16179)

A leletanyag Dobosynál koravaskori míg a lelőhely-nyilvántartásban általános őskori besorolással szerepel. A Dobosy kézirat képei alapján pontosabb besorolása nem lehetséges.

Március 15-e út 52 (16193)

A leletanyag Dobosynál koravaskori míg a lelőhely-nyilvántartásban ismeretlen kor besorolással szerepel. A Dobosy kézirat képei alapján pontosabb besorolása nem lehetséges.

Vizslás/Asztalos szövetkezet (16212)

A leletanyag Dobosynál koravaskori míg a lelőhely-nyilvántartásban vaskor és középkor besorolással szerepel. A Dobosy kézirat képei alapján pontosabb besorolása nem lehetséges.

Mindezek alapján elmondható, hogy a vaskor folyamán is lakott volt a Hangony völgyének ózdi területe. Mivel ezzel a korszakkal nagyobb összefoglaló munka még nem foglalkozott, számos leletanyag meghatározása pontosítást igényel. Az ózdi múzeum anyagának átvizsgálásával talán azonosíthatóak a lelőhelyekhez tartozó leletek és ez a pontosítás elvégezhető.

Császárkor, népvándorláskor

A római kor császárkori periódusában a Dunántúl területén Pannónia provincia létezett. Az Alföld jelentős részeit az iráni származású szarmata népek lakták. Szállásterületük északi határa azonban az Alföld északi peremvidéke volt. Tőlük északra, így az általunk is vizsgált területen a szarmaták északi szomszédai különböző germán népek voltak. Így a római kor, császárkor, császárkori germán és kvád kifejezések a Krisztus utáni első 4 évszázad leletanyagának pontosabb vagy átfogóbb megnevezései. Az 5. századi leletanyagot hunkori néven foglaljuk össze, azonban vidékünkön ez esetben is germán etnikumú népekkel kell számolni. A különböző germán törzsek tárgyi hagyatékuk alapján nehezen elválaszthatók egymástól.

Császárkor:

Vandál vagy kvád leletanyag ismert a Stadion területéről (Párducz-Korek 1958; Horváth 2018, 20) és ásatásból származó leletanyag ismert Szentsimon-Kenderföldről is (HOMÉ, 1991, 652). Felszíni gyűjtés alapján soroljuk e korszakhoz a Szentsimon-Domb alja (33205) és a Szentsimon-Károlyi úttól keletre (75133) lelőhelyeket továbbá a Borbás eleje dűlőt (16182).

Dobosy 199-ös kézirat alapján ide sorolt lelőhelyek:
Kertmegi dűlő (16211)

A Dobosy féle anyag rajzai alapján korhatározás nem lehetséges. Dobosy császárkorinak írja le a leletanyagot. A nyilvántartásban ismeretlen kor szerepel.

Csapod alja/Bolyki telek 16203

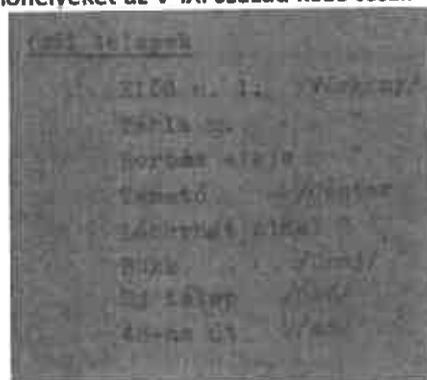
Gázárok vezetése során kerültek elő a leletek. A rajzok alapján korszakuk nem meghatározható. Dobosy 1995 és a nyilvántartás szerint is római kori lelőhelyek.

Derítő telep (16202)

Gázárok vezetése során kerültek elő a leletek. A rajzok alapján korszakuk nem meghatározható. Dobosy 1995 és a nyilvántartás szerint is római kori lelőhelyek. A HOM-ban őrzött leletanyag alapján is római kori a lelőhely.

Népvándorláskor:

Dobosy László az ide gyűjtött lelőhelyeket az V-IX. század közé teszi.

Kéziratában azonban nincsen Árpád-kori vagy középkori leletkataszter. Az általa itt felsorolt lelőhelyek közül több, nagy valószínűséggel, Árpád-kori vagy középkori. Ezeket igyekeztünk leválasztani amennyire lehetséges volt.

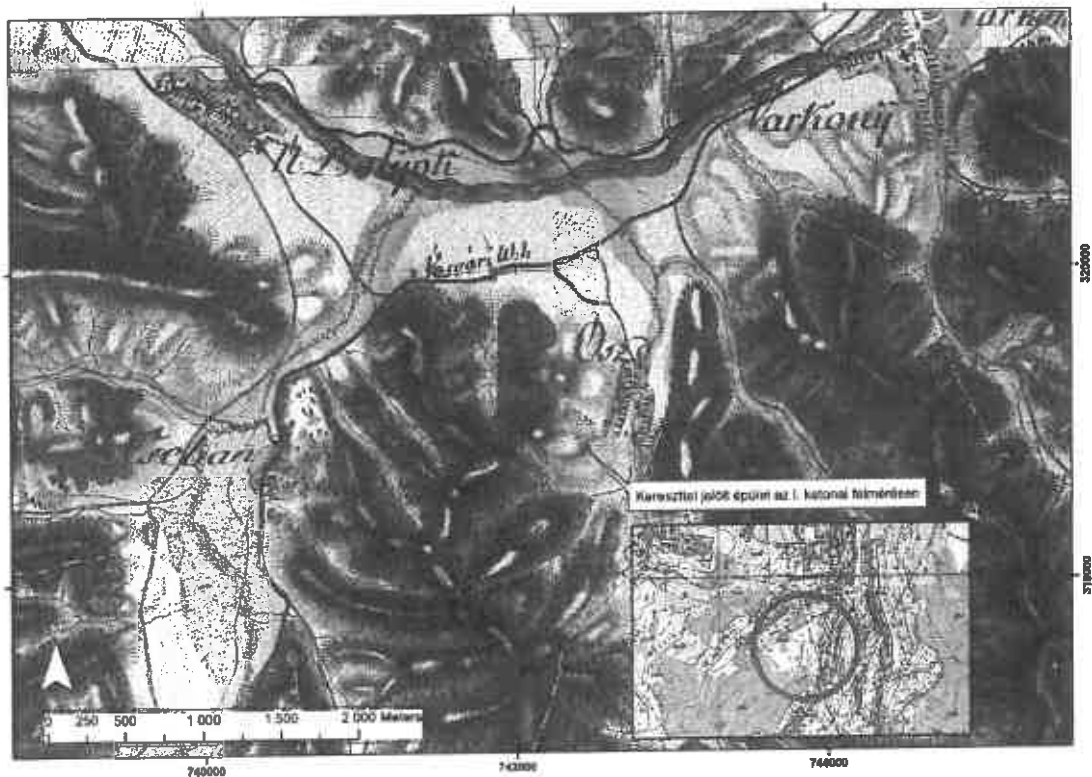
Szentsimon, Római katolikus templom (67415)

A templomot az 1200-as években építtette a Balog nemzetség, román stílusban, Júdás és Simon apostolok tiszteletére. Az eredeti épületet a 14-15. században gótikus stílusban átalakították, ekkor készültek azok a freskók, amelyek töredékei a későbbi átalakításokkor kerültek felszínre, és amelyek az épület kiemelkedő értékei. A képek Keresztelő Szent Jánost, a sárkánnyal küzdő Szent Györgyöt, a királyok imadását fogadó Madonnát és a megfeszített Krisztus siratását ábrázolják.

További középkori templomra/templomokra utaló adatok:

I. és II. katonai felmérésen az Ózdi patak bal partján a 742456, 318857 EOV koordináták által jelzett helyen található egy templomhely. A területtől északra futó utca neve: Egyháztölgy. A 2019 július 23-i helyszíni szemlének alkalmával a bokros, fás területen épületre utaló nyomot nem találtunk. Ennek ellenére a területen egy egykori templom meglétével kell számolni.

Az I. katonai felmérés a mai Egyháztölgytől északra eső területen szintén piros kereszttel jelöl egy épületet. terepi azonosítására még nem került sor. A helynévből és a térképi ábrázolásból azonban feltételezhető, hogy e területen egy középkori templom maradványait kell majd megtaláljuk.

1. ábra Kereszttel jelölt épület az I. katonai felmérésen

„Vasvár nevével Sasvár alakban, először a Várad Regestrumban találkozunk (castrum Sasvar) az 1220-as évből 190 1220 után nem szerepel többet fennmaradt oklevelekben.⁹⁷ Klein Gáspár szerint a földvárat a tatárok pusztították el. ó z d II. kerületében a Cipó-völgy és a Kőlápa közötti, 269 m-es hegyet Vasvárnak nevezik ma is. Alatta napjainkig Vasvár-pusztának nevezett lakott területet, a városfejlesztés során 1970—71-ben elbontották és a városközpontot építették ki a területén. A terület többszöri bejárása és az építés alatti földmunkák során sem találtam erődítésre utaló nyomokat.”

Az ózdi Vasvár ma a Kő-lápa tetőn található. A Herman Ottó Múzeum ásatásai 2007-ben a területen nem igazolták semmilyen régészeti vagy történeti korú lelőhelyet a területen.

A területre vonatkozó adatok összefoglalása Nováki Gyula-Sárközy Sebestyén-Feld István: B.-A.-Z. megye várai az őskortól a kuruc korig, Borsod-Abaúj-Zemplén megye régészeti emlékei 5. Miskolc, 2007, 150. oldalán található. Az adatok összefoglalása után e kötet szerzői is azt írják, hogy „a leletek és a nyomok hiánya a vasvár-tetőn csupán azt valószínűsíti, hogy a vár nem ezen a hegytetőn állt”

A helynévi adatokból arra lehet következtetni, hogy már a korai Árpád-korban kiemelt szerepe lehetett a környék vaskohászatának. Sőt, az országban két Vasvár nevű központ, vár körül alakult volna ki a korai vastermelés, a dunántúli és az észak-borsodi Vasvár körül.

Elképzelhető, hogy a vasvár nyomai a Vasvár-tetőtől keletre eső, mára beépített területen keresendők. megtalálása a település története szempontjából kiemelkedő jelentőségű lenne. *Ózdot alkotó települések első neveinek eredete és első írásos említései*

Uraj:

Eredetileg királyi birtok volt Gömör vármegye szélén. A török pusztítás után elnéptelenedett, majd később újra benépesült.

Szentsimon

Hangony-pusztán néven említik írásban először egy 1214-ből származó oklevélben. Ekkor a Hangonyi nemzetség szállásföldjéhez tartozott, majd a rimaszécsi Széchy Balog nemzetség kapta királyi adományul. 1247-ben Szentsimonúr a neve, templomavédőszentjéről. Az 1427-es összeírás szerint a falu Szécsi Miklós birtoka. Ekkor 55 portát jegyeztek fel, amelynek névjegyzéke szervezett (délvidéki?) betelepítésre utal. Templomának freskói 1330 és 1423-as évekből származnak.

1554-ben a török hódoltság peremén kettős adóztatású terület lett. 1553-ban Báthory Andrásnak még 25 portája volt a faluban és két új házat is építtetett, de rövidesen elkezdődött az elszegényedés. A szomszéd faluban épített hangonyi pálos monostort is elpusztítja a török, s 1567-ben már pusztultként jegyzik fel. Ezzel a szentsimoni plébánia válik a környék egyházi központjává. Alsó- és Felsőhangony, Uraj, Susa és Jéne is ide tartozik, a környék első iskoláját is Szentsimonban létesítik.

1578-ban még Széchy Tamásé a falu, de 1588-ban már nem szerepel neve a birtokosok között. A hitújítás viharai a templomon nyomon követhetők. 1650-ben készítik a templom festett famennyezetét. 1652-ben Wesselényi Ferencnek, 22 egész, 2 zsellér, 30 elhagyott és 15 parasztportája volt itt.

1683-ban a török felégette a falut. 1687-re a lakosság teljesen elfogyott, rövid időre lakatlan község lett. 9 megmaradt család visszatért. Az 1700-as évek elejétől gyarapodni kezdett a község

Susa

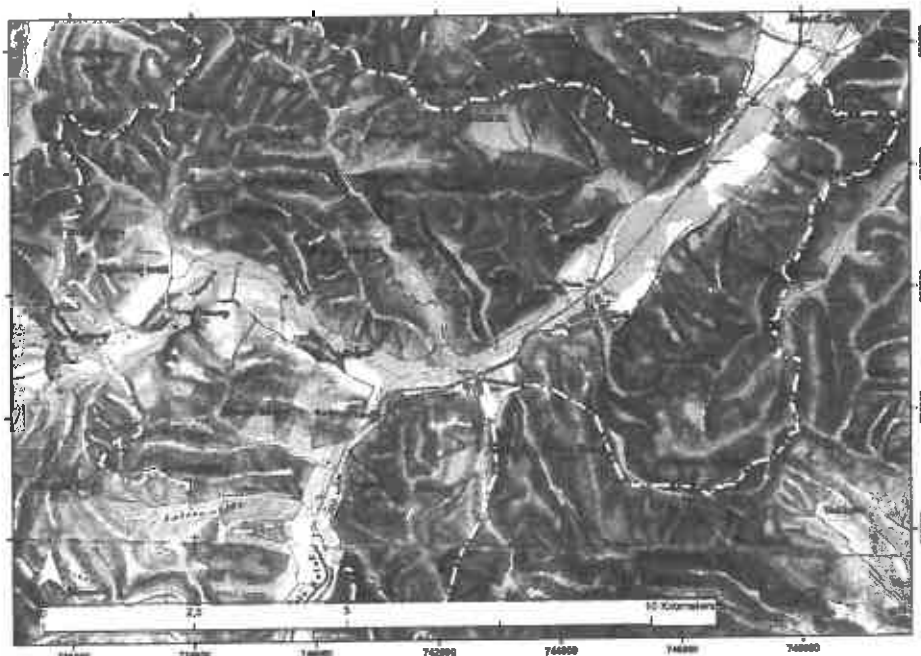
A falu első írásos említése 1213-ban a Várad Regestrumban szerepel. Első ismert birtokosa a Hangonyi nemzetségtől volt, majd annak kihaltja után a Losonczy család birtoka volt. A török elpusztította a falut, ami másfél évszázadig lakatlan maradt, s csak az 1700-as években kezdett újra benépesülni. Lakossága a középkor óta színmagyar.

A katonai felmérés térképlapja alapján valószínűsíthető templomhelyről lásd. fentebb!

A kutatási terület a II. katonai felmérésen, és annak leírása

I. Ferenc császár 1806-ban rendelte el a II. katonai felmérést, amely a Magyar Királyság területén több megszakítással 1810 és 1866 között folyt. A felmérés un. „Cassini” féle vetületben (négyzetes hengervetület) történt, amelynek geodéziai alapját többszintű háromszögelési hálózat képezte. A terepi felvétel 1 :28 800 méretarányú, 1833 -tól kezdődően trigonometriai magasságmérés is segítette a felméréseket. Lapjai igen jól illeszthetők a mai térképekhez. A II. Katonai Felmérés név anyaga sokkal pontosabb, út- és vízrajza megbízhatóbb, és a felszínborítás elkülönítése is sokkal pontosabb, mint az I. Katona Felmérésen.

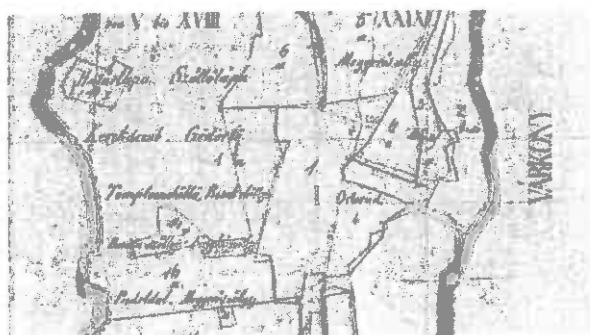
Kéziratos, kataszteri térképek, melyeken régészeti érdekeltégű helynevek találhatók

- Dorf Ózd in Ungarn Ofen Pester District [S 78 - 082. téka - Ózd - 1-3.] — 1855¹

Régészeti szempontból értelmezhető helynévi anyag:

Kerek-domb, Templomdűlő, Egyháztölgy

Ez a térkép esetleg segíthet a Kerek-domb nevű badeni település pontos helyének lokalizálásában. A már az I. és II. katonai felméréseken is megfigyelt templomos helyen itt a Templomdűlő és Egyháztölgy elnevezések olvashatók, melyek megerősítik a feltételezést, miszerint ezen a területen egykor templom állt.

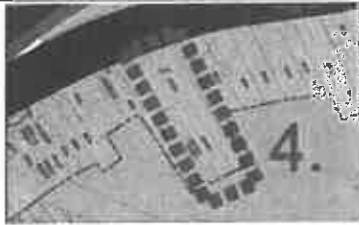

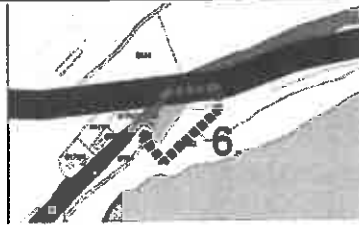
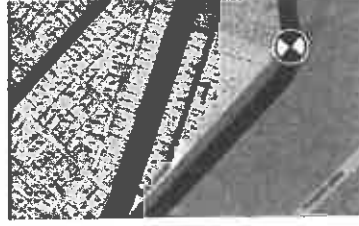
- Gemeinde Nagy Bolyok in Ungarn Ofen Pester District [S 78 - 082. téka - Ózd - 4-6.] — 1852²
- A több térképen is megfigyelhető Vasvár és a kérdéses Kerekhegy/Kerekdombi badeni lelőhely környezetére utaló Kerekhegyre járó dűlőnevek segíthetik a régészeti adatok pontosítását.
- Várkony; Ózd, Vasvár, Csépany; Arló és Jánosháza községek sz... [Heves Fktp mlk 114] 1885³
- A térképen a Vasvár elnevezés nagy kiterjedésű, önálló, határokkal rendelkező területként jelenik meg.
- Susa falu Magyarországon, Abauj megye [S 78 - 092. téka - Susa - 3-7.]⁴
A Susától DNy-i irányban már a katonai felméréseken is ábrázolt Vár-völgye elnevezés utalhat régészeti jelenségre.

¹ <https://maps.hungaricana.hu/hu/MOLTerkeptar/15914/view/?pg=1&bbox=1515%2C-5084%2C6989%2C-1855>

² <https://maps.hungaricana.hu/hu/MOLTerkeptar/15915/view/?pg=1&bbox=1997%2C-5613%2C7471%2C-2384>

³ <https://maps.hungaricana.hu/hu/MegyeiTerkepek/1446/view/?bbox=1029%2C-10687%2C10218%2C-6847>

⁴ <https://maps.hungaricana.hu/hu/MOLTerkeptar/16109/view/?pg=1&bbox=2994%2C-8032%2C10737%2C-3464>

	területek övezeti besorolásának felülvizsgálata, és a tényleges funkcióhoz igazodó módosítása általános, de nem zavaró hatású gazdasági területbe, egységesen a teljes tömbben.	
	4. Az Ózd Mekcskey út térségében található 4819/1 hrsz.-ú üzem megnevezésű ingatlan évtizedek óta ipari-szolgáltató célra van hasznosítva (hűtőgép javító üzem, nem zavaró hatású gazdasági - fémipari tevékenység, gépjármű javítás stb.). Célszerű annak felülvizsgálata és a falusias lakóövezetből a tényleges funkcióra való módosítása általános, de nem zavaró hatású gazdasági területbe.	Beépített terület, régészeti terepbejárással nem vizsgálható.
	5. Az Ózd Mekcskey út térségében található 3638 hrsz.-ú volt óvoda funkciója megszűnt, ezért célszerű felülvizsgálni az ingatlan további hasznosításának megfelelő átsorolást Gksz övezetbe.	Beépített terület, régészeti terepbejárással nem vizsgálható. Hangony árterületi része.
	6. Az Ózd Kiskapud térségében található állatmenhely (0165/2 hrsz.) bővítése indokolt lenne, melyet az üzemeltető is kérelmezett. Célszerű ennek felülvizsgálata és az övezeti besorolás ennek megfelelő módosítása az átadott telekalakítási vázrajz szerint.	Rét illetve erdővel borított terület, régészeti terepbejárással nem vizsgálható.
	7. A 25. számú fő közlekedési út városból kivezető szakasza mellett igény jelentkezik kereskedelmi szolgáltató tevékenység céljára területrészek kijelölése. Ilyen célú terület a Rozsnyói út, Szövetkezeti út mellett már kialakításra került, további terület felülvizsgálata és kijelölése indokolt a Móricz Zsigmond utcáig, Gksz övezetbe.	Beépített terület, régészeti terepbejárással nem vizsgálható.

	<p>13. A Nemzetőr úti Óvoda az elmúlt években több alkalommal is fejlesztésre, korszerűsítésre került. Ennek keretében a telke is bővítve lett a mellette lévő közterületből, melynek átvezetése szükséges az övezeti besorolás vonatkozásában.</p>	<p>Beépített terület, régészeti terepbejárással nem vizsgálható.</p>
	<p>14. A Bolyki főúton a volt Ruhagyár területe és környezete ipari terület besorolású. A vele szemben, az út túloldalán lévő családi házas ingatlanok zavarásának mérséklése érdekében célszerű ezt felülvizsgálni, és legalább a lakóépületekhez legközelebb lévő ingatlanok (8831, 8832/13, 8832/14, stb. hrsz.) kerüljenek átsorolásra a környezetre kevésbé zavaró hatású kereskedelmi-szolgáltató gazdasági területre (Gksz).</p>	<p>Beépített terület, régészeti terepbejárással nem vizsgálható. A területre esik a 16214-es és a 16212-es módosított területű régészeti lelőhely. A beruházás jellegétől függően a régészeti feladatellátás jellegét a Kormányhivatal határozza meg.</p>
	<p>15. A Március 15. út Liszt F. utcai elágazásánál lévő szakutca szakasz végén az évtizedek óta közterület céljára nem használt, felesleges terület átsorolása indokolt a mellette található lakóterületi besorolásba.</p>	<p>Beépített terület, régészeti terepbejárással nem vizsgálható. Közvetlen tőle Ny-ra található a 16193-as régészeti lelőhely. A beruházás jellegétől függően a régészeti feladatellátás jellegét a Kormányhivatal határozza meg.</p>
	<p>16. A Sturmán utca –Kazinczy utca környezetében lévő 0322/39 hrsz.-út legelő megnevezésű terület besorolásának felülvizsgálata célszerű annak érdekében, hogy a terület egy része a Sturmán utcához csatlakozóan lakóövezet célra hasznosítható legyen.</p>	<p>Fás, bokros terület, régészeti terepbejárással nem vizsgálható.</p>
	<p>17. A Susa-Jéne és Susa-Rimaszecs között tervezett út szabályozási szélességét annak jellegének megfelelő szélességűre kell módosítani az elkészült tervek alapján.</p>	<p>A földút mindkét oldala végig, füves, bokros terület, régészeti terepbejárással nem vizsgálható. Területére esik a 92751-es régészeti lelőhely. Az út kialakítása előtt ERD készítése szükséges.</p>
	<p>18. A Piac út – Brassói út – Zrínyi út csomópontban az út szabályozási szélességét módosítani szükséges a tervezett kerékpárút fejlesztéshez igazodóan és a 25-ös főút rekonstrukciójával összhangban.</p>	<p>Beépített terület, régészeti terepbejárással nem vizsgálható. Magában foglalja a 16195-ös módosított helyzetű régészeti lelőhelyet. A beruházás jellegétől függően a</p>

	<p>25. 9255 hrsz.-ú terület átsorolása a használatnak megfelelően: hulladék átrakó és hulladékgyűjtő udvar övezetbe.</p>	<p>A terepbejárás alkalmával, gabonával fedett terület, a közeli 16180-as, azonos szintvonalon levő régészeti lelőhely miatt a beruházás jellegétől függően a régészeti feladatellátás jellegét a Kormányhivatal határozza meg.</p>
	<p>26. Börtön projekt elmaradása miatt a terület átsorolása egyéb fejlesztési célra, a tömbben szabályozott iparterületi besorolással, a kijelölt természetvédelmi védő zóna figyelembe vételével.</p>	<p>A Hangony patak vizenyős ártéri területe, jelenleg nádas fedi. Régészeti terepbejárással nem kutatható terület. Mély fekvése miatt emberi megtelepedésre a történelmi korokban nem volt alkalmas.</p>
	<p>27. Törzsgyár területén belül egykori Finomhengermű területének átsorolása központi vegyes területből GIP2-SZ2 területbe, vagy annak megfelelő új szabályozású övezetbe. A terület a MaNDA további fejlesztési területei között nem szerepel, illetve időközben a használaton kívüli csarnokrész is teljes egészében lebontásra került.</p>	<p>Beépített terület, régészeti terepbejárással nem vizsgálható.</p>
	<p>28. Bolyki főút 8832/8 hrsz.-ú terület KP1 közpark besorolásának felülvizsgálata, átsorolása forgalomképes Gksz területfelhasználásba, üzleti vagyonként történő hasznosításhoz. A szabályozási terven kialakított utak maradjanak meg.</p>	<p>Elhagyott, növényzettel borított terület, régészeti terepbejárással nem vizsgálható.</p>
	<p>29. Szentsimon Major + 04024/30 és 04024/32 hrsz. napelem park kijelölése.</p>	<p>A régészeti terepszemle alkalmával kukoricával fedett terület, ezért, régészeti terepbejárással nem volt vizsgálható.</p>
	<p>30. A Bolyki Tamás út 8695/3 helyrajzi számú ingatlan megközelítéséhez megfelelő út szabályozása szükséges, szélesíteni és egyenesíteni kell.</p>	<p>Beépített terület, régészeti terepbejárással nem vizsgálható</p>

Irodalom:

- Dobosy László: Ózd régészeti lelőhelyei. én HOM RégAd.: 3433-63.
- Dobosy László: Ózd régészeti lelőhelyei. HomKözl 8, 1969, 20-24.
- Dobosy László: Várak, várhelyek és őrhelyek Ózd környékén. Borsodi Kismonográfiák 1. Miskolc, 1975.
- Dobosy László: Ózd város régészeti telepei és leletei. Ózd 1995, kézirat.
- György László: Észak-Magyarország a késő rézkorban. A Baden-kultúra leletei Borsod-Abaúj-Zemplén megyében. PhD disszertáció. ELTE, 2014
- Hellebrandt Magdolna: Az ózdi régészeti gyűjtemény. A Herman Ottó Múzeum közleményei. 12, 1973, 37-57.
- Horváth Tünde: Ózd csodálatos földje. A Baden-kultúra Ózd-Piliny variánsa Északkelet-Magyarországon. Martin Opitz, Budapest, 2018.
- Kalicz Nándor: Die Péceler (Badener) Kultur und Anatolien. Akadémiai kiadó, Budapest, 1963
- Kemenczei Tibor. A péceli kultúra újabb ember alakú urnalelete Centeren. - Neuere menschenförmige Urnen der Péceler Kultur in Center. In: A miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei 6. (1964) 10-14.
- Koós Judit: Neuere Erkenntnisse zur Verbreitung der menschenförmigen Urnen in Nordost-Ungarn. - Újabb adatok az ember alakú urnák elterjedéséhez Északkelet-Magyarországon. In: A kőkortól a középkorig. Tanulmányok Trogmayer Ottó 60. születésnapjára. (Szeged, 1994) 201-202.,
- Korek József: Kelta edényégető kemence Ózdon HOMÉ 2, 1958, 79-81.
- Nováki Gyula-Sárközy Sebestyén-Feld István: B.-A.-Z. megye várai az őskortól a kuruc korig, Borsod-Abaúj-Zemplén megye régészeti emlékei 5. Miskolc, 2007
- Párducz Mihály-Korek József: Császárkori telep Ózdon. Archaeológiai értesítő 85, 1958, 18-36.
- Patay Pál. A badeni kultúra Ózd-Piliny csoportjának magaslati telepei. HOMÉ XXXVII (1999) 45-56.
- Rozsnyói Márton: Mezolitikus szórvány leletek a Bükk hegység észak nyugati részén. Egri Múzeum Évkönyve 1 (1963), 69–80.